integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Historisch Vooronderzoek Conventionele Explosieven

Haven Bergen op Zoom

IDDS Explosieven B.V.

Datum	: 11 juli 2019
Kenmerk	: 19020870
Auteur	[redacted]
Status	
Versie	: 1.0

IDDS
's-Gravendijckseweg 37
2201 CZ Noordwijk
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 – 402 85 86

ACCORDERING

Historisch Vooronderzoek Haven Bergen op Zoom Kenmerk: 19020870
Onderhavig Historisch Vooronderzoek Conventionele Explosieven is conform de vigerende norm WSCS-OCE opgesteld.

Gezien en goedgekeurd door		Functie	Datum	Handtekening
Organisatie	Naam			
IDDS Explosieven B.V.	[redacted]			
IDDS Explosieven B.V.				

© IDDS Explosieven B.V. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch of anderszins zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 4

1.1 AANLEIDING 4
1.2 DOEL VOORONDERZOEK 4
1.2.1 UITGANGSPUNT 4
1.2.2 WERKWIJZE VOORONDERZOEK 5
1.3 SCOPE ONDERZOEKSGEBIED 5
1.4 LEESWIJZER 6

2 GERAADPLEEGDE BRONNEN 7

2.1 VERANTWOORDING BRONNENMATERIAAL 7
2.2 REEDS UITGEVOERDE ONDERZOEKEN 7
2.3 LITERATUUR 8
2.4 ARCHIEFONDERZOEK IN NEDERLAND 10
2.4.1 GEMEENTELIJK ARCHIEF 10
2.4.2 PROVINCIAAL ARCHIEF 11
2.4.3 NATIONAAL ARCHIEF (NA) DEN HAAG 13
2.4.4 NEDERLANDS INSTITUUT VOOR OORLOGSDOCUMENTATIE (NIOD) AMSTERDAM 15
2.4.5 NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE (NIMH) DEN HAAG 17
2.4.6 SEMI-STATISCH ARCHIEF (SSA) 21
2.4.7 WEBSITES 21
2.5 ARCHIEFONDERZOEK IN HET BUITENLAND 22
2.5.1 THE NATIONAL ARCHIVES UK TE LONDEN (TNA UK) 22
2.5.2 NATIONAL ARCHIVES AND RECORDS ADMINISTRATION (NARA) WASHINGTON 23
2.5.3 BUNDESARCHIV-MILITÄRARCHIV (BAMA) FREIBURG 23
2.5.4 LIBRARY AND ARCHIVES OF CANADA (LAC) 23
2.6 LUCHTFOTO-ONDERZOEK 23

3 RESULTATEN INVENTARISATIE 25

3.1 INLEIDING 25
3.2 SITUATIE ONDERZOEKSGEBIED 26
3.3 MOBILISATIEPERIODE 27
3.4 MEIDAGEN 1940 27
3.5 DUITSE BEZETTINGSJAREN 27
3.6 BEVRIJDINGSJAAR 1944-1945 29
3.7 NAOORLOGSE PERIODE – HEDEN 31
3.8 LUCHTFOTO-ANALYSE 32
3.9 INVENTARISATIEKAART 33
3.10 LEEMTEN IN KENNIS 34

4 ANALYSE GEGEVENS 35

4.1 INDICATIES 35

5 CONCLUSIE EN ADVIES 38

5.1 CONCLUSIE 38
5.2 LEEMTEN IN KENNIS 38
5.3 ADVIES 38

6 BIJLAGEN 39

BIJLAGE 1 OVERZICHT BEOORDELEN/EVALUEREN INVENTARISATIE (WSCS-OCE) 40
BIJLAGE 2 VASTSTELLEN VERDACHT GEBIED EN AFBAKENING IN VOORONDERZOEK 42
BIJLAGE 4 A1 CE INVENTARISATIEKAART 47
BIJLAGE 5 A1 CE-BODEMBELASTINGKAART 48
BIJLAGE 6 PROTOCOL 'SPONTAAN AANTREFFEN CE' 49

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Naar aanleiding van de geplande bodemroerende werkzaamheden op de projectlocatie Haven te Bergen op Zoom is dit vooronderzoek uitgevoerd. Het is niet bekend of er rekening gehouden dient te worden met het aantreffen van conventionele explosieven (CE) uit de Tweede Wereldoorlog in de bodem. Indien er CE aanwezig zijn in de bodem van het te onderzoeken gebied, dan bestaat de mogelijkheid op een ongecontroleerde detonatie van een of meerdere CE. Op basis van de Arbo-wetgeving en de Openbare Orde en Veiligheid dienen alle risico's voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden in kaart te worden gebracht waarbij de risico's zoveel mogelijk moeten worden ingeperkt. Aan de hand van dit vooronderzoek CE is bepaald of er sprake is van een risico op het aantreffen van CE alsmede waar er een risico is op het aantreffen hiervan.

In opdracht van Omniformgroup heeft IDDS Explosieven B.V. een vooronderzoek CE uitgevoerd voor het onderzoeksgebied Haven te Bergen op Zoom (Noord-Brabant) naar de aanwezigheid van CE uit de Tweede Wereldoorlog.

1.2 DOEL VOORONDERZOEK

Het doel van dit vooronderzoek CE is het vaststellen of er in de geraadpleegde bronnen indicaties zijn waaruit blijkt dat (delen van) het onderzoeksgebied tijdens de Tweede Wereldoorlog betrokken is (zijn) geweest bij oorlogshandelingen waardoor er (mogelijk) CE op/in de (water)bodem zijn achtergebleven. Indien er indicaties zijn dat (delen van) de onderzoeksgebieden betrokken (zijn) is geweest bij oorlogshandelingen dan wordt het (de) verdachte gebied(en) horizontaal afgebakend en worden de volgende zaken vastgesteld:

- Hoofdsoort(en) aan te treffen CE;
- Subsoort(en) aan te treffen CE;
- Kaliber aan te treffen CE;
- Nationaliteit aan te treffen CE;
- Ontstekingsrichtingen;
- Hoeveelheid aan te treffen CE;
- Verschijningsvorm aan te treffen CE;
- Maximale en minimale diepteligging CE.

1.2.1 UITGANGSPUNT

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform het Werkveldspecifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven, hierna te noemen WSCS-OCE. In deze richtlijnen voor het uitvoeren van het vooronderzoek staan de verplichte bronnen die geraadpleegd dienen te worden alsmede de aanvullende bronnen. Naast de verplichte bronnen zijn ook aanvullende bronnen geraadpleegd. Op basis van uitgevoerde vooronderzoeken in het verleden is gebleken dat vaak relevante informatie aanwezig was in de aanvullende bronnen. Deze informatie had in een aantal gevallen invloed op de omvang van het verdachte gebied.

Bron	Raadplegen WSCS-OCE Verplicht	Aanvullend	Geraadpleegd
Literatuur	✔		✔
Gemeentelijk & Provinciaal archief	✔		✔
Nederlands Instituut Militaire Historie (NIMH)		✔	✔
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)		✔	✔
Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD)	✔		✔
Luchtfotocollectie Wageningen Universiteit	✔		✔
Luchtfotocollectie Kadaster	✔		✔
Luchtfotocollectie The Aerial Reconnaissance Archives		✔	✔
The National Archives UK		✔	✔
Bundesarchiv-Militärarchiv		✔	✔
The National Archives and Records Administration USA		✔	✔
Getuigen		✔	Niet beschikbaar

Tevens zijn de volgende bronnen geraadpleegd die niet vermeld zijn in het WSCS-OCE, maar die wel relevante informatie kunnen bevatten over het onderzoeksgebied:

- Nationaal Archief (NA) te Den Haag;
- Semi-statisch Archief (SSA) Defensie te Rijswijk;
- Websites.

1.2.2 WERKWIJZE VOORONDERZOEK

Het vooronderzoek is conform de huidige richtlijnen (WSCS-OCE) uitgevoerd en bestaat uit twee delen, namelijk de inventarisatie en de beoordeling & evaluatie. In het eerste deel van het vooronderzoek, de inventarisatie, is alle relevante informatie verzameld uit de geraadpleegde bronnen. Op basis van de verzamelde informatie is vastgesteld of er oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden waarbij (mogelijk) CE zijn achtergebleven binnen de grenzen van de onderzoeksgebieden.

In de geraadpleegde bronnen zijn indicaties gevonden waaruit blijkt dat (delen van) de onderzoeksgebieden getroffen is (zijn) door oorlogshandelingen. In het tweede deel van het vooronderzoek, de beoordeling & evaluatie[1], is de verzamelde informatie beoordeeld en geëvalueerd. Op basis van de beoordeling en de evaluatie zijn de volgende zaken vastgesteld:

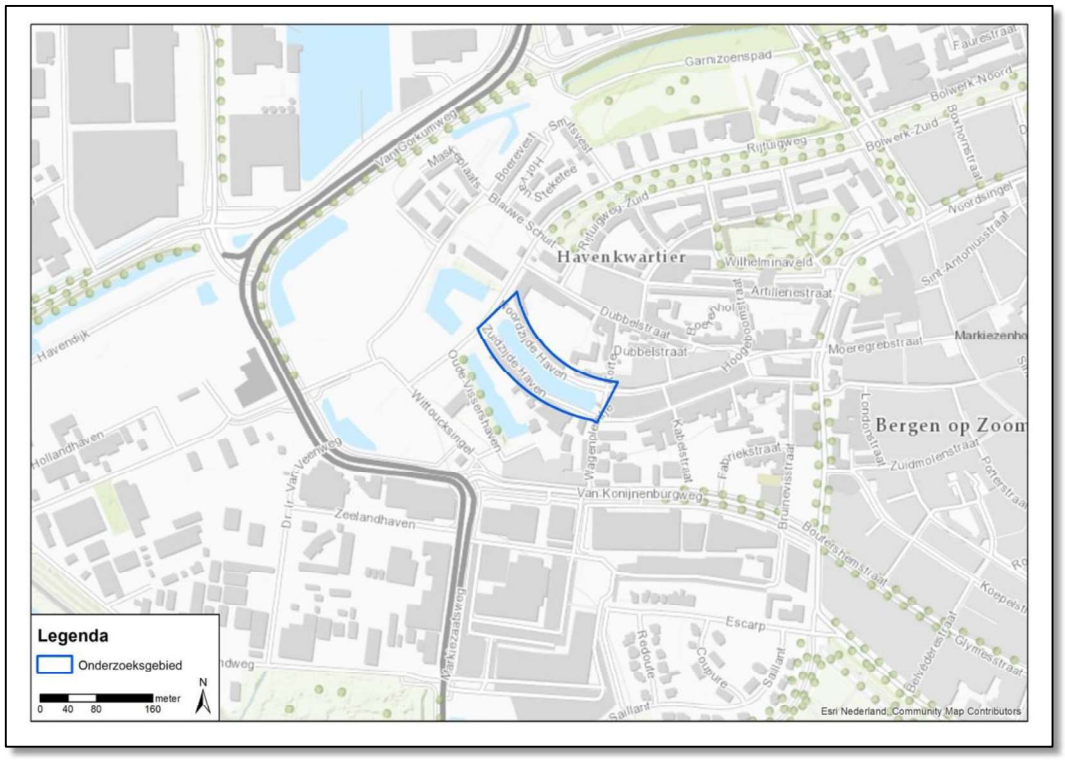
- De hoofdsoort(en) van de aan te treffen CE;
- De subsoort(en) van de aan te treffen CE;
- Het kaliber van de aan te treffen Ce;
- De nationaliteit van de aan te treffen Ce;
- De ontstekingsinrichtingen;
- De hoeveelheid van de aan te treffen CE;
- De verschijningsvorm van de aan te treffen CE;
- De horizontale begrenzing van verdacht(e) gebied(en);
- De minimale en maximale diepteligging van de aan te treffen CE.

De resultaten van de inventarisatie en de beoordelingen en evaluatie zijn in dit rapport opgenomen met een bijbehorende CE-bodembelastingkaart.

1.3 SCOPE ONDERZOEKSGEBIED

Dit vooronderzoek richt zich op het onderzoeksgebied Haven Bergen op Zoom, vanaf hier ‘onderzoeksgebied’. In afbeelding 1 is een kaart met daarop in blauwe lijnen het onderzoeksgebied weergegeven. Het onderzoeksgebied bevindt zich in de provincie Noord-Brabant. Het gebied beslaat het niet gedempte deel van de oude binnenhaven aan de Noordzijde en Zuidzijde Haven in de binnenstad van Bergen op zoom.

[1] In bijlage 1 zijn de richtlijnen van de WSCS-OCE voor de beoordeling en evaluatie weergegeven.

Afbeelding 1: onderzoeksgebied (binnen de blauwe lijnen).

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de geraadpleegde bronnen. In het derde hoofdstuk komen de resultaten van het bronnenonderzoek aan bod. Vervolgens worden de resultaten beoordeeld en geëvalueerd in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 zijn de conclusie en het advies beschreven. In de bijlagen van dit rapport zijn diverse stukken opgenomen, waaronder de geraadpleegde luchtfoto's.

2 GERAADPLEEGDE BRONNEN

2.1 VERANTWOORDING BRONNENMATERIAAL

Om een zo goed en een zo compleet mogelijk vooronderzoek uit te voeren zijn er diverse bronnen geraadpleegd. Als in een bron een indicatie staat waaruit blijkt dat het onderzoeksgebied getroffen is door een oorlogshandeling, dan dient deze indicatie in een mogelijke tweede en/of meerdere bronnen te worden bevestigd. Wanneer dit niet het geval is dan moet op basis van deze enkele bron een afweging worden gemaakt welke consequentie(s) dit heeft voor het onderzoeksgebied. In dit hoofdstuk komen de geraadpleegde bronnen in het kader van het vooronderzoek aan bod. Per bron is aangegeven welke literatuur en/of archiefstukken/documenten zijn geraadpleegd, zodat voor de lezer de herleidbaarheid van indicaties (en contra-indicaties) van oorlogshandelingen duidelijk is.

2.2 REEDS UITGEVOERDE ONDERZOEKEN

Er is nagegaan of er historische vooronderzoeken CE bekend zijn die betrekking hebben op het onderzoeksgebied of de directe omgeving ervan. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied Haven Bergen op Zoom zijn geen reeds uitgevoerde onderzoeken bekend. In de directe omgeving zijn meerdere reeds uitgevoerd onderzoeken met betrekking tot CE bekend, namelijk:

Datum	Rapportnaam	Type	Bedrijf	Kenmerk
30-06-2012	*Prorail beheers- en eigendomsgebieden*	VO CE	T&A Survey	GPR2058.190
28-01-2015	*Diverse locaties te Bergen op Zoom*	VO CE	T&A Survey	1114GPR4570.1
28-01-2015	*Diverse locaties tussen Bergen op Zoom en Steenbergen*	VO CE	T&A Survey	1114GPR4569.1
04-03-2015	*'Route van de Turf' Bergen op Zoom*	VO CE	Bodac	H5005
02-10-2015	*Bergen op Zoom Route v/d Turf*	Proefsleuven-onderzoek	REASeuro	RO-150157
17-03-2017	*Nieuwe Vesting Bergen op Zoom*	VO CE	REASeuro	RO-170074

Het onderzoek naar niet gesprongen conventionele explosieven binnen de beheers- en eigendomsgebieden van ProRail is door T&A Survey uitgevoerd conform de inmiddels verouderde richtlijnen BRL-OCE. De rapportage is niet in het bezit van IDDS.

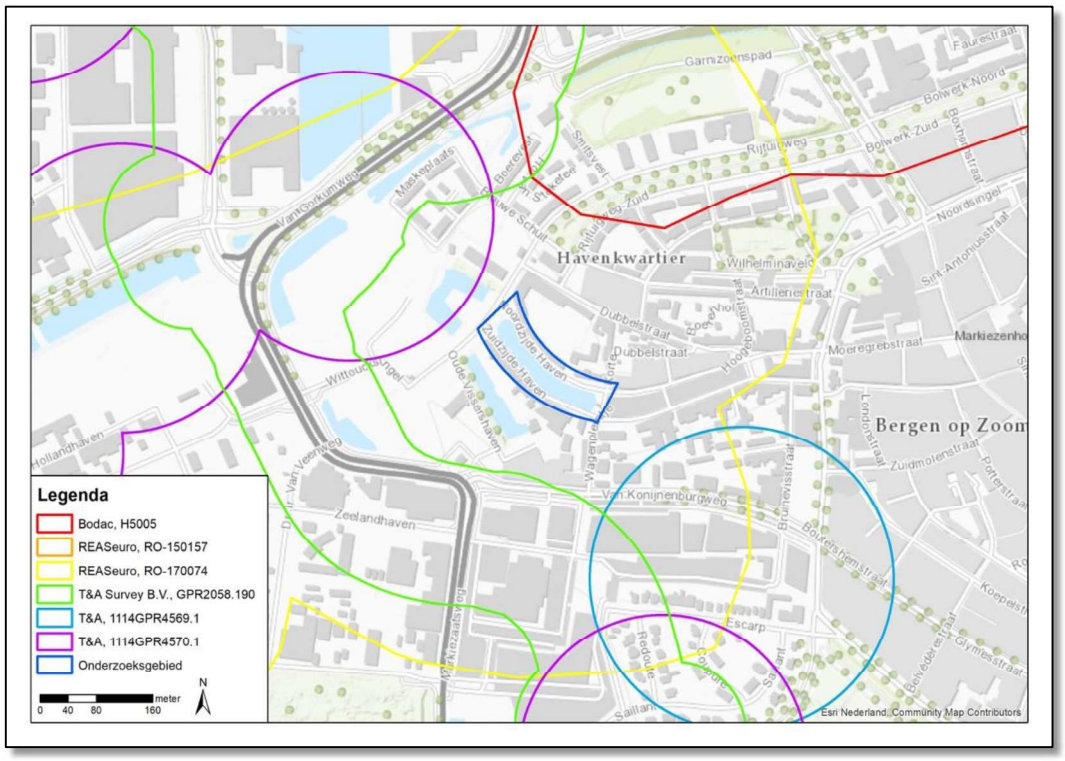
In het vooronderzoek van T&A Survey naar niet gesprongen conventionele explosieven op diverse locaties te Bergen op Zoom (1114GPR4570.1) is het gehele onderzoeksgebied S-7415 verdacht verklaard op achtergebleven munitie naar aanleiding van de grondgevechten/militaire aanwezigheid en artilleriebeschietingen. Hetzelfde geldt voor locatie S-3182 in de rapportage met kenmerk 1114GPR4569.1

In 2015 heeft Bodac een vooronderzoek naar niet gesprongen conventionele explosieven afgerond ten behoeve van het project Route van de Turf. Zowel het werk- als het onderzoeksgebied lagen buiten het huidige onderzoeksgebied Haven Bergen op Zoom. Er zijn verdachte gebieden afgebakend op diverse soorten CE, waaronder afkomstig van infanterie en artillerie. Bij het graven van proefsleuven (RO_150157) in het gebied van de Route van de Turf heeft REASeuro geen CE aangetroffen.

De binnenhaven van Bergen op Zoom lag niet binnen het werkgebied van RO-170074, maar werd wel meegenomen in het onderzoek. Het werkgebied nabij de haven is verdacht verklaard op CE naar aanleiding van grondgevechten en artilleriebeschietingen. Omdat het onderzoeksgebied Haven Bergen op Zoom niet binnen het werkgebied viel is over dit gebied geen uitspraak gedaan door REASeuro.

In onderstaande afbeelding zijn de reeds uitgevoerde onderzoeken nabij Haven Bergen op Zoom in kaart gebracht. IDDS is ervan op de hoogte dat Bombs Away B.V. momenteel werkt aan een gemeentelijke CE Bodembelastingkaart van de gemeente Bergen op Zoom in opdracht van de gemeente Bergen op Zoom. Bij Bombs Away is navraag gedaan over de voortgang en eventuele

conclusies aangaande op CE verdachte gebieden. Deze informatie is meegenomen in de afbakening van de verdachte gebieden in paragraaf 4.1.

Afbeelding 2: Reeds uitgevoerd onderzoek nabij het onderzoeksgebied.

2.3 LITERATUUR

In het kader van dit vooronderzoek is een literatuurstudie uitgevoerd. Naast de standaard boekwerken over de gevechtshandelingen in de Tweede Wereldoorlog op het land en in de lucht, zijn ook regionale en streekgebonden publicaties bestudeerd. In onderstaand overzicht zijn de geraadpleegde publicaties weergegeven. Relevante informatie uit de bestudeerde publicaties is verwerkt in dit rapport (zie hoofdstuk 3).

- Amersfoort, H. en Kamphuis, P. (reds.), *Mei 1940. Strijd op Nederlands grondgebied* (Amsterdam 2012);
- Bakker, J.J.,Th., *Een lach en een traan. Bergen op Zoom in oorlogstijd. Uit het dagboek van een Bergenaar* (Bergen op Zoom 1945);
- Bakker, J.J. Th., *Frontsoldaten en patriotten. Bergenaren in het vuur* (Bergen op Zoom 1945);
- Boers, G.H., *Ons Schuurtje is kapot. Oorlogsherinneringen uit Bergen op Zoom* (Amsterdam 1996);
- Bollen, H.A. en Vroemen, P., *Canadezen in actie. Nederland najaar '44 – voorjaar '46* (Warnsveld 1993);
- Bossenbroek, M., G. Nijssen en E. Willems, *Oranje bitter Nederland bevrijd!* (Zwolle 2010);
- Bruynzeel Kontakt, 'Bergen op Zoom 1940 – 1945' (1970), pp. 12-14;
- Claessens, J., 'De Fransen in 1940; in: De Waterschans, 5 (1974) 3, pp. 22-24;
- Didden J., en M. Swarts, *Autumn Gale/Herbststurm. Kampfgruppe Chill, schwere Heeres Panzerjäger-Abteilung 559 and the German recovery in the autumn of 1944* (Boxtel 2013);
- Didden, J., en M. Swarts, *Brabant bevrijd* (Hulst 1993);

- Dierendonk, M. van, 'Dagboek M. van Dierendonk 1943-1946: een Bergse in oorlogstijd', in: De Waterschans, 14 (1984) 3, pp. 69-124;
- Doorn, J. van en J.S. Bos (reds.), *Operatie 'Rebound': bevrijding van de Westhoek oktober/november 1944* (Willemstad 1994);
- Edwards, K., *Operation Neptune* (London 1946);
- Gils, R.J.A. van, W. Klinkert en H. Roozenbeek, *Bergen op Zoom als militaire stad* 16 Brochurereeks van de sectie Militaire geschiedenis (Den Haag 1996);
- Government of Canada (veteran affairs), *Netherlands – Canada – Pays Bas 1945-1985* (Ottawa 1985);
- Ham, W.A. van, 'Bergen op Zoom, 1940-1945', West-Brabant koerier (van woensdag 24-8-1983);
- Härtel, E., 'Bergen op Zoom, een historische verkenning van een stad in oorlogstijd', in: Waterschans 2 (1969) 1, pp. 91-116 en 130-131;
- Hayes, G., *The Lincs. A history of the Lincoln and Welland regiment at war* (Ontario 1986);
- Hoedelmans, P., Wagenaar, A. & Wolff, I. de., *De bevrijding van West-Brabant. Een streek en haar bewoners temidden van verwoesting en oorlogsgeweld. September 1944-mei 1945* (Rossendaal 1994);
- Hoof, D. van, *Eindstation – Bergen op Zoom; korte beschrijving van neergestorte vliegtuigen der geallieerden en het lot van hun bemanning gedurende de oorlogsjaren 1940-1945 in Nederland* (z.p. z.j.);
- Hoof, D. van, *Kriegerfriedhof Bergen op Zoom*, 4 dln. (Breda z.j.);
- Huurman, C., *Het spoorwegbedrijf in oorlogstijd, 1939-'45* (Eindhoven 2001);
- Jacoby, H., *Ter herinnering. Memoires van een boekverkoper als ooggetuige van de twintigste eeuw* (Den Haag 1992);
- Klep, Ch. en. Schoenmaker, B. (reds.), *De bevrijding van Nederland 1944-1945. Oorlog op de flank* (Den Haag 1995);
- Korthals Altes, A., *Luchtgevaar. Luchtaanvallen op Nederland 1940-1945* (Amsterdam 1984[2]);
- Liefting, P. en M. Liefting, 'Een gecrashte Lancaster in Bergen op Zoom', in: Waterschans 45 (2015) 1, pp. 6-10;
- Luijten, J., 'De verdediging van Bergen op Zoom door het Franse leger in mei 1940', in: P. Pierik, M. Ros en R. te Slaa (reds.) *Zesde bulletin Tweede Wereldoorlog* (Soesterberg 2004), pp. 94-104;
- Luijten, J., De verdediging van Bergen op Zoom door het Franse leger in mei 1940/La défense de la ville de Bergen-op-Zoom par l'armée française mai 1940 (Soesterberg 2004);
- Luijten, J., 'Het gevecht van de Lost Patrol. Bergen op Zoom 1944', in: P. Pierik en M. Ros (red.), *Derde Bulletin Tweede Wereldoorlog* (Soesterberg 2011), pp. 9-27;
- Molenaar, F., *De luchtverdediging in de meidagen van 1940* (2dln. Den Haag 1970);
- Nierstrasz, V.E., *De Strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II. Hoofdeel III/Deel 1. Inleiding en algemeen overzicht van de gevechtsdagen van 10-19 mei 1940* (Den Haag 1957);
- Nierstrasz, V.E., *De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II. Hoofdeel III/Deel 2. De verdediging van Noord-Limburg en Noord-Brabant mei 1940* (tekst en schets/kaarten, Den Haag 1953);
- Rogers, R.L. *History of the Lincoln and Welland Regiment* (Ottawa 1954);
- Slootmans, C.J.F., 'Het verhaal van Bergen's bevrijding', in: *27 oktober* (Bergen op Zoom 1945);
- Slootmans, C.J.F. en D.G., 'De Zoom wordt genomen', in: *27 oktober* (Bergen op Zoom 1945);
- Tuin, H. van der, 'De verdediging van Bergen op Zoom door het Franse leger mei 1940', in: De Waterschans, 2 (1970) 3, pp. 135-156;
- Tuin, H. van der, 'Het strijdtoneel in West-Brabant, mei 1940, vooral in het licht bezien van Duitse gegevens', in: De Waterschans, 4 (1973), pp. 50-65;
- Vanwesenbeeck, C., *Kijk op Bergen op Zoom: deel 3 Tweede Wereldoorlog* (Bergen op Zoom 1985);

- Veenstra, S.L. *In de schaduw van de glorie, overzicht van vliegtuigbergingen in Nederland* (z.p. 1992);
- Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil…Kroniek van een luchtoorlog* (2dln; Den Haag 1991-1993).

2.4 ARCHIEFONDERZOEK IN NEDERLAND

Naast literatuurstudie is er archiefonderzoek in Nederland uitgevoerd. Het onderzoeksgebied ligt in de gemeente Bergen op Zoom. De archieven van de relevante bestuursorganen zijn geraadpleegd in het West-Brabants Archief (WBA) te Bergen op Zoom. De provinciale stukken van de provincie Noord-Brabant zijn geraadpleegd in het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) te Den Bosch. Daarnaast zijn stukken uit het Nationaal Archief (NA) in Den Haag, stukken uit het archief van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) te Amsterdam en uit het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) in Den Haag geraadpleegd. Tevens is het archief van de Explosieven Opsporingsdienst van Defensie (EODD) en het Semi-Statisch Archief (SSA) van Defensie te Rijswijk onderzocht. In de volgende sub-paragrafen worden deze archieven nader beschreven. Relevante informatie uit de geraadpleegde stukken en dossiers is verwerkt in dit rapport (zie hoofdstuk 3).

2.4.1 GEMEENTELIJK ARCHIEF

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog lag het onderzoeksgebied in de gemeente Bergen op Zoom. In het West-Brabants Archief (WBA) te Bergen op Zoom is het gemeentearchief van de gemeente Bergen op Zoom geraadpleegd. Voor het onderzoek is onder meer gezocht naar de stukken van de luchtbeschermingsdienst (LBD), de documenten over aangetroffen/geruimde CE en de oorlogsschaderapporten.

- De LBD hield het luchtruim boven de gemeente in de gaten en rapporteerde bijzondere voorvallen, zoals het neerstorten van vliegtuigen of bominslag;
- Stukken betreffende het ruimen van explosieven vormen enerzijds een indicatie van oorlogshandelingen, anderzijds een contra-indicatie van de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied;
- Schademeldingen kunnen een indicatie vormen van oorlogshandelingen in een gebied. Indien de oorzaak van de schade wordt vermeld in de bron kunnen deze meldingen een goed beeld geven van de oorlogshandelingen in een gebied;

In de onderstaande tabel zijn de bestudeerde toegangsnummers weergegeven. In bijlage 7 is de tabel opgenomen waarin staat welke inventarisnummers uit de betreffende toegangsnummers zijn geraadpleegd.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
8	Archief van het gemeentebestuur van Bergen op Zoom 1926-1971			*Zie bijlage 7*
00045	Gemeente Politie plaatsingslijst			*Zie bijlage 7*
60	Archief van de luchtbeschermingsdienst van Bergen op Zoom (1939-1945)			*Zie bijlage 7*
65	Verzameling documentatie Tweede Wereldoorlog (1944-2009)			*Zie bijlage 7*
0313	Verzameling en archief van de familie Weyts te Bergen op Zoom			*Zie bijlage 7*
0395	Collectie J.C. van Wezel, 1940-1984			*Zie bijlage 7*

2.4.2 PROVINCIAAL ARCHIEF

Ten tijde van de Tweede Wereldoorlog lag het onderzoeksgebied in de provincie Noord-Brabant. In het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) te Den Bosch is het provinciaal archief geraadpleegd. Voor het onderzoek is onder meer gezocht naar stukken van de luchtbeschermingsdienst (LBD), de documenten over aangetroffen/geruimde CE en de oorlogsschaderapporten in de archieven van de verschillende bestuursorganen: Militair Gezag (MG), Provinciale Militaire Commissaris (PMC), Districts Militaire Commissarissen (DMC), het provinciaal bestuur en de Commissaris van de Koningin. Bergen op Zoom viel onder het DMC te Bergen op Zoom en per maart 1945 onder het DMC Breda.

- De stukken van de LBD, over aangetroffen/geruimde CE en oorlogsschade zijn om dezelfde reden in het provinciaal archief geraadpleegd als in het gemeentearchief (zie 2.4.1);
- De stukken van het Militair Gezag (MG) zijn geraadpleegd, omdat het MG direct na de bevrijding van de bezette gebieden ingesteld werd als tijdelijk bestuur dat moest zorgen voor de openbare orde en veiligheid. De stukken uit het archief van het MG gaan over het ruimen van mijnen en andere projectielen en schademeldingen uit de hele provincie.

In de onderstaande tabel zijn de bestudeerde stukken weergegeven:

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
127	Militair Gezag in Noord-Brabant, 1944-1946	33	1944	*Kaarten mijnen in Roosendaal en Nispen (PMC Noord-Brabant)*
		34	1945	*Kaarten oorlogsschade aan woningen, boerderijen, kerken en andere gebouwen (PMC Noord-Brabant)*
		38	1932-1944	*Provinciekaarten met ingetekende wegen en merkpunten (PMC Noord-Brabant)*
		40	1944	*Kaarten spoorwegen, grensstations, rangeer- en werkplaatsen (PMC Noord-Brabant)*
		43	1932-1944	*Kaarten vernielde verkeerswegen en bruggen (PMC Noord-Brabant)*
		44	ca. 1932-1945	*Kaarten water-, spoor-, en verkeerswegen, bruggen en sluizen (PMC Noord-Brabant)*
		47	1932-1947	*Kaarten waterwegen en vernielde sluizen en bruggen in westelijk Brabant (PMC Noord-Brabant)*
		104	1945	*Tijdstip bevrijding gemeenten in Noord-Brabant (PMC Noord-Brabant)*
		171	1944-1945	*Belastingen, deviezen en oorlogsschade (PMC Noord-Brabant)*
		211	1945	*Rapporten over in januari - maart 1945 in Noord-Brabant neergekomen vliegende bommen V1 en V2 (PMC Noord-Brabant)*
		215	1944-1945	*Instructies, verordeningen, verslagen en rapporten brandweer en luchtbescherming (PMC Noord-Brabant)*
		216	1944-1945	*Opruimen mijnen (PMC Noord-Brabant)*
		218	1944-1945	*Vijandelijke luchtlandingen*
		219	1944-1945	*Sectie brandweer en luchtbescherming (PMC Noord-Brabant)*
		267	1944-1945	*Weekrapporten sectie openbare werken (PMC Noord-Brabant)*
		270	1944-1945	*Wederopbouw drinkwater-, elektriciteits- en gasvoorziening (PMC Noord-Brabant)*
		271	1944-1945	*Wederopbouw infrastructurele werken, voornamelijk bruggen (PMC Noord-Brabant)*
		272	1944-1945	*Wederopbouw (PMC Noord-Brabant)*
		280	1944-1945	*Schade enquête commissie (PMC Noord-Brabant)*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		291	1945	*Publicatie sectie voorlichting Militair Gezag "Hoe zit dat? Enkele uiteenzettingen over de voornaamste problemen van bevrijd gebied" (PMC Noord-Brabant)*
		307	1944-1945	*Mijnen en andere explosieven (PMC Noord-Brabant)*
		315	1944-1945	*Weekrapporten DMC (DMC Bergen op Zoom)*
		325	1944-1945	*Politionele aangelegenheden (DMC Bergen op Zoom)*
		326	1944-1945	*Brandweer, luchtbescherming en mijnopruiming (DMC Bergen op Zoom)*
		341	1944-1945	*Gebouwen en openbare werken (DMC Bergen op Zoom)*
		342	1944-1945	*Oorlogsschade, openbare werken (DMC Bergen op Zoom)*
		384	1944-1945	*Weekrapporten aan DMC van dienst openbare werken Breda (DMC Breda)*
		403	1945	*Proces-verbaal ontploffing bij munitiedepot onder Roosendaal (in de map op de archiefschijf zitten documenten uit een andere man, vermoedelijk uit 384. Dit moet in het BHIC worden gecontroleerd) (DMC Breda)*
371	Provinciale Waterstaat, 1876 - 1949 N.B. Stukken van 1741 - 1951	28	1907-1947	*Bouw brugwachterswoning in Gastelseveer, en herstel oorlogsschade, 1907 - 1947*
		29	1908-1949	*Bouw brugwachterswoning in Stampersgat, en herstel oorlogsschade, 1908 - 1949*
		62	1940-1945 augustus	*Opgaven geleden oorlogsschade en correspondentie over herstel provinciale wegen, kunstwerken, beplantingen en roerende goederen*
		63	september 1945-1950	*Opgaven geleden oorlogsschade en correspondentie over herstel provinciale wegen, kunstwerken, beplantingen en roerende goederen*
		542	1945-1949	*Opgaven van en bescheiden over (opruiming) bruggen die door oorlogshandelingen zijn verwoest*
		1267	1944-1945	*Oorlogsschade aan en herstellen bemalingsinrichtingen*
		1316	1943-1945	*Herstel oorlogsschade aan dijken en overleg tussen provincie, luchtbescherming en Duitse bezettingsautoriteiten ter voorkoming schade*
		1338	1940-1944	*Bestek aanbrengen gaten, stellingen, gangen en dergelijke door Duitse bezettingsautoriteiten in dijken*
		1391	1941-1944	*Overleg tussen gemeenten en bezettingsautoriteiten over schade aan wegen door bom- en granaatinslag*
		1477	1940	*Overzichten, verstrekt aan Feldkommandant Duitse Weermacht over herstel oorlogsschade aan bruggen en dergelijke in provincie*
		1478	1940-1943	*Technische gegevens van bruggen in gemeenten die op last Duitse bezettingsautoriteiten zijn hersteld*
		1480	1944-1945	*Opgaven militair gezag over beschadiging, vernieling en stremming bruggen, duikers en dergelijke*
		1671	1942-1949	*Opgaven door gemeente- en waterschapsbesturen van geleden oorlogsschade, en stukken over vergoeding daarvoor*
1085	Commissaris van de Koningin CdK in Noord-Brabant, 1920 - 1969	366	1944-1945	*Verslagen van bezoeken aan pas bevrijde gemeenten*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		367	1944-1945	*Rapporten burgemeesters aan CdK over algemene toestand binnen hun gemeente kort na bevrijding*
		368	1944-1945	*Verslagen vergaderingen CdK, burgemeesters en vertegenwoordigers Militair Gezag over problemen in bevrijde gemeenten*
		418	1940-1941	*Verstrekken opgave aan Duitse leger van militaire versterkingen in Noord-Brabant,*
		431	1944-1945	*Verslagen van CdK voor minister van Binnenlandse Zaken over oorlogsgebeurtenissen en toestand waarin provincie zich bevindt na bevrijding*
		444	1944-1947	*Bevrijding Noord-Brabant door geallieerden en specifieke problematiek die hiermede gepaard ging*
		660	1937-1941	*Bescherming bevolking tegen luchtaanvallen*
		798	1940 mei-juni	*Opgaven aan regeringscommissariaat van in aanmerking komende projecten voor wederopbouw oorlogsschade in Noord-Brabant*
		799	1940 juli - september	*Opgaven aan regeringscommissariaat van in aanmerking komende projecten voor wederopbouw oorlogsschade in Noord-Brabant*
		800	1944-1947	*Bemoeienis van CdK met aanpak wederopbouw Noord-Brabant na bevrijding*
1113	Provinciale Waterstaat, 1950 – 1979	91	1950-1952	*Overzichten geleden oorlogsschade aan provinciale eigendommen*
1148	Provinciaal Bestuur Noord-Brabant, 1920 - 1949	441	1939-1940	*Luchtbescherming waterleidingbedrijven*
		442	1939-1943	*Bescherming tegen luchtaanvallen op waterstaatswerken dienende tot waterkering en waterlozing, 1939 - 1943*
		443	1944	*Lijsten oorlogsschade aan eigendommen provincie, gemeenten en waterschappen*
		674	1926-1946	*Circulaires over herstel schade aan dijken en waterkeringen*
		901	1940-1950	*Oorlogsschade aan wegen, bruggen enz en overleg over schadeloosstelling met Commissariaat voor Oorlogsschaden*
		1286	1946-1947	*Herstel schade door oorlog en bezetting aan eigendommen publiekrechtelijke en daarmede gelijkgestelde lichamen, 1946 - 1947*
1392	Provinciaal Bestuur, 1950-1986	3640	1949-1958	*Vaststellen van toestand wegen en bruggen na geleden oorlogsschade, en van financiele bijdrage door het Rijk in het herstel daarvan*

2.4.3 NATIONAAL ARCHIEF (NA) DEN HAAG

In het Nationaal Archief (NA) zijn stukken van de Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen, Korps Hulpverleningsdienst, het Militair Gezag (MG), het Bunkerarchief en het de Commissie van proefneming ingezien.

- De Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen had van 1936 tot 15 juli 1945 de taak om de gemeentelijke activiteiten op het gebied van de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen te begeleiden en controleren. In de correspondentie en in de meldingen en processen-verbaal is informatie over luchtaanvallen per gemeente te verwachten;
- Het archief van het Korps Hulpverleningsdienst bevat onder andere registers met krantenknipsels inzak explosieven. Hieruit kan informatie gehaald worden waar na de oorlog CE zijn geruimd en/of aangetroffen. Stukken betreffende het ruimen van explosieven vormen enerzijds een indicatie van oorlogshandelingen, anderzijds een contra-indicatie van de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied;

- De stukken van het MG in het NA zijn om dezelfde reden geraadpleegd als in het provinciaal archief, zie 2.4.2;
- Het bunkerarchief behelst het archief van het 2e Geniecommandement, Bureau Registratie Verdedigingswerken van het Ministerie van Defensie uit de periode 1946-1987. Hierin zijn kaarten opgeslagen waarop nauwkeurig staat aangegeven waar welke verdedigingswerken te vinden waren. Omdat verdedigingswerken een indicatie vormen van militaire aanwezigheid zijn deze kaarten geraadpleegd;
- In het archief van de Commissie van proefneming zijn, net als in het archief van het Korps Hulpverleningsdienst, stukken geraadpleegd met betrekking tot aangetroffen en/of geruimde CE.

In de onderstaande tabel staan de geraadpleegde stukken:

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
2.04.53.15	Inspectie Bescherming Bevolking tegen luchtaanvallen	37	1940-1941	*Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Brabant, nrs. 17.32.1 - 17.32.11*
		78	1940-1941	*Meldingen en processen –verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten Noord-Brabant*
2.04.110	Korps Hulpverleningsdienst (1945-1974)	20	z.j.	*Registers met krantenknipsels inzake explosieven*
		21	1945-1947	*Registers met krantenknipsels inzake explosieven*
		22	1957-1959	*Registers met krantenknipsels inzake explosieven*
		23	1947	*Tijdschrift voor het personeel van de Hulpverleningsdienst*
		28	1947-1970	*Verzameling krantenknipsels inzake de Hulpverleningsdienst*
		69	1967-1971	*Stukken betreffende de inhuur van de Hulpverleningsdienst door Rijkswaterstaat Directie Wegen voor het ruimen van explosieven*
		74	1970	*Stukken betreffende het ruimen van explosieven in de kuststrook*
2.08.88	Fipuli	135	1940-1979	*Stukken betreffende de vergoeding van de kosten die uitgegeven zijn voor de ruiming van explosieven, door de gemeenten: Beesd - Beverwijk.*
2.13.25	Militair Gezag	1563	1944-1945	*Rapporten betreffende bom- en granaatinslagen en de organisatie van luchtbeschermingsdiensten in gemeenten in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg [4.46.00]*
		1567	1944-1945	*Stukken betreffende de opsporing en ruiming van mijnen en andere explosieven [4.75.00]*
		1568	1944-1945	*Rapporten van de Censuurdienst van de Sectie PTT inzake brieven waarin melding gemaakt wordt van bombardementen, afschriften [4.06.00]*
2.13.167	Bunker Archief	272-284	1951	*Blokkaarten van werken*
		285-296	1947-1962	*Overzichtskaarten*
		455	z.j.	*Registratietekeningen van afzonderlijke werken, calques:* Bergen op Zoom - Beverwijk, *nrs. 3 A - 7.*
		970	1946-1953	*Registratietekeningen van afzondelijke werken in Zuid-Nederland, afdrukken: Bergen op Zoom - Gennep*
		1043	1941-1945	*Tekeningen (Stellungen) van objecten, hindernissen, tankmuren- en grachten: Bergen - Beverwijk*
		1044	1941-1945	*Tekeningen (Stellungen) van objecten, hindernissen, tankmuren- en grachten:* Beverwijk - Callantsoog
		1112-1119	z.j.	*Nederlandse stafkaarten met aantekeningen van stellingen en complexen, schaal 1:25000*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		1120	z.j.	*Stellingkaarten van heel Nederland (dienstgeheim) met vermeldingen van alle Nederlandse en Duitse werken waarop de aard van de groepen van werken door symbolen zijn aangegeven. Groot formaat*
2.13.210	Commissie van Proefneming met hierin opgenomen afgedwaalde archiefbescheiden van onderdelen van de Artillerie-Inrichtingen en Artillerie onderdelen (1814)(1867-1942)	23	1940	*Staten houdende opgaven van plaatsen waar mogelijk onontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn*
		24	1940	*Stukken betreffende het ruimen van landmijnen en het beschikbaar stellen van personeel, ingedeeld naar gebied*
		25	1940	*Ingekomen en minuten van uitgaande stukken inzake aanvragen tot het ruimen van onontplofte (water)mijnen en personeelsaangelegenheden*
		26	1940	*Ingekomen en minuten van uitgaande stukken inzake aanvragen tot het ruimen van onontplofte (water)mijnen en personeelsaangelegenheden*
		28	1941-1942	*Lijsten met opgave van personeel en afwikkeling van de afdeling belast met het onschadelijk maken van niet gesprongen munitie en vliegtuigbommen*

2.4.4 NEDERLANDS INSTITUUT VOOR OORLOGSDOCUMENTATIE (NIOD) AMSTERDAM

In het archief van het NIOD is het archief van het *Generalkommissariat für das Sicherheitswesen*, verzetsgroep Groep Albrecht en het Departement van Justitie geraadpleegd.

- Het *Generalkommisariat für das Sicherheitswesen* was het politieapparaat van het Duitse bestuur. In het archief van deze instantie zijn processen-verbaal bewaard gebleven betreffende de melding van bominslagen, luchtaanvallen en ontploffingen;
- Verzetsgroep Albrecht voerde militaire spionage uit in Nederland. De bevindingen omtrent Duitse troepensterktes en Duitse stellingen werden gecommuniceerd met de geallieerde legerleiding;
- In het archief van het Departement van Justitie zijn processen-verbaal gewaard gebleven van lokale instanties betreffende luchtaanvallen, bominslagen en ontploffingen.

In de onderstaande tabel zijn de bestudeerde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
001	Wehrmachts-befehlshaber in den Niederlanden (1940-1945)	19	1944-1945	*Bekendmakingen van de Oberkommando der Wehrmacht vanuit het Führerhauptuartier betreffende aanvallen van het Duitse leger en van geallieerde legers*
077	Generalkommissariat für das Sicherheitswesen (Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West) (1938)(1940-1945)	1328	1940-1941	*Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen*
		1332	1940-1943	*Stukken betreffende vijandelijke luchtaanvallen, landingen van vijandelijke vliegeniers, het vinden van versperringsballons, het werpen van springstoffen en het gebruik van sabotagematerialen*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		1759	1943	*Berichtgevingen betreffende neergekomen vliegtuigen*
190a	Groep Albrecht	17-34	1944	*Enige verslagen, alsmede medewerkers van de groep Albrecht afkomstig uit de volgende sectoren: het Noorden, Overijssel, de Achterhoek, en Twente, D. A. A. (=Deventer, Arnhem, Apeldoorn), de Veluwe en Gelderland, Alblasserwaard en de Betuwe, Utrecht, Amersfoort, Amsterdam, Woerden, Zuid-Holland, Zeeland, Zuid-Nederland*
		90	1943-1944	*Rapporten, berichten, kaarten en schetsen, afkomstig van de diverse sectoren van de groep Albrecht: Aalst-Bergen op Zoom*
216k	Departement van Justitie (1935)(1940-1945)(1950)	150	1940	*Circulaires inzake de beschadiging van Duitse verkeersborden, het dansverbod en de melding van bominslagen en andere oorlogshandelingen, 25 september - 24 december 1940.*
		180	1943-1944	*Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en vliegtuigonderdelen en de vondst van niet-ontplofte explosieven, 23 juni 1943 - 28 april 1944.*
		181-185	1940-1945	*Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeente*
		186	z.j.	*Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen.*
		328	1944	*Telexberichten inzake meldingen van neergestorte geallieerde bommenwerpers, 20-24 februari 1944*
		329	1944-1945	*Stukken betreffende het melden van schade door bombardementen en beschietingen uit vliegtuigen, 24 februari 1944-31 maart 1945*
		331	1944-1945	*Stukken betreffende het opstellen van processen-verbaal inzake bombardementen en beschietingen in verschillende gemeenten, 28 september 1944-31 maart 1945*
		477	1944	*Proces-verbaal van de luchtbeschermingsleider inzake schade door luchtaanvallen door de geallieerden en afweergeschut van de Duitsers, 3 februari 1944*
		489	1944	*Stukken betreffende het opstellen van processen-verbaal inzake gevonden projectielen, 21 februari-10 mei 1944*
		493	1944-1945	*Stukken betreffende het instellen van een onderzoek naar de gevolgen van luchtaanvallen, 8 oktober 1944-6 februari 1945*
		624	1944	*Stukken betreffende het instellen van een onderzoek inzake het bombardement op 14 oktober, 17 oktober 1944*
		642	1944	*Rapporten van de onderluitenant van de Marechaussee F. Meens inzake het vinden van benzinetanks, die uit een vliegtuig waren geworpen, alsmede de inslag van een granaat 20 januari-20 maart 1944*
226b	Bureau Inlichtingen – Hoofdbureau Londen (1940-1945)	119	1943-1944	*Rapporten en brieven over geallieerde bombardementen, neergestorte vliegtuigen en treinbeschietingen*
		123	1943-1944	*Militaire spionagerapporten en situatieschetsen betreffende Nederlandse en*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				Duitse objecten, onder meer van de Geheime Dienst Nederland
		124	1944-1945	*Militaire spionagerapporten en situatieschetsen betreffende Nederlandse en Duitse objecten, onder meer van de Geheime Dienst Nederland*
249-1246	Dossier - Noord-Brabant	1	1945	*Bundel brieven van burgemeesters in het district 's-Hertogenbosch van het Militair Gezag, gericht aan de Militaire Commissaris te 's-Hertogenbosch. De brieven bevatten antwoorden op door de Militaire Commissaris gestelde vragen en hebben o.m. betrekking op de in de verschillende gemeenten geleden oorlogsschade, de omvang van de veestapel voor en na de oorlog, de evacuatie van de burgerbevolking, geroofde klokken en aantallen opgenomen onderduikers, 19 juli -1 oktober 1945.*
615	Collectie kaarten en plattegronden	419	1941	*Duitse militair-topografische kaarten, 'Topographische Karte der Niederlande', 1940-1942: 49. Ost Bergen op Zoom,*

2.4.5 NEDERLANDS INSTITUUT VOOR MILITAIRE HISTORIE (NIMH) DEN HAAG

Het NIMH beheert collecties over de geschiedenis en de archieven van de Nederlandse krijgsmacht.

- Het NIMH bezit de 401-collectie. Hierin zijn Duitse *Kriegstagebücher* met betrekking tot de gevechten in mei 1940 opgenomen;
- Het NIMH bezit ook de 409-collectie Gevechtsverslagen en -rapporten mei 1940. Er zijn geen indicaties aangetroffen in de overige geraadpleegde bronnen dat Nederlandse eenheden gevechtshandelingen hebben uitgevoerd in het onderzoeksgebied in mei 1940;
- Voor het onderzoek is de collectie 575 'Bureau Inlichtingen/Duitse Verdedigingswerken' verplicht. Deze collectie bevat hoofdzakelijk rapporten, verslagen en Duitse en Britse kaarten afkomstig van het Bureau Inlichtingen in Londen en het Bureau Afwikkeling Genie en Duitse eenheden;
- De collectie Bergingen (801) bevat informatie over de opgraving van neergestorte vliegtuigen én de daaraan gerelateerde werkzaamheden, zoals het ruimen van vliegtuigbommen. De verzameling bevat onder meer rapportages over (naoorlogse) bergingsoperaties, informatie over richtlijnen voor de opgraving van neergestorte vliegtuigen en algemene documentatie over vliegtuigbergingen.

In onderstaande tabel zijn de geraadpleegde collecties weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
401	Kriegstagebücher mei '40	4161-4338	1940	*SS-V-Division: K.T.B. nr. 1, Abt Ib (10.10.39-31.7.40)*
		4339-4364	1940	*SS-V-Division: K.T.B. nr. 2, Armee-Pionier-Führer 6 (9.5.40-31.5.40) (6e Leger)*
		4365-4710	1940	Titelomschrijving niet aangetroffen in de digitale inventaris
		4711-4931	1940	*SS-V-Division: K.T.B. nr. 2, (West) - Führungs-Abt. Beilage zum (9.5.40-31.5.40) (6e Leger)*
		4932-4959	1940	*SS-V-Division: K.T.B. nr. 3, O.qu.-Abt. (9.5.40-31.5.40) (6e Leger)*
		4960-5016	1940	*SS-V-Division: K.T.B. nr. 1, Abt. IIb (1.2.40-9.7.40) (6e Leger)*
		5017-5060	1940	*SS-V-Division: K.T.B. bezw. Tätigkeitsberichte, Abt IVa (25.8.39-28.6.40) (6e Leger)*
		5586-5624	1940	*K.T.B. nr. 3, qu-Abt. (10.5.40-3.6.40)*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		5760-5782	1940	*K.T.B. nr. 3, qu-Abt. (10.5.40-3.6.40)*
		5932-5948	1940	*K.T.B. (vermoedelijk qu-Abt.) (9.5.40-17.6.40)*
409	Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940			*Geen indicaties voor grondgevechten in de Meidagen van 1940; collectie werd derhalve niet geraadpleegd.*
420	Burgemeestersverklaringen	2	1940-1945	*Burgemeestersverklaringen betreffende de aankomst van Duitse (en later) geallieerde eenheden, opgaves van de onderdelen en commandanten, gedenktekens, monumenten en (veld)graven:* Baarderadeel t/m Buurmalsen
		26	1940-1945	*Burgemeestersverklaringen betreffende (o.a.) de bevrijdingsdatum, verzetsdaden, verzetslieden en gesneuvelden bij verzetsdaden:* Baarland t/m Buurmalsen
527	Binnenlandse Strijdkrachten (1926) 1940-1996	145	1949	*Verslag door majoor S.N. Warringa over de bezetting en bevrijding in Bergen op Zoom en omgeving*
575	Bureau Inlichtingen/Duitse Verdedigingswerken	190	1943	*Plattegrond van verdedigingswerken rond Bergen op Zoom en Roosendaal*
		374	1944	*Verklaringslijst Duitse legeringsgebouwen en infrastructuur, bijgevoegd 2 situatieschetsen [NB in Bergen op Zoom], van Geheime Dienst Nederland (GDN)*
		374	1944	*Tweetal situatieschetsen behorende bij verklaringslijst GB/5128/44 [NB in Bergen op Zoom], van Geheime Dienst Nederland (GDN)*
		386	1944	*Berichten ALX tot en met AMX betreffende: Verplaatsing luchtdoelgeschut uit Leiden, richting bordjes te Hilversum, gerucht hoofdkwartier Christiansen op het gemeentehuis, voorbereidingen in de Rotterdamse haven, bewapening en oplegging wapens en munitie Nederlandse Politie, gegevens betreffende de Nederlandse Politie en Marechaussee, vliegvelden bij Haamstede en Souburg, versterkingen Roosendaal en Bergen op Zoom, Bahnhofoffizier Roosendaal teruggetrokken naar Nijmegen, radio location tussen Philipsland en Nieuw-Vossemeer (met schets), verdedigingswerken Bergen op Zoom, vestiging personeel van de Marine te Halsteren, evacuatie Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden in verband met inundeering, verdediging van de stad Utrecht (met kaart), legerplaats te Wezep (met schets), vestigingen te Nunspeet (met beschrijvingen van borden). Identificatie personeel te Breda en Oudenbosch. Overzicht van voorraden brandstoffen uit Duitse gegevens, de civiele voorziening van vloeibare brandstoffen van geheel Nederland, voorraden smeerolie en gasolie van de B.P.M. per 10 februari, vliegtuigbrandstof op vliegveld Gilze, wagons met benzine, olie en munitie bij Gilze-Rijen (met schets) en overzicht van particulier verbruik van brandstof voor de scheepsvaart in de regio Amsterdam, het Gooi en de Zaanstreek. Bombardementen op vliegveld Gilze op*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				22 en 24 februari 1944 en luchtaanval op Arnhem op 22 februari 1944
		397	1944	*Bericht AEK met een kaart van de situatie rond Bergen op Zoom, schaal 1: 6250*
		401	1944	*Berichten AQU tot en met ASF betreffende: Gebouwen, legeringen, verdedigingswerken en versterkingen in gebruik door de Duitse Wehrmacht: depots en werkplaatsen te Valkenburg (L), Haarlem, opleiding chauffeurs Luftwaffe van Haarlem naar Eefde, vliegveld Valkenburg, reparatiewerkplaats te Utrecht, tankversperringen Rotterdam, kanonloop gelost in Bergen op Zoom, tankgarages te Wezep, flakopstelling Lekbrug bij Vianen. Omzet, import en eindvoorraad van de aardolieproducten in februari 1944, lijst van fabrieken in Nederland, uniformen van Duitse militairen te Leiden, Den Haag, Alphen*
		402	1944	*Berichten AYU tot en met BAG betreffende:* *Gebouwen, legeringen, verdedigingswerken en versterkingen in gebruik door de Duitse Wehrmacht: in westelijk Noord-Brabant, troepen op Noord-Beveland, commandoposten in Roosendaal (met situatieschets) en garnizoenen in Amersfoort en Leiden. Verdedigingswerken en oefeningen op De Beer nabij Rozenburg, tankgracht tussen Moerdijk-Bergen op Zoom, palen in westelijk Noord-Brabant, Voorne-Putten en Rozenburg. Versterkingen in de Haarlemmermeer en Kralingse Plas. Wegversperring bij Overschie, verslag van werken in en om Den Briel met schets (schaal 1:10.000), voorbereidingen van vernielingen te Maassluis, kustbatterij ten noorden van Katwijk, hindernis en afbraak van gebouwen aan westzijde van Leiden en bunkers aan de westrand van Warmond.* *Munitieopslag in Roosendaal, depots in Amersfoort en bij de Kralingse Plas en opslag van benzine in Gorkum.* *Telefoonbunker te Roosendaal en belangrijke knooppunten van telefoonkabels in Midden- en Zuid-Nederland. Aanleg van een vliegveld bij Tilburg, beschrijving van vliegveld Deelen en vliegveld Bergen, radiostation te Schipluiden, bericht van de Air Ministry in London betreffende aanval op Stalag IVB bij Mühlberg Elbe en radio location vliegveld Deelen. Gebouwen in gebruik door de Duitse Wehrmacht in Utrecht en Amersfoort (bijlage kaart). Aanvoer van munitie bij Voorschoten. Communistische actie in kamp Vught: Communisten goed georganiseerde politieke (ondergrondse) organisatie, maar gevaar van machtsovername na de oorlog*
		416b	1944	*Berichten betreffende tanks te Wezep, aanvulling op plattegrond Bergen op Zoom, tekening en beschrijving vliegveld Woensdrecht, van Geheime Dienst Nederland (GDN)*
		425	1944	*Berichten betreffende inundatie in Noord-Brabant en rond de IJsselmonde met schets. Marine: aanvoer motorboten in*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				Dordrecht. Werkplaatsen: fabriek van Hazemeyer Hengelo met schetsen en Heeres Kraftfahrpark(HKP) werkstatte in Breda. Defensie: afsluiting Zeeland en landmijnen bij groenteveiling Zwijndrecht met schets. Depots: artillerie arsenaal te Nijkerk en munitieopslag te Zwolle. Luchtmacht: vestiging te Stroe, kasteel Staverden (Gelderland) en een oefening, waarnemingspost te Harderwijk en Garderen met luchtdoelgeschut en vliegveld Schiphol. Troepensterkte in Ermelo, Harderwijk, IJzendijke en Zwolle. Transport: kanonnen op station Bergen op Zoom, legerplaats Oldebroek en Wezep en een autocolonne te Zwolle. Telefooncentrale Roosendaal en plattegronden Grootseminarie te Haren (schaal 1:2000)
		427	1944	*Berichten betreffende administratie: verplaatsing van Bureau Schiphol en de Grüne Polizei in nieuwe Alexander Kazerne Den Haag. Luchtmacht: vliegveld Schiphol, bezetting Badhoevedorp en Eindhoven, vliegtuigbouw door de NV "De Schelde" in Breda, vliegveld Havelte en Twente, personeel te Dordrecht, Den Haag en Leiden en vlakopstelling te Rotterdam. Defensie: sperrgebied en berichten uit Zeeland, tankgracht te Bergen op Zoom met schets, luchtwaarnemingen te Den Haag, flakopstelling en bunkers te Eindhoven en verdediging vuurlijn Kudelstaart Uithoorn, stellingen in de ringspoorbaan bij Amsterdam, mijnenvelden en parachutistenversperringen Hoek van Holland, Wetterwache Hoek van Holland, stellingen Goeree en Stellendam met schets (schaal 1:50.000) en bombardement op IJmuiden op 26 april 1944. Inundaties te Noord-Holland. Troepensterkte te Liesbosch en Leiden. Munitiedepot te Amerongse Berg en Eindhoven. Telefooncentrale te Den Haag. Fokker vliegtuigfabriek te Helmond. Marineschool te Dordrecht. Waargenomen auto's te Utrecht, hijskranen te Amsterdam, spoorlijn Hoek van Holland-Rotterdam en concentratiekamp te Haren*
		490	1943	*Inlichtingenrapport van Engelandvaarder Herman Leus betreffende luchtafweer en kazernes e.a. te Bergen op Zoom, Tilburg en Gorinchem*
801	Bergingen	5	1990	*Brief van B.J.M. baron van Voorst tot Voorst aan W.A. Mateman betreffende een opgegraven Typhoon motor in 1981*
		6	1991	*Brief van A. Jansen aan J.M. van de Berg betreffende het verstrekken van inlichtingen over Luftwaffe-crashes waarbij de bemanning niet is geborgen, ten behoeve van het opstellen van een meerjarenplan voor de te verrichten opgravingen door de Koninklijke Luchtmacht*
		9	2000	*Brief van het hoofd van de Sectie Militaire Geschiedenis aan drs. R. de Winter van de Sectie Luchtmacht Historie betreffende het ruimen van munitie na de Tweede Wereldoorlog*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		12	1969-1974	*Bergingsrapporten van diverse vliegtuigen*
		13	1970-1974	*Onderzoeksrapporten naar vliegtuigwrakken*
		14	1975	*Gevonden vliegtuigdelen vermoedelijk afkomstig van een vliegtuig uit de Tweede Wereldoorlog*
		17	1943-1998	*Correspondentie betreffende het behandelen van aangelegenheden op het gebied van het bergen van vliegtuigwrakken*
		32	1944-1946	*Overzicht der werkzaamheden van het Militair Gezag gedurende de bijzondere staat van beleg*
		35	1985	*"Vliegtuigverliezen tijdens Market Garden", geschreven door Leo Zwaaf*
		45	1960-1993	*Overzichten van de in de periode 1960-1993 geborgen vliegtuigwrakken*
810	Delachaux			*Geen relevante inventarisnummers aangetroffen*

2.4.6 SEMI-STATISCH ARCHIEF (SSA)

Het Semi-statisch Archief (SSA) te Rijswijk beheert het archief van Defensie. In dit archief zijn stukken geraadpleegd betreffende het ruimen van explosieven na de Tweede Wereldoorlog door de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (MMOD) en door de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD).

MMOD

In het SSA bevinden zich de dossiers van het MMOD. Deze organisatie was een voorloper van de EODD en werd vlak na de Tweede Wereldoorlog opgericht om explosieven te ruimen. In onderstaande tabel zijn de geraadpleegde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
Geen	Inventaris archief Mijn- en Munitie Opsporings- Dienst (MMOD)	43	1945-1947	*A t/m B*
		44	1945-1947	*B t/m E*

EODD

In het SSA liggen de ruimingsdossiers van de EODD. Deze ruimrapporten, ook wel Melding Opdracht en Ruimrapport (MORA) en Uitvoeringsopdracht (UO) genaamd, zijn overzichten van geruimde munitie en zijn gerangschikt per gemeente. Sinds 1971 worden deze rapporten bijgehouden. Voor dit project waren er bij de EODD relevante MORA's bekend. De uitwerking van de MORA's is opgenomen in paragraaf 3.7.

Mijnenveldkaarten zijn ook bij de EODD ondergebracht. Tijdens WOII werden door Duitse militairen verspreid over Nederland mijnenvelden aangelegd. Alle informatie (zoals ligging, hoeveelheid en type mijnen) van die mijnenvelden werd gedocumenteerd in een zogenoemd legrapport. Deze zijn echter niet altijd beschikbaar. Tegen het einde en na WOII zijn veel velden geruimd; de ruimrapporten van die velden zijn vaak gemakkelijk te vergelijken met de legrapporten als het gaat om mogelijk achtergebleven mijnen. Desalniettemin zijn sommige mijnenvelden door elkaar gehaald of gecombineerd in het legrapport en/of in het ruimrapport, waardoor de aantallen niet altijd overeenkomen.

Voor dit project waren er bij de EODD relevante mijnenvelden bekend. De mijnenvelden zijn opgenomen in paragraaf 3.7.

2.4.7 WEBSITES

Op internet is een aantal websites geraadpleegd waarop (mogelijk) relevante informatie beschikbaar is over het onderzoeksgebied. De gegevens op de sites zijn zoveel als mogelijk geverifieerd met informatie uit andere bronnen om de betrouwbaarheid te kunnen toetsen. Echter, websites veranderen continue door updates en nieuwe informatie. Soms

verdwijnen sites ook van het web; of zijn ontoegankelijk geworden. Informatie kan zodoende verdwijnen of veranderen. In de voetnoten wordt derhalve de geraadpleegde site vermeld evenals de datum waarop deze is geraadpleegd. De volgende sites zijn gebruikt:

- Op https://www.delpher.nl/nl/kranten is gezocht naar relevante krantenartikelen die de volgende zoektermen bevatten in combinatie met “Bergen op Zoom”:
  - Landmijn
  - Bom
  - Explosief
  - Granaat
  - Vliegtuig
  - Projectiel
  - Munitie
- De website van de geschiedkundige kring van Bergen op Zoom, http://www.geschiedkundigekringboz.nl/, is geraadpleegd;
- Op basis van de digitale lijst op www.sglo.nl zijn de voor het onderzoeksgebied relevante crashes geraadpleegd. De Studiegroep Luchtoorlog (SGLO) heeft in de afgelopen decennia een lijst samengesteld van alle vliegtuigcrashes in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog (1939-1945). In deze lijst zijn onder andere de datum, de tijd, de plaats van neerstorten, het type toestel, de gevechtseenheid en de reden van neerstorten weergegeven;
- De site http://www.topotijdreis.nl/ is een website van het Kadaster waar oude en recente kaarten van Nederland op te vinden zijn. Deze geven een goed beeld van de geografisch situatie ten tijde van de Tweede Wereldoorlog;
- De site www.tracesofwar.nl biedt een overzicht van aan de Tweede Wereldoorlog gerelateerde musea en bezienswaardigheden, zoals monumenten en begraafplaatsen, in Europa en daarbuiten. De website is niet volledig en wordt continue aangevuld. Op deze website is in sommige gevallen aanvullende informatie te vinden over een oorlogshandeling, zoals bijvoorbeeld de exacte locatie van een vliegtuigcrash.
- De site www.vergeltungswaffen.nl is een lijst van V.1 en V.2 inslagen in Nederland samengesteld op basis van de gegevens van Thierry van den Berg en Henk Koopman. De complete lijst is tussen 2010-2014 in delen gepubliceerd in het Bulletin van Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945. De gegevens zijn vervolgens verwerkt in de overzichtslijst, die vervolgens door middel van een geografisch informatiesysteem (GIS) ontsloten is. Op de site is een kaart beschikbaar waarop de inslagen zijn ingetekend en waarop per inslag meer informatie te vinden is over het type Vergeltungswaffe (V.1 of V.2), de datum van inslag, de locatie van inslag en eventuele bijzonderheden over de inslag.

2.5 ARCHIEFONDERZOEK IN HET BUITENLAND

In een aantal buitenlandse archieven is informatie aanwezig die relevant kan zijn voor dit vooronderzoek. Het projectteam beschikt over een uitgebreide database met gegevens die in het verleden zijn gekopieerd/gefotografeerd in of gedownload van The National Archives UK (TNA UK) te Londen, Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa) te Freiburg, The National Archives and Records Administration (NARA) te Washington en de Library and Archives of Canada (LAC). In de volgende sub-paragrafen zal nader worden ingegaan op deze archieven.

2.5.1 THE NATIONAL ARCHIVES UK TE LONDEN (TNA UK)

In TNA UK zijn onder ander *interpretation reports* en de *daily logs* (dagboeken) van verschillende eenheden van de Britse strijdkrachten gearchiveerd. In de onderstaande tabel zijn de geraadpleegde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
AIR 27	Air Ministry and successors: Operations Record Books, Squadrons	1092	1942-1945	*Operations Record Book 167 Squadron*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		1878	1944	*Operations Record Book 438 Squadron*
AIR 37	Air Ministry: Allied Expeditionary Air Force, and 2nd Tactical Air Force	715	1944	*2nd Tactical Air Force. Daily Log: Sep – Oct 1944*
		716	1944	*2nd Tactical Air Force. Daily Log: Nov – Dec 1944*
		717	1945	*2nd Tactical Air Force. Daily Log: Jan – Feb 1945*
		718	1945	*2nd Tactical Air Force. Daily Log: Mar – May 1945*

2.5.2 NATIONAL ARCHIVES AND RECORDS ADMINISTRATION (NARA) WASHINGTON

Net als in TNA UK zijn in NARA te Washington onder ander *interpretation reports* en de *daily logs* (dagboeken) van verschillende eenheden van Amerikaanse strijdkrachten gearchiveerd. In de geraadpleegde bronnen zijn geen indicaties aangetroffen dat er Amerikaanse bombardementen hebben plaatsgevonden in het onderzoeksgebied of dat Amerikaanse grondtroepen gevochten hebben in het onderzoeksgebied. Er zijn geen stukken uit het NARA geraadpleegd.

2.5.3 BUNDESARCHIV-MILITÄRARCHIV (BAMA) FREIBURG

In het BaMa zijn o.a. archiefstukken van de *Führungsstab* van de Luftwaffe opgeslagen. In deze archiefstukken zijn alle melding van neergekomen vliegtuigbommen en toestellen in het bezette Europa beschreven van mei 1940 tot en met medio 1941. In de onderstaande tabel zijn de geraadpleegde stukken weergegeven.

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
RL2-II	Generalstab der Luftwaffen/Lutwaffenführungsstab	II-205-II-269	1940-1941	*Luftlageberichten Luftwaffenführungsstab*

2.5.4 LIBRARY AND ARCHIVES OF CANADA (LAC)

In het LAC zijn stukken bewaard gebleven van de Canadese strijdmacht. Onder andere de Canadese *War Diaries* liggen in dit archief. Er zijn indicaties aangetroffen dat Canadese troepen oorlogshandelingen hebben uitgevoerd in de gemeente Bergen op Zoom. De volgende stukken uit het LAC zijn daarom geraadpleegd.

Toeg. nr.	Jaar	Inv. nr.	Omschrijving
RG 24	1944	14052	*HQ 4th Armoured Brigade (4th Can Arm Div)*

2.6 LUCHTFOTO-ONDERZOEK

Een essentieel onderdeel van het vooronderzoek is de analyse van luchtfoto's. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn, met name door geallieerde luchtstrijdkrachten, veel luchtfoto's genomen van onder andere bezet Nederland. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog stond de (geallieerde) luchtfotografie nog in de kinderschoenen, maar tegen het einde was het uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van de oorlogsvoering. Luchtfoto's werden niet alleen gebruikt om schade van een bombardement (*damage assessment*) vast te stellen, maar ook hele militaire campagnes werden op basis van luchtfoto's gepland.

Na de Tweede Wereldoorlog is een flink aantal (geallieerde) luchtfoto's vernietigd, maar het merendeel werd overgedragen aan archieven en andere publieke instellingen. In Nederland zijn er twee organisaties die beschikken over een collectie geallieerde luchtfoto's, namelijk Wageningen Universiteit en het Kadaster te Zwolle. In het buitenland beheren National Collection of Aerial Photography (NCAP) te Edinburgh en The National Archives and Records Administration (NARA) te Washington de belangrijkste luchtfotocollecties van de Tweede Wereldoorlog.

Keuze van de luchtfoto's

De luchtfoto's zijn besteld op basis van de gegevens die zijn aangetroffen in de geraadpleegde literatuur en archieven. Hierbij was het uitgangspunt om een luchtfoto te bestellen die zo kort mogelijk was genomen nadat de oorlogshandeling had plaatsgevonden, tot maximaal een half jaar nadien. Verstoringen in het landschap die zijn veroorzaakt door CE zijn in veel gevallen na

een half jaar niet meer zichtbaar. Dit geldt voornamelijk voor gebieden die intensief gebruikt worden, zoals stedelijk gebied, wegen en spoorlijnen, en landbouwgronden. Met name in de eerste jaren van de oorlog, echter, is er sprake van een leemte in de beschikbare informatie: van delen van het onderzoeksgebied is onvoldoende dekking of de kwaliteit[2] van de luchtfoto's is matig tot slecht, waardoor indicaties van oorlogshandelingen niet (meer) zichtbaar zijn. Deze leemte is van invloed op de uiteindelijke afbakening van de verdachte gebieden in het onderzoeksgebied.

Voor dit onderzoek zijn luchtfoto's uit de collecties KAD en NCAP geraadpleegd en zijn relevante luchtfoto's (op basis van kwaliteit, schaal en beschikbaarheid van datum) besteld. In onderstaande tabel zijn deze luchtfoto's weergegeven. Er is een vooroorlogse luchtfoto geraadpleegd om de eventuele sporen van oorlogshandelingen, zoals waar te nemen op latere luchtfoto's, te vergelijken met de nul-situatie op de vooroorlogse luchtfoto. De luchtfoto van 12-03-1943 is geanalyseerd op sporen van de beschieting van de gasfabriek, RAP_421106A. Dit was de eerste luchtfoto van goede schaal en kwaliteit na de beschieting op 6 november 1942.

Op 24 oktober 1944 lag het bevrijdingsfront ten zuiden van de stad Bergen op Zoom. Op 27 oktober verplaatste het front zich naar de Zoom en was de stad Bergen op Zoom bevrijd. Rondom de Zoom werd tot en met 30 oktober gevochten. Op 30 oktober werd de noordzijde van de Zoom bevrijd en hadden de Duitse troepen zich teruggetrokken op Steenbergen. Totdat de Canadese troepen Steenbergen bevrijdden op 4 november vielen er nog regelmatig granaten op de stad Bergen op Zoom. Idealiter zou er een luchtfoto geraadpleegd worden welke vlak na deze gebeurtenissen genomen is. Deze was echter niet beschikbaar. De eerstvolgende luchtfoto van het onderzoeksgebied werd genomen op 8 juli 1945. Deze luchtfoto werd desondanks geanalyseerd op sporen van oorlogshandelingen tijdens en vanaf de bevrijdingsgevechten tot aan het landelijke einde van de oorlog. De luchtfoto van 21 oktober 1944 werd desalniettemin geanalyseerd om vast te stellen of er sprake was van militaire aanwezigheid en/of oorlogshandelingen in en om het onderzoeksgebied in aanloop naar de bevrijding.

Collectie	Datum	Sortie Ref.	Foto nrs.	Kwaliteit	Schaal	Bijzonder-heden	Verantwoording
KAD	1935	1935-49Bzuid	59	A	Onbekend	Geen	Vooroorlogse luchtfoto
NCAP	12-03-1943	D-248	4102	A	16.500	Geen	RAP_421106A
KAD	02-08-1944	106G-1819	4180	A	Onbekend	Geen	Reeds in bezit
KAD	27-09-1944	106G-3096	3080	A	8.500	Geen	Reeds in bezit
KAD	21-10-1944	400-1344	4060	A	15.000	Geen	Luchtfoto vlak voor bevrijding
NCAP	08-07-1945	3G-TUD-S070-	5017	B	40.000	Geen	Naoorlogse luchtfoto

Alle luchtfoto's dekken het hele onderzoeksgebied. In bijlage 3 is de luchtfoto-dekking per datum weergegeven.

[2] Verschillende definities van de luchtfotokwaliteit: A (goed), B (matig), C (slecht)

3 RESULTATEN INVENTARISATIE

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk zijn de resultaten weergegeven van de raadpleging van de bronnen die in het vorige hoofdstuk zijn vermeld. Tijdens de raadpleging van de bronnen is de aandacht gericht op de gebeurtenissen die in en/of in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden en die (mogelijk) van invloed zijn op de aanwezigheid van CE binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Aan de hand van de bronnen is een chronologisch overzicht geconstrueerd van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden binnen het onderzoeksgebied en de directe omgeving daarvan. Met voetnoten wordt telkens verwezen naar de geraadpleegde bron(nen).

Achter enkele gebeurtenissen staat een (dikgedrukte) codering, die is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Afkorting RAP: rapport;
- Datum: jj/mm/dd;
- Volgletter: A, B, C, etc.

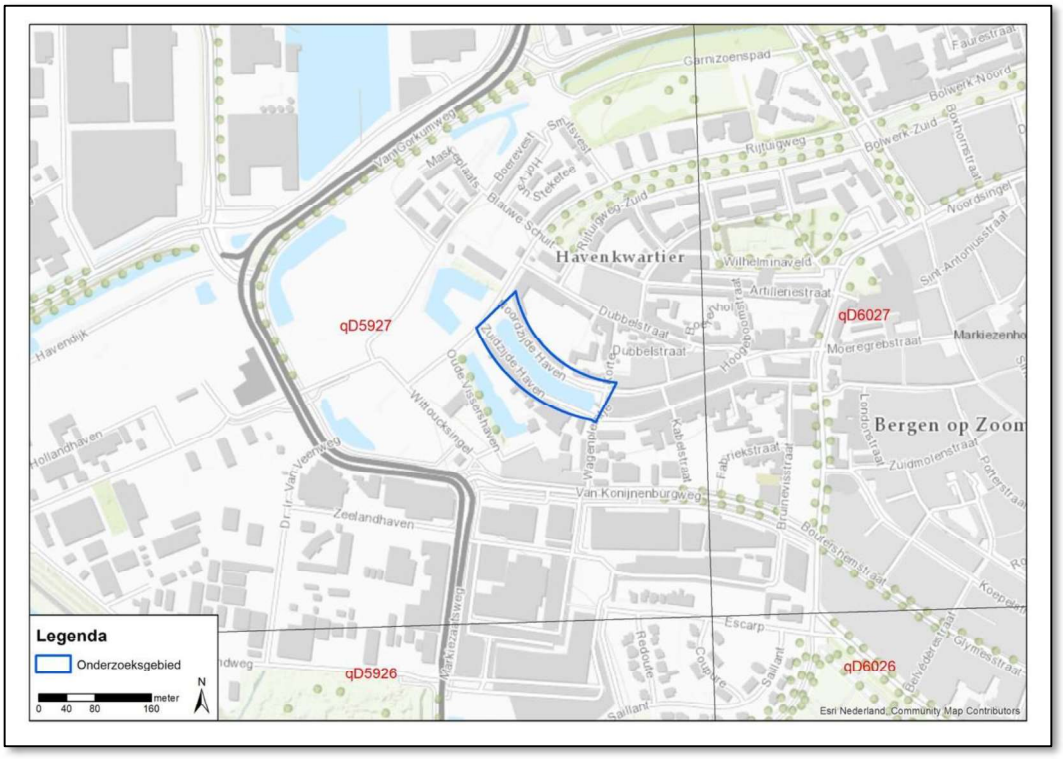
Deze coderingen staan tevens op de inventarisatiekaart en vormen de verbinding tussen de gebeurtenissen zoals die in de onderstaande tekst zijn beschreven en de tekeningen in de kaarten. Meldingen die buiten het onderzoeksgebied vallen maar binnen het gebied van de inventarisatiekaart (paragraaf 3.8) zijn ook voorzien van een nummer. Deze zijn terug te vinden op de A1 Inventarisatiekaart (losbladig).

Coördinaten van het Modified British System

Bij het intekenen van de indicaties van oorlogshandelingen aan de hand van informatie afkomstig uit The National Archives (TNA UK) in de inventarisatiekaart, is gebruik gemaakt van de coördinaten zoals deze werden vermeld in de geraadpleegde *interpretation reports* en de *daily logs* (dagboeken) van verschillende eenheden van de Britse strijdkrachten.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd gebruikt gemaakt van het 'Modified British System' (MBS) voor het nauwkeurig lokaliseren van doelen in Europa, door zowel Britse als Amerikaanse troepen. West-Europa werd verdeeld ineen aantal vlakken, waarbij Nederland werd ingedeeld in het gebied genaamd de 'Nord de Guerre zone'. Binnen deze zone zijn de gebieden verdeeld aan de hand van vlakken van 500 vierkante kilometer, welke de benaming krijgen van een letter. Deze vlakken zijn vervolgens opnieuw onderverdeeld in vlakken van 100 vierkante kilometer en worden tevens benoemd aan de hand van een letter. Binnen deze vakken zijn er afsluitend een x-as (west-oost) en y-as (noord-zuid) welke benoemd worden aan de hand van getallen.

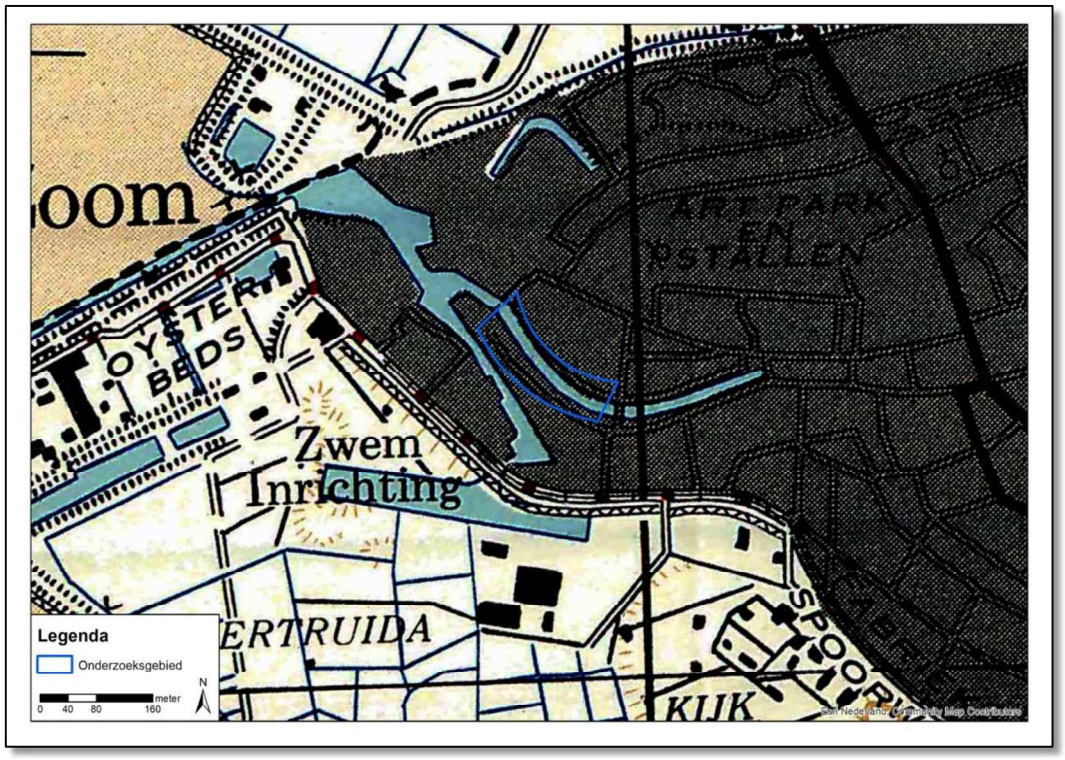
De coördinaten van een positie ziet er dan als volgt uit: [qZ.9636]. De eerste (kleine) letter slaat op het vlak van 500 vierkante kilometer, de tweede (grote) letter slaat op het vlak van 100 vierkante kilometer en de vier cijfers zijn af te lezen aan de x-as en y-as. Dit punt ligt vervolgens in de onderste linkerhoek van een vlak van 1 vierkante kilometer. Dit vlak kan gezien worden als het doel van een operatie. In het geval dat een coördinaat zes cijfers heeft, is er binnen het vak van 1 vierkante kilometer een vak van 100 bij 100 meter aangeduid. In onderstaande afbeelding is weergegeven binnen welke coördinaten van het Nord de Guerre Grid het onderzoeksgebied zich bevond.

Afbeelding 3: De ligging van het onderzoeksgebied binnen het *Nord de Guerre Grid*.

3.2 SITUATIE ONDERZOEKSGEBIED

In de geraadpleegde bronnen wordt de locatie van oorlogshandelingen omschreven aan de hand van lokale objecten en het landschap. In de onderstaande afbeeldingen is het onderzoeksgebied weergegeven om de geografische en topografische ligging te kunnen vaststellen.

Afbeelding 4: stafkaart 15 SE Bergen op Zoom 1944 (schaal 1: 25.000) met daarop het onderzoeksgebied geprojecteerd.

3.3 MOBILISATIEPERIODE

In de periode september 1939 – april 1940 werden de Nederlandse strijdkrachten gemobiliseerd. Aanleiding was de Duitse inval in Polen in september 1939 en de daaropvolgende oorlogsverklaring van de Frankrijk en Groot-Brittannië aan de Duitse regering. In deze periode werden de verschillende onderdelen van Nederlandse strijdkracht onder de wapenen geroepen en werd er een begin gemaakt met het aanleggen van verdedigingslinies, voorbereidingswerkzaamheden ten behoeve van inundaties, mijnenvelden en versperringen.

In de geraadpleegde bronnen zijn geen relevante gegevens aangetroffen met betrekking tot de mobilisatieperiode in en nabij het onderzoeksgebied.

3.4 MEIDAGEN 1940

In de vroege ochtend van 10 mei 1940 vielen Duitse eenheden Nederland binnen. Vanuit het grensgebied vielen Duitse grondstrijdkrachten Nederland binnen, terwijl Duitse parachutisteneenheden in West-Nederland landden. Bij Kornwerderzand en bij de Grebbelinie werden de Duitse grondstrijdkrachten gestopt en Nederlandse eenheden vochten tegen de Duitse parachutisteneenheden in het westen van Nederland. Na het bombardement op Rotterdam door Duitse luchtmachteenheden besloot het Nederlandse opperbevel te capituleren. Alleen in Zeeland werd nog doorgevochten door Nederlandse en Franse eenheden.

In de geraadpleegde bronnen zijn geen relevante gegevens aangetroffen met betrekking tot de meidagen van 1940 in en nabij het onderzoeksgebied. De drie steunpunten in de stad, waar de Franse troepen Bergen op Zoom verdedigden tegen een Duitse invasie, bevonden zich buiten het onderzoeksgebied.

3.5 DUITSE BEZETTINGSJAREN

Direct na de Duitse inval werd Nederland met enige regelmaat getroffen door (kleinschalige) geallieerde bombardementen. Deze bombardementen waren met name gericht op vliegvelden,

havens, infra en industriegebieden. Vanaf 1943, toen de geallieerde luchtmachten steeds sterker werden, vonden steeds meer grotere en zwaardere bombardementen plaats op vliegvelden havens en industriegebieden in Nederland. Vanaf 1942 werd door de *Organisation Todt* begonnen met het aanleggen van de *Atlantikwall* in het Nederlands kustgebied.

17 december 1940
Tussen half drie en half vier (dagdeel onbekend; in een ander deel van dezelfde bron stond "tussen drie en vijf") zouden er ontploffingen van projectielen plaatsvinden. Dezen waren tot springen gebracht. Schade kon gedeclareerd worden.[3] Aan de volgende adressen was vervolgens schade:[4]

- Zuidzijde Haven 83
- Zuidzijde Haven 67
- Dubbelstraat 58
- Zuidzijde Haven 55
- Noordzijde Haven 54
- Noordzijde Haven 52
- Noordzijde Haven 42
- Dubbelstraat 30
- Fabriekstraat 25
- Noordzijde Haven 18
- Wittoucksingel

RAP_401217A

4 augustus 1942
Bij het Groot Arsenaal stond luchtafweergeschut.[5] **RAP_420804A**

6 november 1942
Drie Britse Spitfire jachtvliegtuigen van Fighter Command voerden een aanval uit op de gasfabriek te Bergen op Zoom van 30 tot 200 meter hoogte. Het doel zou zijn vernietigd. De Spitfires waren van 167 Squadron.[6] **RAP_421106A01**

Britse vliegtuigen beschoten de gashouder op het adres Zuidzijde Haven 29.[7] **RAP_421106A02**

Omstreeks 12:45 uur werd Bergen op Zoom beschoten door vliegtuigen met mitrailleurs. De grote gashouder van de gasfabriek aan de Zuidzijde Haven werd getroffen. De gashouder liep leeg.[8] **RAP_421106A03**

Vliegmachines van onbekende nationaliteit, vermoedelijk drie toestellen, schoten om 12:45 uur boven de gemeente in de buurt van de haven. De gashouder van de gasfabriek werd geraakt. Het gas vatte vlam. Er was schade aan woningen, omdat daar schoten in terecht waren gekomen. Vermoedelijk had er een luchtgevecht plaatsgevonden, want de kogels waren in tegenovergestelde richting in de gebouwen terecht gekomen. Er was schade aan woningen aan de Noordzijde en Zuidzijde Haven, Moeregrebstraat, Artilleriestraat en Spui. De agent die op dat moment in Borgvliet was had het schieten gehoord, net als de agent die in de Stationsstraat was. Om 12:50 uur werd door personeel van de gasfabriek gemelde dat de gashouder in brand stond, vermoedelijk door het schieten van een vliegtuig.[9] **RAP_421106A04**

Boven de gemeente werd om 12:45 uur geschoten vanuit vliegtuigen met mitrailleurs. De gasfabriek aan de Zuidzijde Haven werd getroffen door kogels. De gashouder vloog in brand.

[3] WBA, toeg. nr. 45, inv. nr. 32.
[4] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1941-B01.
[5] NIMH, toeg. nr. 575, inv. nr. 490.
[6] Zwanenburg I (1991-1993), p. 418.
[7] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1946-E06.
[8] WBA, toeg. nr. 65, inv. nr. 1e.
[9] WBA, toeg. nr. 45, inv. nr. 33 en 38.

Veertien omliggende percelen hadden schade aan daken en muren en stukgeschoten ruiten.[10] **RAP_421106A05**

De Britse luchtmacht beschoot het gasbedrijf.[11] **RAP_421106A06**

Tussen 11:50 en 13:30 uur (BST) beschoten 3 Supermarine Spitfire jachtvliegtuigen van 167 Squadron de gashouder van Bergen op Zoom. De aanvallen werd achter elkaar van 600 voet hoogte en 600 yards afstand naar 100 voet hoogte en 100 yards afstand uitgevoerd waarbij 600 x .303 inch + 164 x 20 mm werd afgeschoten.[12] **RAP_421106A07**

1943
Er was een schadevergoedingsregeling wegens het in gebruik nemen van tuin- en andere gronden voor het aanleggen van verdedigingswerken op het adres Zuidzijde Haven 45.[13] **RAP_430000A**

13 november 1943
In Bergen op Zoom werd door de Duitse troepen munitie uitgeladen, wat was aangevoerd per schip. Het schip lag in de Zuidzijdehaven te Bergen op Zoom. De munitie was verpakt in kisten en werd overgeladen in vrachtwagens. Vermoedelijk werd de munitie naar vliegveld Woensdrecht vervoerd.[14] **RAP_431113A**

3.6 BEVRIJDINGSJAAR 1944-1945

Het bevrijdingsjaar voor Nederland startte vanaf september 1944. Geallieerde grondtroepen staken vanuit België de Nederlands grens over in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Halverwege september 1944 vond *Operation Market Garden* plaats. Dit ambitieuze plan van de geallieerde bevelhebber Montgomery moest ervoor zorgen dat de bruggen tussen Eindhoven en Arnhem door luchtlandingstroepen bezet zouden worden om vervolgens door geallieerde grondtroepen te worden 'bevrijd'. Als dit plan zou slagen dan zouden geallieerde eenheden voor kerst 1944 Berlijn al hebben veroverd. *Operation Market Garden* werd een fiasco en Noord-Brabant, Limburg, Zeeland en Gelderland werden frontgebied voor maanden waar zware (grond)gevechten plaatsvonden in combinatie met artilleriebeschietingen en bombardementen.

1944
In 1944 was schade aan de bomen aan de Westerboulevard ontstaan door granaatvuur.[15] **RAP_440000A**

September 1944
Er werden versperringen aangebracht in de binnenhaven van Bergen op Zoom.[16] **RAP_440900A**

Doordat er iets was opgeblazen met Duitse vernielingsmiddelen was er schade aan de buitenhaven (Vissershaven) van Bergen op Zoom.[17] **RAP_440900B**

13 september 1944
Tussen 10:44 en 14:13 uur vlogen negen Britse Typhoon jachtbommenwerpers van 438 Squadron 143 Wing vlogen verkenning in het gebied Bergen-Dordrecht-Tilburg. Er werd geen beweging waargenomen. Op positie qD5927 werden drie brandstofopslagtanks waargenomen.[18] **RAP_440913A**

[10] WBA, toeg. nr. 65, inv. nr. 1e.
[11] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1947-O07.
[12] TNA Londen, AIR27/1092 Operations Record Book 167 Squadron, 1942-1945.
[13] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1943-G01.
[14] NIOD, toeg. nr. 191, inv. nr. 3.
[15] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 041-1945-C01.
[16] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1958-B09.
[17] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1956-B10.
[18] TNA UK AIR 37/715; In het Operations Record Book van 438 zijn geen bijzonderheden vermeld over de aanval (TNA UK AIR 27/1878)

Oktober 1944
Bij het gasbedrijf aan de Zuidzijde Haven was in oktober 1944 schade ontstaan door gevechts- en oorlogshandelingen. Er was glasschade, schade aan de gashouder en aan lantaarnpalen aldaar.[19] **RAP_441000A**

Half oktober meldden veel gasstokers zich ziek voor de avondploeg. Er vielen namelijk af en toe granaatscherven op het dak. Na het bombardement op Borgvliet meldden nog meer mensen zich ziek. Het geallieerde vuur was te ver naar achteren (dus dichterbij de fabriek) gelegd.[20] **RAP_441000B**

De beschoeiing van de loswal bij de Potaschfabriek werd bij het aanbrengen van de havenversperring gedeeltelijk opgeblazen.[21] **RAP_441000C**

23 oktober 1944
Rond half negen vloog de eerste van 123 mortiergranaten over de stad en ontplofte.[22] **Historische context**

25 oktober 1944
De 4th Canadian Armoured Division bevond zich in en rond het vak qD6023-qD6029-qD6929-qD6923.[23] **RAP_441025A**

26 oktober 1944
Op de daken rondom de gasfabriek vielen af en toe granaten.[24] **RAP_441026A**

27 oktober 1944
De stuw in de Zoom nabij de Potaschraffinaderij werd door de Duitse Weermacht vernield. [25] **RAP_441027A**

De South Albertas en de Lincoln and Welland Infantry Regiment hadden de opdracht Bergen op Zoom binnen te trekken, terwijl de infanteriebataljons Argyll and Sutherland Highlanders en de Algonquins de bossen ten oosten van Bergen op Zoom moesten uitkammen. In de avond bereikte via burgers de Canadese troepen het bericht dat de Duitse soldaten Bergen op Zoom verlaten hadden. Om 17:45 uur was Bergen op Zoom in Canadese handen.[26] **Historische context**

Om 14:00 uur was er granaatvuur op de stad.[27] **Historische context**

De Duitse troepen richtten hun mitrailleur- en kanonvuur op de stad (vanaf de Noordzijde Zoom) en zowel de troepen als de burgers werden hierdoor bedreigd.[28] **Historische context**

28 oktober 1944
Door oorlogsgeweld was er schade ontstaan aan de gebouwen van het gasbedrijf aan de Zuidzijde Haven 29. Er was schade aan de gashouder, de kolenloods, het zuiverhuis, het meterlokaal, het huis van de directeur, het huis van de opzichter, de smederij en aan overige gebouwen.[29] **RAP_441028A**

28-29 oktober 1944
In de nacht van 28 op 29 oktober werd de stad Bergen op Zoom beschoten. Er waren veel verwoestingen.[30] **Historische context**

[19] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1947-O07; WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1958-B14.
[20] WBA, toeg. nr. 65, inv. nr. 2b.
[21] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1945-E38.
[22] Slootmans, 'De Zoom wordt genomen' (1945) (i.e. WBA, toeg. nr. 349, inv. nr. 8909).
[23] LAC RG 24/14052 (HQ 4th Armoured Brigade (4th Can Arm Div))
[24] WBA, toeg. nr. 65, inv. nr. 2b.
[25] WBA, toeg. nr. 65, inv. nr. 2b.
[26] Didden en Swarts (2013), p. 445.
[27] WBA, toeg. nr. 65, inv. nr. 2b.
[28] Bakker, Frontsoldaten (1945), p. 31.
[29] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1946-E06; WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1947-O07.
[30] WBA, toeg. nr. 65, inv. nr. 8.

29 oktober 1944
Vanaf 20:00 uur was er alleen nog Duits storend artillerievuur op Bergen op Zoom.[31] **Historische context**

5 december 1944
Op 5 december 1944 stond in de krant dat op maandagmorgen rond half negen een arbeider van de Spiritusfabriek op een landmijn stuitte. Dit gebeurde achter de Potaschraffinaderij aan de Wester Boulevard tijdens het herstellen van de spoorlijn. De landmijn had tussen de rails gelegen.[32] **RAP_441205A**

16 januari 1945
Er werd gemeld dat er nog bommen op het terrein van de Centrale Potasraffinaderij zouden liggen. Er werd verzocht de bommen op te ruimen.[33] **RAP_450116A**

23 januari 1945
Op 23 januari werden de bommen uit RAP_450116A geruimd.[34] **RAP_450123A**

16 februari 1945
Een V.1 kwam om 10:20 uur neer op de Withoeksingel in Bergen op Zoom achter de oude suikerfabriek de Zeeland. Eén jongetje raakte lichtgewond. Er was schade aan de ruiten in de omgeving, zoals aan de Withoucksingel en het Geertruidaplein.[35] **RAP_450216A**

Maart 1945
Door V.1 inslagen in februari en maart 1945 en door oorlogsgeweld in oktober 1944 was er schade aan het gasbedrijf.[36] **RAP_450300A**

3.7 NAOORLOGSE PERIODE – HEDEN

Direct na de Tweede Wereldoorlog werd aangevangen met het opruimen van CE. De resultaten hiervan zijn onbekend, verjaard of inmiddels vernietigd. Van 1971 – heden houdt de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) zich bezig met het ruimen van CE in Nederland en worden de munitievondsten systematisch (per gemeente) bijgehouden. Over de periode mei 1945 tot en met 1970 is dus niet of nauwelijks informatie bekend over het aantreffen en ruimen van CE.

Datum onbekend
Achter de Potaschraffinaderij, op de weg naast Villa Nova, lagen nog mijnen. Dit werd gemeld door A. Oerlemans, Oude Huijberschebaan 48. De melding is afgewerkt door de MMOD.[37] **RAP_M**

Achter de Potaschraffinaderij, de weg naast Villa Nova, lagen nog mijnen. Dit werd gemeld door W. Verdult, Coehoornstraat 11. De melding is afgewerkt door de MMOD.[38] **RAP_M**

Door onbekende oorzaak is op onbekende datum aan onderstaande locaties schade ontstaan:

- De havenversperringen van de Binnenhaven
- De havenmuur van de Vissershaven
- Diverse wegen en pleinen bij de gasfabriek aan Zuidzijde Haven 29[39] **RAP_S**

[31] WBA, toeg. nr. 65, inv. nr. 2b.
[32] Delpher, Brabantsch nieuwsblad, 05-12-1944; Delpher, De avondster, 05-12-1944.
[33] BHIC, toeg. nr. 127, inv. nr. 326; Het is onbekend wanneer de “bommen” hier terecht zijn gekomen en of het daadwerkelijk afwerpmunitie betrof.
[34] BHIC, toeg. nr. 127, inv. nr. 326.
[35] BHIC, toeg. nr. 127, inv. nr. 326; http://www.vergeltungswaffen.nl/v1.html, geraadpleegd 19-04-2019 door L.M. Vrielink; WBA, toeg. nr. 45, inv. nr. 44.
[36] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nr. 038-1947-O07.
[37] CAD, MMOD, inv. nr. 43-44; adres melder is niet noodzakelijk het adres van de ligplaats van de mijnen.
[38] CAD, MMOD, inv. nr. 43-44; adres melder is niet noodzakelijk het adres van de ligplaats van de mijnen.
[39] WBA, toeg. nr. 0008, inv. nrs. 038-1947-E11; 038-1947-O07; 038-1948-I06; 038-1949-C02.

18 oktober 1945
Op onbekende datum is een onbekend aantal Schüminen en/of Rigelminen gelegd. Op 18 oktober 1945 werden op deze locatie 34 Schüminen geruimd. **Mijnenveld 15SE/1G**

17 maart 1946
Op onbekende datum is een onbekend aantal van onbekend type gelegd. Op 17 maart 1946 werd op deze locatie één Tellermine 42 geruimd. Volgens het rapport betrof het een gedumpte mijn. De landmijn werd namelijk in het water gevonden. **Mijnenveld 15SE/83G**

9 maart 1956
Op het terrein van de handelaar in oude metalen L.V. aan de Fabrieksstraat te Bergen op Zoom is donderdag een projectiel, dat tussen een partij oud koper lag, ontploft.[40] **RAP_560309A**

27 maart 1979
De EODD begaf zich naar de Fabriekstraat 34 te Bergen op Zoom voor de ruiming van iets wat vermoedelijk een granaat was. Het formulier van de melding is bewaard gebleven. Het daadwerkelijke ruimrapport is niet meer aanwezig in het archief van de EODD. **MORA 19790444**

14 juli 1986
De EODD begaf zich naar de Van Konijnenburgweg te Bergen op Zoom voor een ruiming. Het ruimingsformulier is niet meer aanwezig in het archief van de EODD. **MORA 19862305**

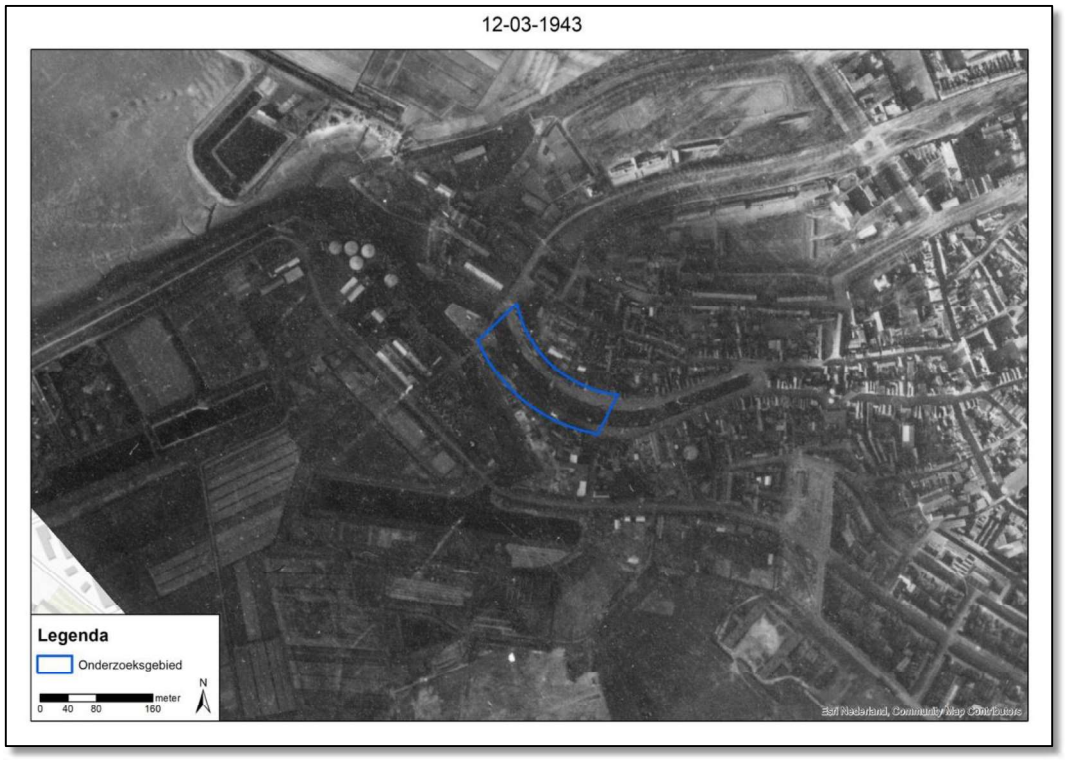
3.8 LUCHTFOTO-ANALYSE

De geraadpleegde luchtfoto's uit de verschillende collecties zijn gegeorefereerd in GIS en geanalyseerd op sporen van oorlogshandelingen zoals schade aan het landschap/gebouwen, kraters, (sporen van) neergekomen vliegtuigen, loopgraven, mangaten, bunkers, verdedigingswerken, (geschut)stellingen, tankgrachten en mijnenvelden. Het optimaliseren van de luchtfoto interpretatie wordt gedaan aan de hand van fotobestanden in TIFF in plaats van in JPG en het bestuderen van foto's in 3D. De luchtfotodekking is te vinden in bijlage 3.

Luchtfotodekking 1935
Op deze luchtfoto zijn geen indicaties waargenomen die wijzen op oorlogshandelingen in/nabij het onderzoeksgebied. De luchtfoto is ruim voor de eerste oorlogshandelingen in Bergen op Zoom genomen.

Luchtfotodekking 12 maart 1943
Op deze luchtfoto zijn in/nabij het onderzoeksgebied geen sporen van oorlogshandelingen waargenomen. Het was de eerste foto van goede kwaliteit en grootte na de beschieting van de gasfabriek (RAP_421106A). Er werden geen sporen van de beschieting waargenomen.

[40] Delpher, Leeuwarder courant, 09-03-1956; Datum van de gebeurtenis is de dag waarop het krantenbericht gepubliceerd werd; CE mogelijk van elders

Afbeelding 5: Luchtfoto van het onderzoeksgebied d.d. 12-03-1943 (Bron: NCAP). Hierop zijn geen sporen van oorlogshandelingen, zoals de beschieting van de gasfabriek RAP_421106A, waargenomen.

Luchtfotodekking 2 augustus 1944
Op deze luchtfoto zijn in/nabij het onderzoeksgebied geen sporen van oorlogshandelingen waargenomen. De luchtfoto was van goede kwaliteit, namelijk A.

Luchtfotodekking 27 september 1944
Op deze luchtfoto zijn in/nabij het onderzoeksgebied geen sporen van oorlogshandelingen waargenomen. De luchtfoto was van zeer goede kwaliteit, namelijk A.

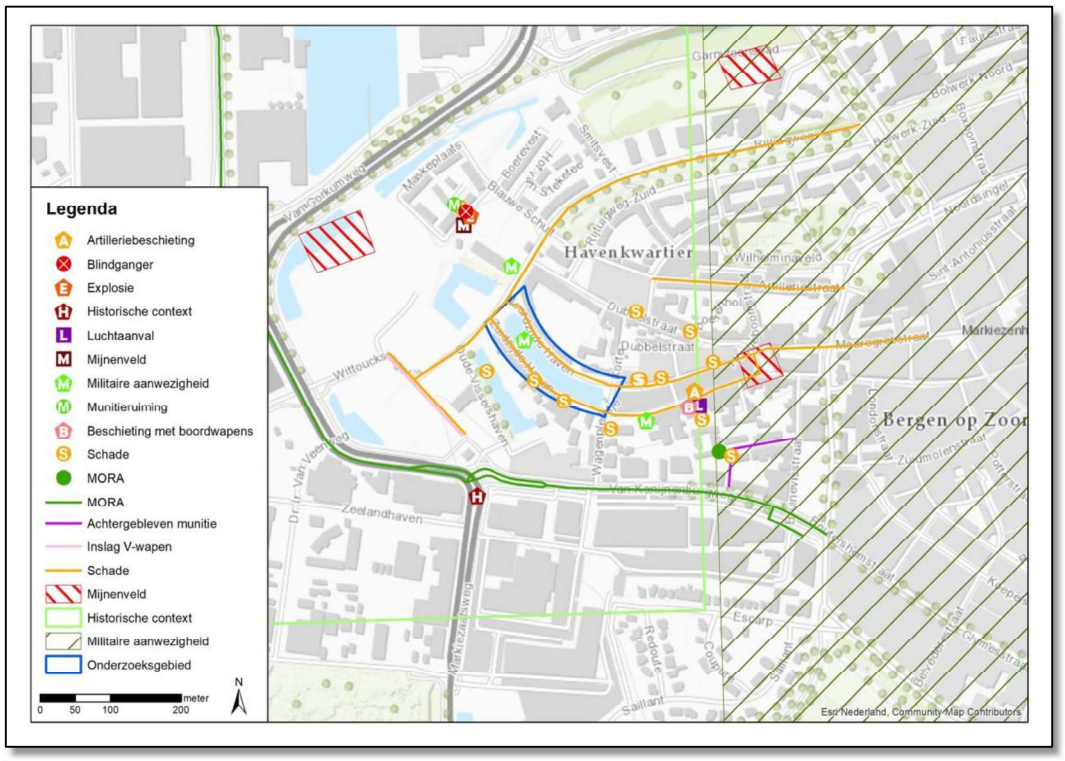
Luchtfotodekking 21 oktober 1944
Op deze luchtfoto zijn in/nabij het onderzoeksgebied geen sporen van oorlogshandelingen waargenomen. Het is de laatst beschikbare luchtfoto van het onderzoeksgebied voordat Bergen op Zoom bevrijd wordt. De luchtfoto was van goede kwaliteit, namelijk A.

Luchtfotodekking 8 juli 1945
Op deze luchtfoto zijn in/nabij het onderzoeksgebied geen sporen van oorlogshandelingen waargenomen. Het is de eerste geraadpleegde luchtfoto van het onderzoeksgebied sinds de bevrijdingsgevechten in Bergen op Zoom en sinds de landelijke bevrijding. De luchtfoto was van matige kwaliteit, namelijk B

3.9 INVENTARISATIEKAART

Alle relevante gegevens met een geografisch component uit de geraadpleegde bronnen zijn ingetekend op de inventarisatiekaart in GIS. In de onderstaande afbeelding is de inventarisatiekaart voor het onderzoeksgebied weergegeven. In bijlage 4 (losbladig) is de inventarisatiekaart op A1-formaat opgenomen. Hierop zijn zowel alle gebeurtenissen met een RAP-nummer, de mijnenvelden en de relevante MORA's weergegeven. Er zijn op de geraadpleegde luchtfoto's geen sporen van oorlogshandelingen waargenomen in of nabij het onderzoeksgebied. Op de inventarisatiekaart is niets ingetekend aan de hand van de

luchtfotoanalyse. Niet van alle indicaties van oorlogshandelingen was de exacte locatie bekend. Deze gegevens zijn indicatief ingetekend op de inventarisatiekaart.

Afbeelding 6: Inventarisatiekaart onderzoeksgebied.

3.10 LEEMTEN IN KENNIS

Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn nog enkele leemten in kennis. Deze leemten in kennis zijn hieronder beschreven.

- De gegevens over munitieruimingen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied in de periode 1940-1945 CE zijn niet volledig;
- De gegevens over munitieruimingen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied in de periode 1945-1970 zijn niet volledig;
- Niet van alle gebeurtenissen kon de exacte locatie worden vastgesteld op basis van de geraadpleegde bronnen;
- Websites veranderen continue door updates en nieuwe informatie. Soms verdwijnen sites ook van het web; of zijn ontoegankelijk geworden. Informatie kan zodoende verdwijnen of veranderen;
- Er was geen luchtfoto van het onderzoeksgebied beschikbaar van vlak na de bevrijdingsgevechten;
- Van beide MORA's, gemeld op adressen nabij het onderzoeksgebied, is niet bekend wat er daadwerkelijk geruimd is.

4 ANALYSE GEGEVENS

4.1 INDICATIES

In de geraadpleegde bronnen zijn indicaties gevonden die erop wijzen dat in (de directe omgeving van) het onderzoeksgebied oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden tijdens de Tweede Wereldoorlog, waardoor CE in/op de (water)bodem achtergebleven kunnen zijn. Er zijn echter te weinig indicaties om vast te kunnen stellen dat hierdoor CE zijn achtergebleven in het onderzoeksgebied. Het gaat om de volgende indicaties:

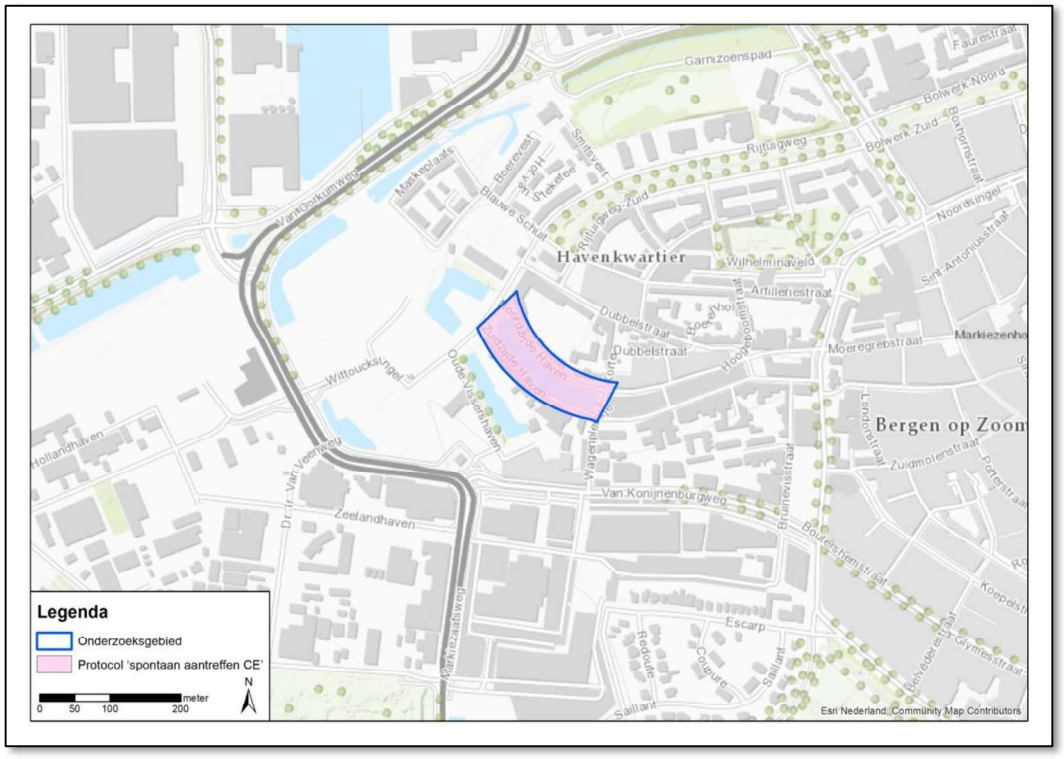
RAP-nummer	Datum	Indicatie	Analyse
RAP_401217A	17-12-1940	Schade door laten springen van CE	Het laten springen van CE gebeurde buiten het onderzoeksgebied. Er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen. De schade betrof vermoedelijk voornamelijk glasschade.
RAP_420804A	04-08-1942	Luchtafweergeschut	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_421106A01 t/m RAP_421106A07	06-11-1942	Beschieting gasfabriek	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen duidelijke indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen. Bovendien is niet bekend welke woningen precies beschadigd raakten.
RAP_430000A	1943	Aanleg verdedigingswerken	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_431113A	13-11-1943	Munitieoverslag in de haven	Er zijn geen indicaties aangetroffen in de geraadpleegde bronnen dat hierdoor CE zijn achtergebleven in het onderzoeksgebied.
RAP_440000A	1944	Schade door granaatvuur	De exacte locatie van de schade door granaatvuur is onbekend. Het is onbekend hoeveel granaten er zijn verschoten en wat het doelwit was.
RAP_440900A	09-1944	Versperring in de haven	De versperring is niet waargenomen op de geraadpleegde luchtfoto's. Het is onbekend waar de versperring exact was. Er zijn geen indicaties aangetroffen in de geraadpleegde bronnen dat CE onderdeel uitmaakten van de versperring.
RAP_440900B	09-1944	Schade door vernieling	Bij een gecontroleerde explosie, waar het hier vermoedelijk om gaat, detoneert de vernielingslading in principe volledig. Er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied zijn achtergebleven.
RAP_440913A	13-09-1944	Verkenningsvlucht	Er zijn geen indicaties dat er tijdens deze verkenningsvlucht CE zijn ingezet die terecht zijn gekomen in het onderzoeksgebied.
RAP_441000A	10-1944	Schade aan het gasbedrijf	Het is onbekend door welke oorlogshandelingen, aanvullend op RAP_421106A, de schade is ontstaan.
RAP_441000B	10-1944	Granaatscherven op het dak van de gasfabriek	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_441000C	10-1944	Schade door opblazen van havenversperring	Bij een gecontroleerde explosie, waar het hier vermoedelijk om gaat, detoneert de vernielingslading in principe volledig. Er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied zijn achtergebleven.
RAP_441025A	25-10-1944	Positie van 4th Canadian Armoured Division	Historische context
RAP_441026A	26-10-1944	Granaten op de daken rondom de gasfabriek	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_441027A	27-10-1944	Vernieling stuw	Bij een gecontroleerde explosie, waar het hier vermoedelijk om gaat, detoneert de vernielingslading in principe volledig. Er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied zijn achtergebleven.

RAP-nummer	Datum	Indicatie	Analyse
RAP_441028A	28-10-1944	Schade aan het gasbedrijf	Het is onbekend door welke oorlogshandelingen, aanvullend op RAP_421106A, de schade is ontstaan.
RAP_441205A	05-12-1944	Achtergebleven landmijn	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_450116A	16-11-1945	Achtergebleven bommen	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_450123A	23-01-1945	Munitieruiming	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_450216A	16-02-1945	Inslag V-wapen	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_450300A	03-1945	Schade door inslagen V-wapens	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_M	Onbekend	Achtergebleven landmijnen	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_S	Onbekend	Schade	Zonder oorzaak en datum waarop de schade is ontstaan. Er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied zijn achtergebleven.
15SE/1G	18-10-1945	Mijnenveld	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
15SE/83G	17-03-1946	Mijnenveld, vermoedelijk een gedumpte landmijn	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen.
RAP_560309A	09-03-1956	Ontploffing van achtergebleven CE	Buiten onderzoeksgebied; er zijn geen indicaties dat hierdoor CE in het onderzoeksgebied terecht zijn gekomen. Bovendien is onbekend waar de CE vandaan gekomen is. Het projectiel lag tussen een partij oud koper bij een handelaar in oude metalen. Mogelijk is de CE dus van elders.

Op basis van bovenstaande gebeurtenissen is geen op CE verdacht gebied afgebakend binnen het onderzoeksgebied. Uit de in de bronnen aangetroffen indicaties en de historische context is gebleken dat in de gemeente Bergen op Zoom grondgevechten en artilleriebeschietingen hebben plaatsgevonden, met name tijdens de bevrijding in oktober 1944. De exacte locatie van deze gevechten en beschietingen was op basis van de geraadpleegde bronnen niet in alle gevallen vast te stellen. De oorzaak hiervan is het ontbreken van luchtfoto's van kort na de bevrijdingsgevechten. Hoewel er geen duidelijke indicaties zijn dat er door oorlogshandelingen CE in het onderzoeksgebied zijn achtergebleven, dient rekening gehouden te worden met de hevigheid van de grondgevechten in Bergen op Zoom. Hierdoor kan niet worden uitgesloten dat er door de gevechtshandelingen toch CE zijn achtergebleven in het onderzoeksgebied. Het advies is om te werken met een protocol 'Spontaan Aantreffen CE'.

Ten tijde van het opleveren van het definitieve rapport, werd voor de gemeente Bergen op Zoom een CE-Bodembelastingkaart opgesteld door Bombs Away B.V. IDDS heeft de conclusies van het voorliggende vooronderzoek afgestemd met Bombs Away. De resultaten van het voorliggende vooronderzoek voor de Haven van Bergen op Zoom komen overeen met de tot nu toe bekende resultaten van de CE-Bodembelastingkaart van de gemeente Bergen op Zoom.

In onderstaande afbeelding is de CE-bodembelastingkaart van het onderzoeksgebied weergegeven. In bijlage 5 (losbladig) is de CE-bodembelastingkaart op A1-formaat opgenomen.

Afbeelding 7: CE-bodembelastingkaart onderzoeksgebied. Er is geen verdacht gebied, maar er wordt wel geadviseerd te werken met het protocol 'Spontaan Aantreffen CE'.

5 CONCLUSIE EN ADVIES

5.1 CONCLUSIE

Op basis van de geraadpleegde bronnen, de beoordeling en evaluatie van de indicaties is vastgesteld dat er in (de omgeving van) het onderzoeksgebied tijdens de Tweede Wereldoorlog oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden. Er zijn echter te weinig indicaties om vast te kunnen stellen dat hierdoor CE zijn achtergebleven in het onderzoeksgebied. Er wordt geadviseerd om te werken met een protocol 'Spontaan Aantreffen CE'. Ten tijde van het opleveren van het definitieve rapport, werd voor de gemeente Bergen op Zoom een CE-Bodembelastingkaart opgesteld door Bombs Away B.V. IDDS heeft de conclusies van het voorliggende vooronderzoek afgestemd met Bombs Away. De resultaten van het voorliggende vooronderzoek voor de Haven van Bergen op Zoom komen overeen met de tot nu toe bekende resultaten van de CE-Bodembelastingkaart van de gemeente Bergen op Zoom.

5.2 LEEMTEN IN KENNIS

Op basis van de geraadpleegde bronnen zijn er nog enkele leemten in kennis. Deze leemten zijn hieronder beschreven.

- De gegevens over munitieruimingen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied in de periode 1940-1945 CE zijn niet volledig;
- De gegevens over munitieruimingen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied in de periode 1945-1970 zijn niet volledig;
- Niet van alle gebeurtenissen kon de exacte locatie worden vastgesteld op basis van de geraadpleegde bronnen;
- Websites veranderen continue door updates en nieuwe informatie. Soms verdwijnen sites ook van het web; of zijn ontoegankelijk geworden. Informatie kan zodoende verdwijnen of veranderen;
- Er was geen luchtfoto van het onderzoeksgebied beschikbaar van vlak na de bevrijdingsgevechten;
- Van beide MORA's, gemeld op adressen nabij het onderzoeksgebied, is niet bekend wat er daadwerkelijk qua CE geruimd is.

5.3 ADVIES

Op basis van de resultaten van dit vooronderzoek en de conclusies is het onderzoeksgebied niet verdacht op CE. Het is niet noodzakelijk om vervolgstappen te ondernemen in de CE-opsporing voorafgaand aan de voorgenomen werkzaamheden. Echter, wanneer (water)bodemroerende werkzaamheden uitgevoerd worden binnen de grenzen van het onderzoeksgebied wordt geadviseerd het protocol 'Spontaan aantreffen CE' te volgen.

Het advies is om voor aanvang van de graafwerkzaamheden een *toolboxmeeting* te houden, waarin het protocol spontaan aantreffen CE wordt toegelicht en alle betrokkenen worden ingelicht over de te nemen stappen bij het aantreffen van een object dat een CE zou kunnen zijn. In het geval er één CE wordt aangetroffen tijdens de werkzaamheden, dan kan dit worden aangemerkt als een incidentele vondst. De EODD dient hierbij te worden ingeschakeld voor de ruiming van de vondst. Indien er bij het vervolg van de werkzaamheden een tweede of meer CE worden aangetroffen, dan worden de stappen uit het protocol 'Spontaan Aantreffen CE' gevolgd (zie bijlage 6) en is het advies om wel vervolgstappen te ondernemen, uitgevoerd door een WSCS-OCE gecertificeerd bedrijf.

6 BIJLAGEN

BIJLAGE 1 OVERZICHT BEOORDELEN/EVALUEREN INVENTARISATIE (WSCS-OCE)

In het WSCS-OCE staat vermeld dat de indicaties en contra-indicaties uit de inventarisatie-resultaten dienen te worden beoordeeld en dat op basis hiervan de volgende punten gemotiveerd vastgesteld moeten worden:

- Of er sprake is van een CE verdacht gebied, en zo ja:
- De (sub)soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoedelijke CE;
- De horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied.

Bij de beoordeling en evaluatie van de resultaten van de inventarisatie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Indien sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van CE, wordt de conclusie VERDACHT gerapporteerd. Indien er geen sprake is van de vermoedelijke aanwezigheid van CE, wordt de conclusie ONVERDACHT gerapporteerd;
2. De conclusie wordt vastgesteld op basis van twee of meer onafhankelijke verifieerbare bronnen. Indien een indicatie in slechts in bron is aangetroffen, wordt dit duidelijk aangegeven in de rapportage. Hierin wordt gerapporteerd hoe de betrouwbaarheid van de bronnen is ingeschat;
3. Indicaties en/of contra-indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van CE op de projectlocatie en/of in het onderzoeksgebied. Voor de locatieverwijzing gelden de volgende uitgangspunten:
    a. Indicaties en/of contra-indicaties moeten worden vertaald naar een locatie in de huidige topografie;
    b. Waar sprake is van onduidelijkheid/onbetrouwbaarheid in de locatieverwijzing, wordt dit gedocumenteerd;
    c. Bij gebruikmaking van indicaties en/of contra-indicaties uit geschreven bronnen, dient de locatieverwijzing uit het bronbestand in de rapportage ongewijzigd te worden overgenomen.
4. Bij het vaststellen van de conclusie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
    a. Bij de beoordeling of bepaalde oorlogshandelingen een indicatie vormen voor de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied, wordt bijlage 3 van het WSCS-OCE als leidraad gehanteerd. Hiervan mag alleen gemotiveerd worden afgeweken;
    b. Als er geen indicaties zijn die wijzen op de aanwezigheid van CE in het onderzoeksgebied, is de conclusie ONVERDACHT;
    c. Als er indicaties zijn dat bij oorlogshandelingen binnen de grenzen van de projectlocatie en/of onderzoeksgebied bepaalde hoofdsoorten CE zijn gebruikt/betrokken geweest, dan is (een deel van) de projectlocatie en/of onderzoeksgebied VERDACHT op de aanwezigheid van deze hoofdsoorten CE, tenzij op basis van contra-indicaties het tegendeel kan worden bewezen.
5. Het verdachte gebied wordt horizontaal en verticaal afgebakend, gespecificeerd per (sub)soort CE, hoeveelheid en verschijningsvorm van vermoedelijke CE. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
    a. Bij de horizontale afbakening van het verdachte gebied wordt bijlage 3 van het WSCS-OCE gehanteerd;
    b. Uitgangspunten voor de verticale afbakening:
        i. Bij het bepalen van de verticale afbakening dient specifiek rekening te worden gehouden met: bodemweerstand, verwachte indringingsnelheid en –hoek, gewicht, vorm en diameter CE;
        ii. Voor het berekenen van de penetratiediepte wordt gebruik gemaakt van een rekenmethode waarin ten minste rekening gehouden wordt met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem;
        iii. Indien sprake is van grondverzet/grondroering in de periode 1945 tot heden, wordt op basis daarvan bepaald of, en zo ja, tot welke diepte minus maaiveld (gerelateerd aan NAP), de aanwezigheid van CE kan worden uitgesloten;
        iv. De verticale afbakening wordt zodanig uitgedrukt dat deze is te herleiden tot de diepte ten opzichte van NAP;
    c. Uitgangspunten horizontale afbakening:

i. Bij de horizontale afbakening van het verdachte gebied wordt de tolerantie gemotiveerd, gebaseerd op het beschikbare bronnenmateriaal;
ii. Het verdachte gebied wordt weergegeven in RD-coördinaten;

d. Onder de verschijningsvorm wordt verstaan de wijze waarop CE in het verleden in de (water)bodem zijn terechtgekomen, waarbij onderscheid kan worden gemaakt in: afgeworpen, verschoten, gegooid, gelegd, weggeslingerd, opgeslagen, gedumpt, begraven (inclusief redepositie), als restant uit springputten of explosie en als onderdeel van (vliegtuig)wrakken en/of gezonken vaartuigen.

BIJLAGE 2 VASTSTELLEN VERDACHT GEBIED EN AFBAKENING IN VOORONDERZOEK

In onderstaand overzicht is de horizontale afbakening van het verdachte gebied weergegeven zoals deze is opgenomen in het WSCS-OCE.

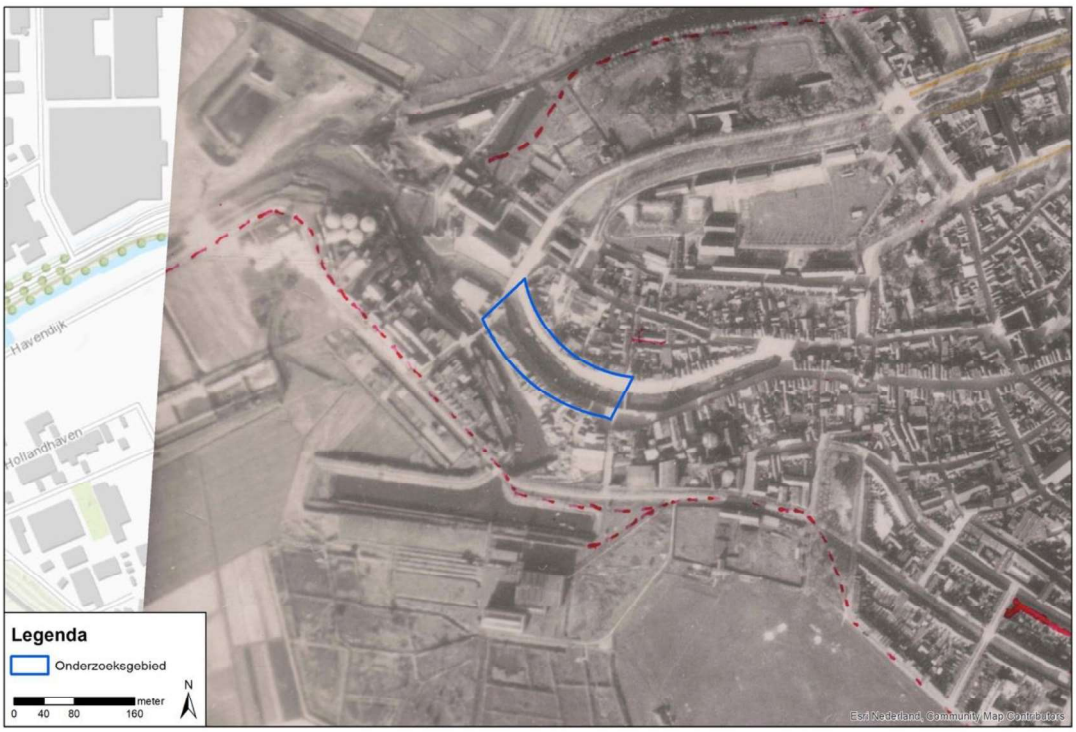
Indicatie	Algemene omschrijving	Uitgangspunt conclusie		Uitgangspunten voor afbakening verdacht gebied
		Verdacht	Onverdacht	
Verdedigingswerk	Groepering van wapenopstellingen en/of geschutsopstellingen, rondom afgezet met een versperring (bijvoorbeeld weerstandskern of steunpunt)	X		Het grondgebied binnen de grenzen van het verdedigingswerk is verdacht. De grenzen worden bij voorkeur bepaald aan de hand van gegeorefereerde luchtfoto's.
Wapenopstelling	Opstelling van handvuurwapen, machinegeweer of andere (semi)automatisch wapen, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk	X		Locatie van de wapenopstelling
Geschutopstelling (statisch en mobiel)	Locatie van geschut, niet zijnde onderdeel van een verdedigingswerk.	X		25 meter rondom het hart van de geschutopstelling, maar niet verder dan een eventuele aangrenzende watergang.
Munitieopslag in open veld	Locatie van munitievoorraad in het open veld, niet zijnde binnen een verdedigingswerk	X		Locatie van de veldopslaglocatie
Loopgraaf	Militaire loopgraaf	X		Het gebied binnen de contouren van de loopgraaf is verdacht, bij voorkeur bepaald aan de hand van gegeorefereerde luchtfoto's.
Tankgracht of –geul	Een diepe (al dan niet droge) gracht of geul met steile wanden, aangebracht om pantservoertuigen tegen te houden		X	Niet verdacht, tenzij er aanwijzingen zijn dat er mogelijk munitie in gedumpt is.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD géén landmijnen aangetroffen		X	n.v.t.
Landmijnen verdacht gebied	Middels een aanwijzing, niet zijnde een mijnenlegrapport, op landmijnen verdacht verklaard gebied. In het verdachte gebied zijn bij de controle door de MMOD, of bij naoorlogse activiteiten landmijnen aangetroffen.	X		De grenzen zoals aangegeven in het ruimrapport
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld, waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd.		X	n.v.t.
Mijnenveld	Geregistreerd mijnenveld waarvan mijnenlegrapport aanwezig is. Niet alle volgens het mijnenlegrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Geen feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.	X		De grenzen zoals aangegeven in het mijnenlegrapport en/of ruimrapport.
Mijnenveld	Mijnenlegrapport aanwezig. Niet alle volgens het legrapport gelegde landmijnen zijn geruimd. Feitelijke onderbouwing bekend waarom er landmijnen worden vermist.		X	n.v.t.
Versperringen	Versperringen, zoals strandversperringen en drakentanden		X	Tenzij er indicaties zijn dat CE onderdeel uitmaken van de versperring.
Infrastructuur zonder geschutsopstelling of munitievoorraad	Militaire werken zoals woononderkomen of werken met een burgerdoel zoals schuilbunker		X	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van nabij verdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen
Schuilloopgraaf	Loopgraaf voor burgerbevolking om in te schuilen		X	n.v.t.
Kampementen	Grondgebied met onderkomens zoals tenten		X	Tenzij er indicaties zijn op CE vanwege de aanwezigheid van munitieopslag of nabij verdediging in de vorm van bijvoorbeeld wapenopstellingen.
Mangat	Gat in grond met schuilfunctie, niet in gebruik genomen als schutterspput		X	n.v.t.
Vernielingslading	Locatie van aangebrachte vernielingslading	X		Locatie van vernielingslading
Artillerie-, mortier- of raketbeschieting	Gebied dat is beschoten door mobiel of vast geschut, mortieren of grondgebonden (meervoudige) raketwerpersysteem	X		Situationeel te bepalen
Raketbeschieting inslagenpatroon bekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers	X		Op basis van een analyse van het inslagenpatroon wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon
Inslagpunt blindganger, zijnde een vliegtuigbom	Vliegtuig die niet in werking is getreden	X		Te bepalen volgens rekenmethode waarin ten minste rekening wordt gehouden met de volgende parameters: de afwerphoogte, de afwerpsnelheid, het gewicht van de bom, de diameter van de bom en de weerstand van de bodem. Op basis van in ieder geval deze vijf parameters wordt berekend tot welke diepte CE theoretisch kunnen indringen en hoever de maximale horizontale verplaatsing is.
Crashlocatie vliegtuig	Aanwezigheid van CE vanwege de crash	X		Situationeel te bepalen
Krater van gedetoneerde	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een incidentele luchtafweergranaat bevindt.		X	Tenzij er indicaties zijn dat het geen incidentele luchtafweergranaat betreft.

incidentele luchtafweergranaat			
Inslagpunt van een V.1 wapen	Gebied dat is getroffen door de inslag van een V.1 wapen	X	15 meter rondom een inslagpunt vanwege de mogelijke horizontale verplaatsing onder de grond.
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerde V.1 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V.1 wapen bevindt.	X	Situationeel te bepalen
Krater van een (gedeeltelijk) gedetoneerde V.2 wapen	Gebied waarin zich de krater van de detonatie van een V.2 wapen bevindt.	X	Situationeel te bepalen
Dumplocatie van munitie en/of toebehoren	Dumplocatie van CE en/of toebehoren in landbodem of op waterbodem	X	Locatie van de dump en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld dumping in stilstaand of stromend water
Ongecontroleerde (massa)explosie	(Sympathische) detonatie van explosieven voorraad zoals ontploffing munitieopslag of munitietrein	X	Situationeel te bepalen
Vernietigingslocatie voor CE	Eén of meerdere springputten	X	De contour(en) van de springput(ten) en afbakening verder situationeel te bepalen, bijvoorbeeld gelet op de afstand van eventuele uitgeworpen CE buiten deze contour(en).
Vernielingslading (in werking gesteld)	Locatie van in werking gestelde vernielingslading, waarbij de mogelijkheid bestaat op het aantreffen van niet (geheel) gedetoneerde springlading(en)	X	Locatie waar de vernielingslading in werking is gesteld en afbakening verder situationeel te bepalen.
Tapijtbombardement	Gebied dat is getroffen door een bombardement met middelzware en/of zware bommenwerpers, met als doel om schade aan te richten over een groot gebied.	X	Op basis van een analyse van het inslagenpatroon[41] wordt de maximale afstand tussen twee opeenvolgende inslagen binnen een inslagpatroon bepaald. Het verdachte gebied wordt afgebakend door deze afstand te projecteren op de buitenste inslagen van het inslagenpatroon. Dat is exclusief de eventuele horizontale verplaatsing van de buitenste blindganger binnen het inslagenpatroon.
Duikbombardement op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen	X	Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 181 meter gemeten vanuit het hart van het doel[42].
Duikbombardement op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door bombardement met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn te treffen	X	Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 91 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn[43].
Raketbeschieting op zgn. 'Pin Point Target', inslagenpatroon onbekend	Gebied dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om een vooraf bepaald specifiek object te treffen.	X	Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 108 meter gemeten vanuit het hart van het doel[44]
Raketbeschieting op zgn. 'Line Target', inslagenpatroon onbekend	Lineair gebied, nabij een spoorlijn, dat is getroffen door een raketbeschieting met jachtbommenwerpers, met als doel om de spoorlijn of treinstel op deze spoorlijn te treffen	X	Het verdachte gebied wordt bepaald door een afstand van 80 meter gemeten vanuit het hart van de spoorlijn[45]

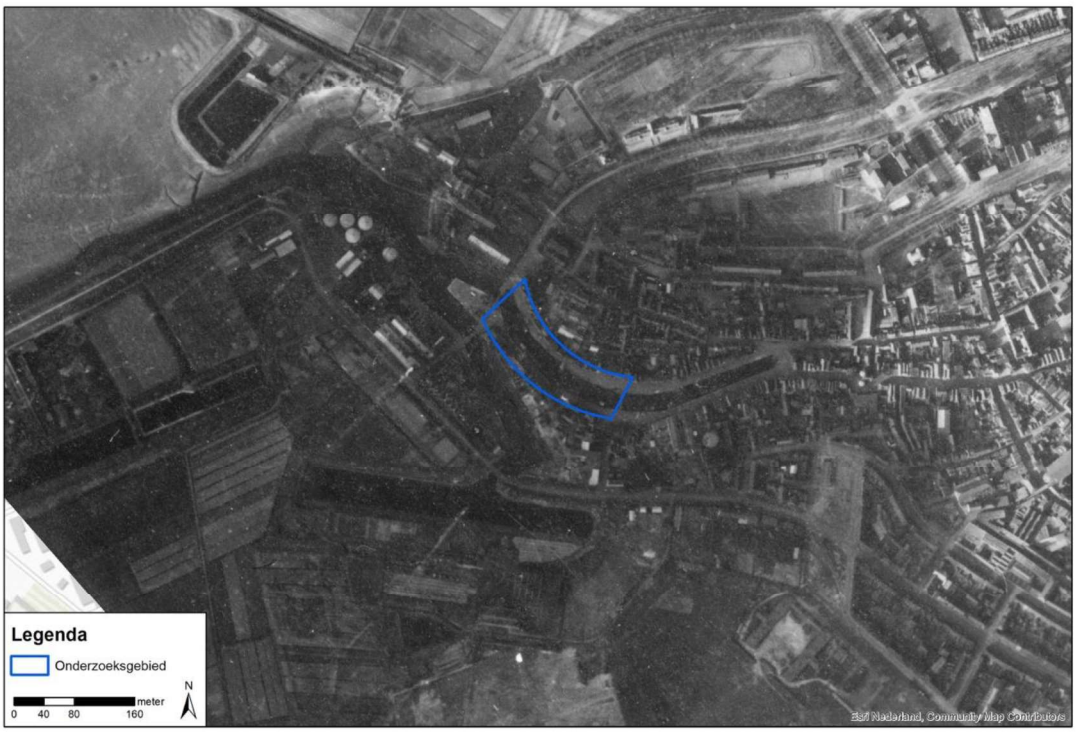
[41] Verzameling van de locaties van inslagen van één bepaald toestel of één bepaald bombardement.
[42] Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50% van de vliegtuigbommen binnen 119 meter neer is gekomen en de maximaal gemeten afstand t.o.v. het doel 181 meter was.
[43] Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel waarbij opgemerkt moet worden dat 50 % van de vliegtuigbommen binnen 46 meter neer is gekomen en de maximaal afstand t.o.v. het doel 91 meter was.
[44] Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de gemiddelde afstand t.o.v. het doel (gebouwen) waarbij opgemerkt moet worden dat de gemiddelde spreiding van de raketten t.o.v. het middelpunt van een salvo 69 meter was, en dat de gemiddelde afstand van het middelpunt van een salvo t.o.v. het doel 39 meter was.
[45] Afstanden zijn afkomstig van een Britse studie (empirisch onderzoek) naar de accuratesse bij aanvallen door eenmotorige duikbommenwerpers gedurende de periode oktober 1944 – april 1945 (AIR 55/322). Eventueel effect van vijandelijk luchtafweer tijdens deze duikbombardementen is niet in de studie meegenomen. De genoemde afstand is de maximale afstand gemeten n.a.v. luchtfoto-interpretatie.

BIJLAGE 3 DEKKING GERAADPLEEGDE LUCHTFOTO'S

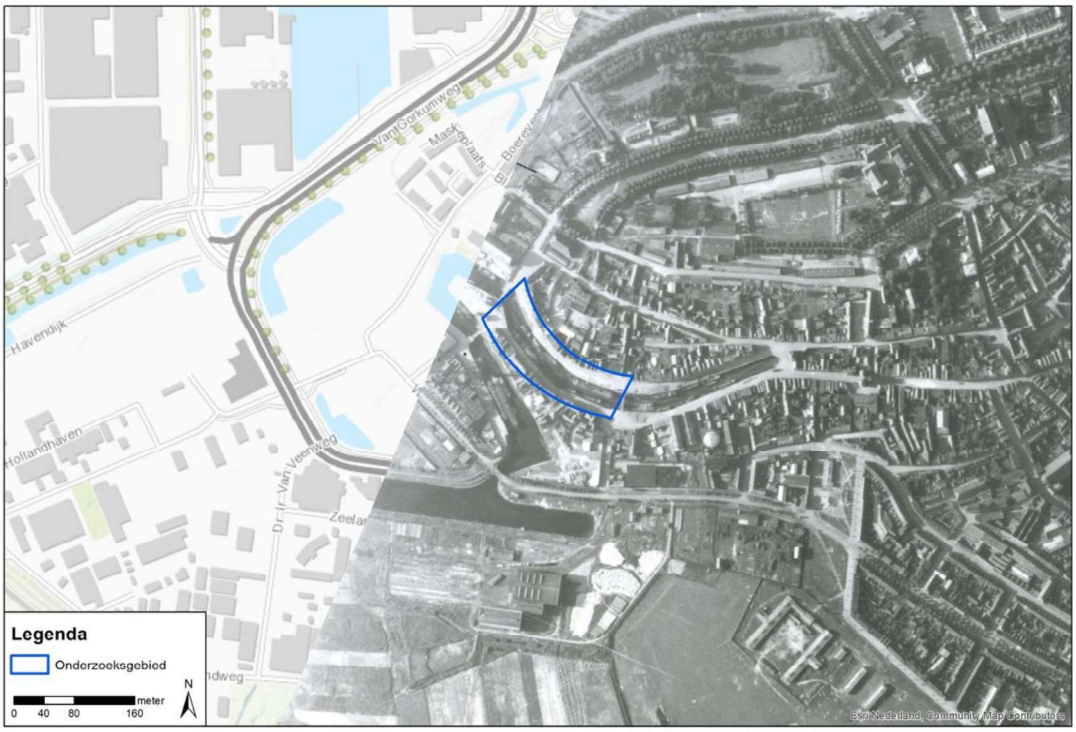
1935

12-03-1943

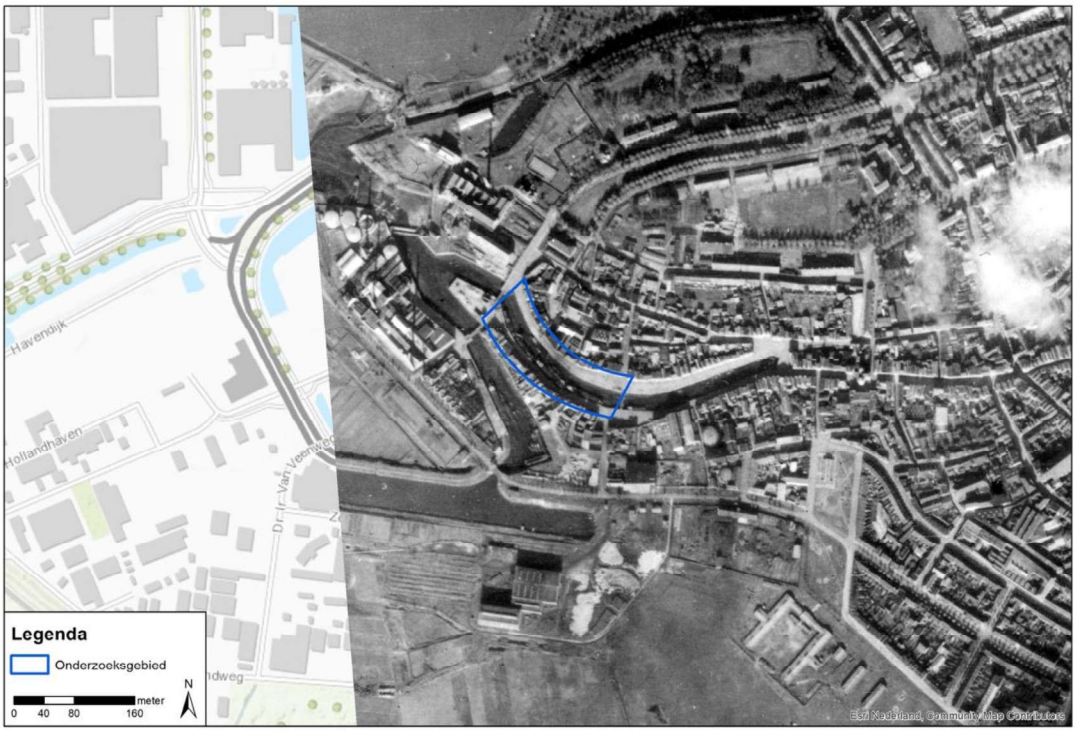
02-08-1944

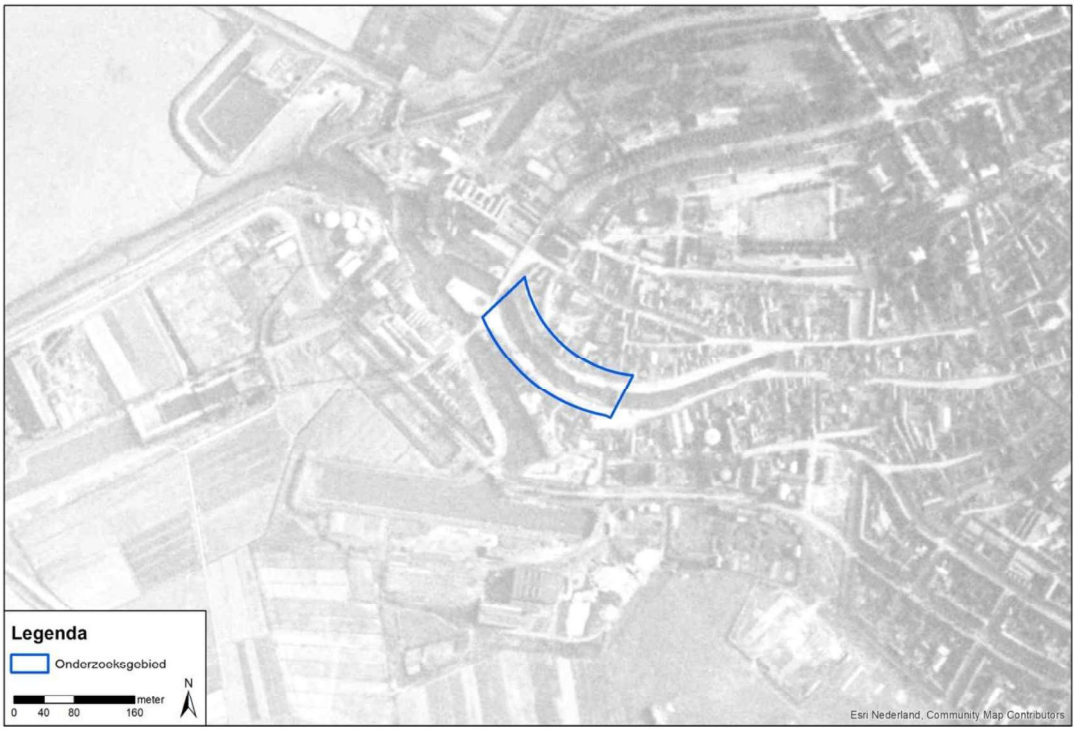
27-09-1944

21-10-1944

08-07-1945

BIJLAGE 4 A1 CE INVENTARISATIEKAART
(losbladig)

BIJLAGE 5 A1 CE-BODEMBELASTINGKAART
(Losbladig)

BIJLAGE 6 PROTOCOL 'SPONTAAN AANTREFFEN CE'

Bij het aantreffen van een object dat een conventioneel explosief is of door de vinder als zodanig wordt aangemerkt is het van groot belang dat de vinder correct handelt. De manier van handelen wordt hieronder besproken.

De vinder van het object dient er voor te zorgen dat:

- de werkzaamheden direct na de vondst worden stilgelegd nabij het verdachte object (50 meter rond de locatie van het object);
- het object **NIET** wordt beroerd;
- het object **NIET** wordt verplaatst;
- het object **NIET** wordt gemarkeerd;
- de omgeving van het object wordt afgezet en zo veel mogelijk wordt vrijgehouden van personen;
- het verdacht object in de gaten wordt gehouden totdat de politie of de EODD arriveert;

Hierna zal de vinder van het object of een door hem toegewezen persoon, zijn vondst melden bij de politie.

Omdat de vondst gedaan is buiten een opsporingsproject valt deze niet binnen de verantwoordelijkheid van de Senior OCE deskundige en zal deze gemeld dienen te worden aan de politie. Deze zal het reguliere protocol in werking stellen voor het aantreffen van een vermoedelijk explosief.

De definitieve identificatie van de (sub-)soort en de wapeningstoestand van het conventionele explosief en het vaststellen van de gevaarfactoren is een specialisme die wettelijk moet worden overgelaten aan de Explosieven Opruimingsdiensten Defensie (EODD).

De EODD draagt zorg voor het ruimen (vernietigen of afvoeren van het explosief).

Het aantreffen van CE kan ervoor zorgen dat er een verdacht gebied dient te worden afgebakend. Hiertoe dient een aangetroffen CE geëvalueerd te worden alvorens verder wordt gegaan met de (grondroerende) werkzaamheden.

BIJLAGE 7 GEMEENTELIJK ARCHIEF GERAADPLEEGDE STUKKEN

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
8	Archief van het gemeentebestuur van Bergen op Zoom 1926-1971	019-1945-A/2	1945	*Brieven van burgerij met verzoeken om bijstand in verband met geleden oorlogsschade*
		029-1957-B/02	1957	*Vaststelling de wijze van huisnummering in straten en in aangelegen hoofdstraten*
		036-1944-A/05	1944	*Antwoord aan de Hypotheekbewaarder te Breda op het verzoek inzake eventuele beschadigingen aan het kadaster-archief door beschietingen en/of oorlogshandelingen*
		036-1945-A/12	1945	*Antwoord op het verzoek van Mr.H.R.Goudsmit te Leiden inzake informatie over P.G.de Jong te Oegstgeest zijnde de aannemer van wehrmachtswerken zoals bunkers en verdedigingswerken*
		038-1940-A/03	1940	*Dossier inzake de opgave aan G.S. van Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch betreffende de geleden oorlogsschade wegens de bominslag van 18-6-1940 aan particulier gebouwde eigendommen*
		038-1940-A/04	1940	*Dossier inzake de opgave aan het Regeringscommissariaat van Wederopbouw te Den Haag betreffende de beschadigingen en verwoestingen van de bedrijven Beckers, Matthijs en Becht aan de Moerstraatsebaan, Difoga aan de Bredasestraat en Rogier, Nerinx Richter aan de Wattweg*
		038-1940-A/06	1940	*Overzicht van de oorlogsschade aan niet-onroerende goederen38-A6-1941*
		038-1940-A/08	1940	*Rapport Dienst Gemeentewerken over de oorlogsschade t.g.v. een bominslag op 18-6-1940 in het gebouw van het St.Catharina-Gesticht*
		038-1940-A/13	1940	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de defensie schade aan bruggen, duikers en weggedeelten*
		038-1940-A/14	1940	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de oorlogsschade aan ruiten t.g.v. het laten springen van mijnen en dergelijke door de Duitse Weermacht op 17-12 1940*
		038-1940-B/02	1940	*Dossier inzake het verzoek van Transportbedrijf te Water van de Gebrs. de Haas tot het uitbetalen van schadevergoeding voor zijn door kogels doorboorde en beschadigd motorschip Engelina*
		038-1940-B/04	1940	*Dossier inzake het verzoek van J.C.T.Smeijers tot het uitbetalen van schadevergoeding voor zijn beschadigde bomen en gesneuvelde ruiten*
		038-1940-B/05	1940	*Dossier inzake het verzoek van P.Hopmans tot het uitbetalen van schadevergoeding voor zijn serre en kassen*
		038-1940-B/07	1940	*Dossier inzake het verzoek van firma Asselbergs van Heyst & Co. tot het uitbetalen van een schadevergoeding wegens een ontploft projectiel bij zijn pand St.Josephstraat 9*
		038-1940-B/10	1940	*Dossier inzake het verzoek van H.Moesker tot het uitbetalen van een schadevergoeding wegens vernielingen door de bominslag van 18-6-1940*
		038-1940-B/13	1940	*Procesverbaal van de Politie inzake het verzoek tot schadeloosstelling voor vernielingen door een bominslag bij de N.V. Zoomland*
		038-1940-B/15	194	*Dossier inzake het verzoek van W.J.Verberkmoes-Rollé tot het uitbetalen van schadevergoeding voor haar pand Bredasestraat 13-13a*
		038-1941-A/01	1941	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de schade van particulieren*
		038-1941-A/02	1941	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken over de schade aan gebouwen*
		038-1941-A/06	1941	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake het herstel van schade aan panden die door oorlogsgeweld beschadigd waren, m.u.v. het pand van S.Kleinkramer, Bolwerk-Noord 71*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1941-B/01	1941	*Dossier inzake de verzoeken tot schadevergoedingen t.g.v. oorlogsschade aan panden, ruiten, rijwielen e.d.*
		038-1941-B/03	1941	*Dossier inzake de doorzending naar het Departement van Sociale Zaken te Den Haag betreffende het verzoek van G.Scholten tot uitbetaling van geleden oorlogsschade*
		038-1941-B/04	1941	*Dossier inzake de toekenning rijksbijdrage wegens schadevergoeding aan C.van Eekelen*
		038-1941-B/05	1941	*Dossier inzake het verzoek van J.Mertens tot toekenning van schadevergoeding voor vernielingen aan zijn woonhuis en rijwiel*
		038-1941-B/06	1940	*Circulaire's van het Departement van Binnenlandse Zaken en G.S. van Noord-Brabant inzake het ontschadelijk maken van onontplofte munitie en vliegtuigbommen (zgn. blindgangers)*
		038-1941-B/07	1941	*Dossier inzake het verzoek van de N.V. Bataafsche Import Maatschappij (Shell) te Den Haag tot het uitbetalen van eens chadevergoeding voor een tankwagen, toegebracht door de Duitse Weermacht op de Antwerpsestraat*
		038-1941-B/08	1941	*Dossier inzake het verzoek van C.Vrients tot het uitbetalen van schade aan zijn woning veroorzaakt wegens een aanrijding door de Duitse Weermacht*
		038-1941-B/09	1941	*Rapporten van het Burgerlijk Armbestuur inzake de verzoeken van J.Landa en zoon J.A. Landa tot het uitbetalen van een vergoeding voor oorlogsgeweldschade aan hun gezonken schepen resp. de Labor en de Pax*
		038-1941-B/10	1941	*Rapport van de Politie inzake het erzoek van P.Claes tot het uitbetalen van een vergoeding voor oorlogsschade aan de ruiten van zijn woning*
		038-1941-C/01	1941	*Dossier inzake de verzoeken aan de Rijkscommissie van Wederopbouw en Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag tot toekenning van defensieschade aan een 6-tal vernielde bruggen over de Zoom*
		038-1941-C/02	1941	*Gespecificeerde opgaven- en een overzicht van de beschadigde gemeente-eigendommen toegebracht door het oorlogsgeweld*
		038-1941-E/02	1941	*Dossier inzake de afwijzing door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan J.L.Peeters betreffende het verzoek tot het uitkeren van een oorlogsschade*
		038-1941-E/03	1941	*Dossier inzake het toekennen van een schadevergoeding door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan J.Landa en zoon J.A.Landa betreffende hun oorlogsschade*
		038-1941-E/05	1941	*Dossier inzake het toekennen door de Stichting Rotterdam 1940 van een meubelcrediet van ƒ 750,-- aan oorlogsslachtoffer W.B.Brans wonende in de Lievevrouwestraat 23*
		038-1941-E/06	1941	*Rapport van het Burgerlijk Armbestuur inzake het financieël onderzoek van A.C.Peeters-Jacobs betreffende de vernielde woning door oorlogsgeweld en het moeten zoeken naar onderdak*
		038-1941-E/08	1941	*Dossier inzake het toekennen van een uitkering aan C.Damen op het verzoek tot vergoeding van geleden defensieschade*
		038-1941-E/09	1941	*Rapport van het Burgerlijk Armbestuur inzake het financieël onderzoek van P.H.M.Schuurbiers betreffende de vernielingen rondom zijn huis t.g.v. het bombardement van 12-5-1940*
		038-1941-E/10	1941	*Dossier inzake het toekennen door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan F.A.Seekles van een vergoeding voor geleden oorlogsschade*
		038-1941-E/11	1941	*Dossier inzake het toekennen door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan C.M.Moerenhout van een vergoeding voor geleden oorlogsschade*
		038-1941-E/12	1941	*Rapport van de Politie inzake J.J.Theuns die gewond geraakt werd door beschietingen vanuit vliegtuigen op 13-5-1940*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1941-E/13	1941	*Dossier inzake het toekennen door het Departement van Sociale Zaken te Den Haag aan J.F.Beeckman van een vergoeding voor geleden oorlogsschade*
		038-1942-B/01	1942	*Dossier inzake het verzoek van de N.V. Centrale Potasch Raffinaderij betreffende het herstellen van een opbergruimte die beschadigd is door een aanrijding en in gebruik is bij de Duitse Weermacht*
		038-1942-B/07	1942	*Dossier inzake het toekennen van een vergoeding aan A.J.van Dongen voor zijn beschadigde woning Antwerpsestraatweg 400*
		038-1942-B/08	1942	*Dossier inzake het toekennen van een vergoeding aan PClaes over zijn door Duitse militairen beschadigd café op het St.Catharinaplein 15*
		038-1942-B/09	1942	*Dossier inzake het toekennen van een vergoeding met het St.Catharinagesticht (Toevlucht in Lijden) over het door oorlogsgeweld beschadigd pand St.Catharinaplein 25*
		038-1942-B/10	1942	*Dossier inzake het verzoek van firma P.J.Asselbergs Stoomwasserij en Ververij De Zoom tot het treffen van een schaderegeling over de door oorlogsgeweld getroffen panden aan de Moerstraatsebaan 52*
		038-1942-B/11	1942	*Dossier inzake het antwoord aan de Rijkscommissie van Advies v/h Departement van Binnenlandse Zaken te Den Haag betreffende het herstel van de door oorlogsgeweld getroffen school en de 2 aangrenzende woningen Engelsestraat 25 t/m 29*
		038-1942-B/12	1942	*Dossier inzake het toekennen van een vergoeding met de N.V. Distilleerderij en Likeurstokerij v/h Wed.C.J.Becht & Zonen betreffende de herbouw- en herstelwerkzaamheden aan de gebouwen Moerstraatsebaan 60-60b*
		038-1942-B/13	1942	*Dossier inzake het toekennen van een vergoeding met H.J.A.van Mechelen betreffende de herbouw- en herstelwerkzaamheden aan het pand Bredasestraat 44*
		038-1942-B/15	1942	*Dossier inzake het verzoek van C.J.de Maertelaere voor het toekennen van een schaderegeling voor de door een bom getroffen woning Geweldigerstraat 28*
		038-1942-B/16	1942	*Dossier inzake het toekennen van een vergoeding aan de Gemeentelijke Gasfabriek over de beschadigde gashouder*
		038-1942-C/01	1942	*Besluit tot het wederopbouwen van de door oorlogshandelingen vernielde Zoombruggen*
		038-1943-A/03	1943	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken betreffende de schade geleden door bominslagen of andere oorlogshandelingen*
		038-1943-B/01	1943	*Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de woning van G.Tukker Moerstraatsebaan 510*
		038-1943-B/02	1943	*Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de woning van A. van Schilt Moerstraatsebaan 508*
		038-1943-B/03	1943	*Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de café-woning van L.Bogers Moerstraatsebaan 505*
		038-1943-B/04	1943	*Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de woning van W.Franken Moerstraatsebaan 514*
		038-1943-B/05	1943	*Dossier inzake het melden aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag van de oorlogsschade aan de woning van D.A.Droogers Moerstraatsebaan 512*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1943-B/06	1943	*Dossier inzake de meldingen aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende oorlogsschaden aan diverse panden in de Steenbergsestraat, St.Josephstraat, Arn.Asselbergsstraat en Moerstraatsebaan*
		038-1943-C/01	1943	*Circulaires van het Departement van Binnenlandse Zaken te Apeldoorn inzake de vergoedingsregeling voor het bergen van lijken en het bergen van de aangespoelde mijnen*
		038-1943-G/01	1943	*Dossier inzake de schadevergoedingsregeling wegens het in gebruik nemen van tuin- en andere gronden voor het aanleggen van verdedigingswerken*
		038-1944-A/05	1944	*Circulaire van de Militair Commissaris in Noord-Brabant te Eindhoven inzake de registratie en taxatie van de oorlogsgeweldschade aan land-, tuin- en bosgronden alsmede die aan gebouwen, vee en het inventaris behorende bij deze land-, tuin- en bosbouwbedrijven geschiedt door de Dienst Landbouwherstel per 1-9-1944*
		038-1944-B/01	1944	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken betreffende de financiering en de afwikkeling van het herstel en herbouw van het door oorlogsgeweld getroffen gebouwd onroerend goed*
		038-1944-B/05	1944	*Dossier inzake het verzoek aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende de geldelijke bijdrage voor het herstel van de woning van D.A.Droogers aan de Moerstraatsebaan 512*
		038-1944-B/06	1944	*Dossier inzake het verzoek aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende de geldelijke bijdrage voor het herstel van de woning van A.van Schilt aan de Moerstraatsebaan 508*
		038-1944-B/07	1944	*Dossier inzake het verzoek aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende de geldelijke bijdrage voor het herstel van de woning van G.Tukker aan de Moerstraatsebaan 510*
		038-1944-B/08	1944	*Dossier inzake het verzoek aan de Algemeen Gemachtigde voor de Wederopbouw en voor de Bouwnijverheid te Den Haag betreffende de geldelijke bijdrage voor het herstel van de woning van W.J.Franken aan de Moerstraatsebaan 514*
		038-1944-B/09	1944	*Dossier inzake het verzoek aan G.S. van Noord-Brabant betreffende bemiddeling tot restitutie van voorgeschoten gelden voor het plaatsen van palen ter voorkoming dat de landerijen geinundeerd of van landmijnen voorzien zouden worden door de Duitse Weermacht*
		038-1944-B/10	1944	*Bericht aan de Algemeen Gemachtigde voor de Nederlandse Opbouw te Den Haag inzake de herstelde woningen St.Josephstraat 2 en Steenbergsestraat 50 van G.L.Bots resp. Hopmans en de nog niet herstelde woning Arn.Asselbergsstraat 21 van A.Broekhoven*
		038-1944-C/02	1944	*Brief aan de Rijkscommissie van Advies inzake bijdragen wederopbouw publiekrechtelijke lichamen te Apeldoorn van de beschadigde gemeente-eigendommen door de Duitse Weermacht*
		038-1944-C/04	1944	*Rapport van de Dienst van Gemeentewerken betreffende de schade aan de noodbrug over de Zoom en aan het voetbruggetje over de Zoom nabij het park*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1944-D/01	1944	*Rapport van de Commandant van de Luchtbeschermingsdienst betreffende de opgave van de licht gewonde personen door de beschietingen vanuit vliegtuigen op 11-9-1944*
		038-1944-D/04	1944	*Rapport van de Commandant van de Luchtbeschermingsdienst betreffende de opgave van de zwaar gewonden W.van Oers en M.Heijnen uit Steenbergen wegens het lopen door een mijnenveld op het landgoed van Van Dam van Isselt aan de Huijbergsebaan*
		038-1944-I/02	1944	*Overzicht van de af te breken woningen aan de Wouwseweg en de Balsebaan i.v.m. de aan te leggen verdedigingswerken*
		138-1945-A/03	1945	*Dossier inzake het verzoek van G.Prins betreffende de medewerking tot herstel van zijn woning Borneostraat 2*
		038-1945-A/05	1945	*Rapport van de Politie inzake de juiste toedracht van het opruimingswerk door de Luchtbeschermingsdienst van een gedeelte van het uurwerk van de Onze Lieve Vrouw van Lourdeskerk waarbij onnodig veel glasruiten sneuvelden door een ontploffing van springstof*
		038-1945-A/09	1945	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake de vernielde woning van A.F.Lameir in de Glymesstraat 33*
		038-1945-B/01	1945	*Dossier inzake het verzoek aan de Commissie Voorziening Bergen op Zoom tot het spoedig leveren van de noodzakelijkste gebruiksgoederen voor de getroffen gezinnen door het vallen van de 3 stuks V-1 bommen*
		038-1945-C/01	1945	*Dossier inzake de opdracht tot het dichten van de tankgracht, gelegen tussen de Balsebaan en de Wouwseweg*
		038-1945-C/02	1945	*Dossier inzake de onteigening van de percelen grond tussen de Balsebaan en de Wouwseweg waar tijdens de bezettingstijd de tankval is aangelegd.*
		038-1945-C/05	1945	*Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van materialen van het in slechte staat verkerende pand Bolwerk Zuid 14 van M.J.Matthijssen*
		038-1945-C/06	1945	*Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van materialen van het verwoeste pand Rembrandtstraat 69 van M.S.Langenberg-Mathijssen*
		038-1945-C/07	1945	*Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van materialen van het verwoeste pand Antwerpsestraatweg 500 zonder de daarbij behorende bergplaats van P.J.Swagemakers*
		038-1945-C/08	1945	*Dossier inzake de aanbesteding tot slopen van de panden Rembrandtstraat 69 en Antwerpsestraatweg 500 te NieuwBorgvliet*
		038-1945-C/09	1945	*Overzicht kostenberekening voor het herstellen en het inrichten van het door oorlogsgeweld vernielde pand Wassenaarstraat 74 toebehorende aan de Gemeentelijke Muziekschool*
		038-1945-C/10	1945	*Dossier inzake het instemmen op het verzoek van de architect J.Weijts om het pand Moerstraatsebaan 148 van G.van Loon af te voeren van de lijst van de te onteigenen opstallen om het bewoonbaar te kunnen maken*
		038-1945-C/11	1945	*Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van materialen, m.u.v. het bad en de geyser vanuit het verwoeste pand Moerstraatsebaan 253 van C.F.Aarts*
		038-1945-C/12	1945	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake het advies tot slopen en opruiming van de door oorlogsgeweld getroffen vernielde kerk H.Antonius Abt te Nieuw-Borgvliet*
		038-1945-C/13	1945	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken inzake het advies tot het bewoonbaar maken van het pand Moerstraatsebaan 96 van*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				H.C.Beckers en het afvoeren van de lijst van te onteigenen panden Burg.Stulemeijerlaan 4 en Zandstraat 24 van H.J.M.Welter-Nolet en resp. W.J.Mennes
		038-1945-C/14	1945	*Dossier inzake de aanbesteding tot het slopen van de panden Burg.van Hasseltstraat 4 t/m 12 en van Dedemstraat 1 en 3*
		038-1945-C/15	1945	*Dossier inzake de onteigening en opdracht tot het slopen van de panden Burg.van Hasseltstraat 4 t/m 12 en van Dedemstraat 1 en 3*
		038-1945-D/04	1945	*Rapport van de Commandant van de Luchtbeschermingsdienst betreffende de opgave van de zwaar gewonden W.van Oers en M.Heijnen uit Steenbergen wegens het lopen door een mijnenveld op het landgoed van Van Dam van Isselt aan de Huijbergsebaan*
		038-1945-E/04	1945	*Dossier inzake de opdracht tot sloop en de onteigening van het puin van de panden Coehoornparkstraat 19-22 en 24 van resp. A.M.C.Asselbergs, L.P.Lauwers en J.F.Withagen*
		038-1945-E/09	1945	*Overzicht van de schaderegistratie van opstallen en kunstwerken onderverdeeld in 4 schadecategoriën*
		038-1945-E/11	1945	*Rapport van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid in de Provincie Noord-Brabant inzake de vorderingen van de herstelwerkzaamheden in het Algemeen Burger Gasthuis*
		038-1945-E/12	1945	*Overzicht van de benodigde materialen voor de herstelwerkzaamheden aan het Algemeen Burger Gasthuis, dat beschadigd is door de V-1 bomexplosie van 1-3-1945*
		038-1945-E/21	1945	*Circulaires van het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw te Den Haag inzake de plannen tot het vorderen van woonruimten van eigenaren van huurwoningen, die weigeren deze te laten herstellen*
		038-1945-E/25	1945	*Besluit tot medewerking aan M.Karelse tot het spoedig herstellen van diens zwaar beschadigde woning in de Zandstraat 58*
		038-1945-E/26	1945	*Dossier inzake de reparatie van de danstent van Janvier*
		038-1945-E/38	1945	*Dossier inzake de opdracht aan de Dienst Gemeentewerken tot herstel van het beschadigde gedeelte van de beschoeing van de loswal nabij de Potaschfabriek, die door de Duitsers gedeeltelijk is opgeblazen*
		038-1945-E/44	1945	*Dossier inzake de inventarisatie van de verwoeste en beschadigde kerken met een globale taxatie aan herstelkosten voor kerk en pastorie*
		038-1945-E/48	1945	*Rapport van Dienst Gemeentewerken inzake een opgave van de door oorlogsgeweld getroffen punten van voorbereiding aan woningen en kerken*
		038-1945-E/49	1945	*Rapport van Dienst Gemeentewerken inzake een overzicht van de kosten voor het uitvoeren van herstelwerkzaamheden aan de haven, die vernield of beschadigd is door oorlogsgeweld en oorlogsomstandigheden*
		038-1945-E/53	1945	*Dossier inzake de opdracht aan Dienst Gemeentewerken betreffende de urgente herstelwerkzaamheden aan de woning van F.Dons in de St.Antoniusstraat 24*
		038-1945-E/56	1945	*Rapport van Dienst Gemeentewerken inzake het opruimen van mijnen en het laten springen van wegversperringen door de Genie Compagnie*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1945-F/12	1945	*Rapport van Dienst Gemeentewerken aan de Adviescommissie Rechtsherstel en Beheer inzake het verzoek tot toekenning van een schadevergoeding aan C.P.Goossens woonachtig in de Langeweg 9*
		038-1945-F/18	1945	*Dossier inzake de afwijzing op het verzoek van A.A.Schuit tot het toekennen van restitutie op huurwaardevergoeding voor het pand Wouwsestraatweg 259*
		038-1945-F/19	1945	*Dossier inzake het verzoek aan het Districtsbureau voor Oorlogsslachtoffers te Breda betreffende het toekennen van een uitkering voor levensonderhoud aan de wed.M.A.A. Landa-Hellinx woonachtig N.Z.Haven 48 wegens het overlijden van haar man door een bombardement op 8-7-1945*
		038-1945-F/26	1945	*Dossier inzake de aankoop van grond en toekenning van vergoedingen voor de gesloopte panden .e.d. van de percelen liggende aan de Wouwseweg en de Balsebaan t.b.v. het graven van een tankval in februari 1944 door de Duitse Wehrmacht in eigendom werden gevorderd*
		038-1945-G/01	1945	*Dossier inzake de regeling schadevergoeding voor het nadeel of geleden schade aangebracht door de geallieerde troepen*
		038-1945-G/02	1945	*Dossier inzake de aangiften van de schadevergoedingseisen voor het nadeel of schade welke is aangebracht door de geallieerde troepen*
		038-1945-I/03	1945	*Circulaires van het Departement van Binnenlandse Zaken te Apeldoorn inzake de regeling van de ingebruikneming onroerende goederen voor het bouwen van verdedigingswerken*
		038-1946-A/01	1946	*Dossier inzake het verzoek tot levering van glas aan A.Linders wonende aan de Wouwsestraatweg 190 A*
		038-1946-A/02	1946	*Overzicht van de kosten aan oorlogsschade aan straten, pleinen, wegen en fietspaden*
		038-1946-B/01	1946	*Dossier inzake de uitbetalingen van claims voor geleden schade*
		038-1946-E/03	1946	*Overzicht van de geleden schade t.g.v. verrichtingen en leveringen voor de Duitse Weermacht alsmede de vorderingen en het gemis van het genot van gebouwen en terreinen i.v.m. het gebruik door de Duitse Weermacht*
		038-1946-E/06	1946	*Overzicht van de geleden schade door oorlogsgeweld en verstrekte voorschotten aan het Gas- Water en Electriciteitsbedrijf*
		038-1946-E/09	1946	*Dossier inzake de declaratie bij het Ministerie van Financiën over de kosten van het uitbaggeren van de haven en de havengeul en het weghalen van de gezonken schepen*
		038-1946-E/11	1946	*Dossier inzake de oorlogsschade-claim van A.Adriaansen wonende in de Rembrandtstraat 17*
		038-1946-E/13	1946	*Dossier inzake de oorlogsschade-claim van C.Marchand wonende in de Moerstraatsebaan 263a*
		038-1946-E/15	1946	*Dossier inzake de verrekening van schadevergoeding voor geleden schade aan de Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken*
		038-1946-F/09	1946	*Dossier inzake de afwikkeling van de sloopwerkzaamheden door firma P.L.van den Ban te Rotterdam betreffende woningen en opstallen aan de Wouwseweg en de Balsebaan*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1946-K/01	1946	*Dossier inzake het verzoek tot het verlenen van een vergunning aan M.Matthijssen tot herbouw van zijn vernielde woning aan het Bolwerk-Zuid 14 naast de kerk van de H.Martelaren van Gorkum*
		038-1946-K/02	1946	*Dossier inzake de onteigening van door oorlogsgeweld vernielde woningen Zandstraat 11 t/m 13 van A.J.P.Henning en het voorstel tot oprichten van nieuwe woningen op de restanten van deze funderingen*
		038-1947-A/03	1947	*Rapport inzake de schaderegeling en herbouw van een brandweerkazerne, bruggen over de Zoom en de kademuur bij de Spiritusfabriek*
		038-1947-A/04	1947	*Dossier inzake de toekenning tot uitbetalingen van geleden oorlogsschade door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag*
		038-1947-B/01	1947	*Dossier inzake de schadevergoedingseis van J.Daverveldt wonende in de Coelgenestraat 1*
		038-1947-B/02	1947	*Dossier inzake de schadevergoedingseis van Mr.J.P.Bervoets wonende aan de Zuidzijde Zoom 38*
		038-1947-B/03	1947	*Dossier inzake de schadevergoedingseis van Loose's Fabrieken C.V. en C.A.Sandifort respectievelijk wonende in de Engelsestraat 22 en aan de Zuidzijde Zoom 38*
		038-1947-B/04	1947	*Dossier inzake de schadevergoedingseis van A.Pennij wonende aan de Moerstraatsebaan 24*
		038-1947-B/05	1947	*Dossier inzake de schadevergoedingseis van P.van Buren wonende aan de van Overstratenlaan 3*
		038-1947-B/06	1947	*Dossier inzake de schadevergoedingseis van A.J.Koopman wonende in de Pieter Turcqstraat 17*
		038-1947-B/07	1947	*Dossier inzake de schadevergoedingseis van C.P.Hopmans wonende in de Potterstraat 24*
		038-1947-B/08	1947	*Dossier inzake de schadevergoedingseis van H.J.Evers Vermeulen wonende in de Wassenaarstraat*
		038-1947-E/02	1947	*Dossier inzake de kosten-afwikkeling voor het herstellen van het pand Moerstraatsebaan 96 van de Firma H.C.Beckers*
		038-1947-E/04	1947	*Dossier inzake de kosten-afwikkeling voor het herstellen van de St.Agnesschool en de St.Mariaschool resp. Drabbestraat 2 en de Thomas de Rouckstraat 2*
		038-1947-E/07	1947	*Besluit van het Ministerie van Financiën inzake de voorschot-bijdrage voor oorlogsschade aan de Vereniging De Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken*
		038-1947-E/09	1947	*Dossier inzake de declaratie aan het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende het uitbaggeren van de binnen- en buitenhaven en het herstellen van de havenmuren*
		038-1947-E/11	1947	*Overzicht van de geraamde herstelkosten en de ligging van de beschadigde gemeentelijke objecten*
		038-1947-E/14	1947	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor de R.K.Bewaarschool in de Bernadettestraat 2*
		038-1947-E/17	1947	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor de St.Theresia-bewaarschool in de Bernadettestraat 2*
		038-1947-E/18	1947	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor het Algemeen Burger Gasthuis in de van Dedemstraat*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1947-E/19	1947	*Dossier inzake de herbouw van de beschadigde R.K.Kerk van Nieuw-Borgvliet*
		038-1947-E/20	1947	*Dossier inzake de wederopbouw van het pand van de Vereniging van de H.Vincentius in de Blauwehandstraat 36*
		038-1947-E/22	1947	*Besluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake een bijdrage voor geleden schade aan de Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken op de hoek Zuidzijde Zoom 2 / Burgemeester Stulemeijerlaan 28-30*
		038-1947-E/23	1947	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor Gemeente-bedrijven aan de Zuidzijde Haven*
		038-1947-E/24	1947	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan het Esparanto-monument nabij het Volkspark*
		038-1947-E/27	1947	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade voor de R.K.Huishoudschool in de van Dedemstraat*
		038-1947-K/01	1947	*Dossier inzake de onteigening van materialen van door oorlogsgeweld vernielde en beschadigde woningen*
		038-1947-L/01	1947	*Dossier inzake de afwikkeling van kosten voor het puinruimen van de verwoeste panden en het opruimen van de bunkers*
		038-1947-O/01	1947	*Dossier inzake de opdrachten tot het maken en de verzorging van graven voor gesneuvelde militairen*
		038-1947-O/07	1947	*Schade-rapport van het Gas- Water- en Electriciteitsbedrijf inzake de gevechtshandelingen van mei 1940 – oktober 1945 aan diverse wegen, straten, pleinen en de bedrijven aan de Mondafseweg 72 resp. Zuidzijde Haven 29*
		038-1947-O/08	1947	*Overzicht van kosten van geleden schade en onderhoud aan de Gemeentelijke Muziekschool in dienstjaar 1946*
		038-1947-O/09	1947	*Brief aan de gemeente Halsteren inzake de ingebruik name van de burgemeesters-ambtswoning Halsterseweg D 40 van 26/10 t/m 29/10-1944 door de Duitse Weermacht en van 30/10 t/m 8/11-1944 door het Canadese leger*
		038-1948-E/03	1948	*Dossier inzake het herstellen van de havenmuur bij de ZuidNederlandse Spiritusfabriek*
		038-1948-E/04	1948	*Dossier inzake de afwikkeling van schade aan het pand van de Heilige Vincentius van Paulo in de Blauwehandstraat 36*
		038-1948-E/06	1948	*Dossier inzake de afwikkeling van schade aan het inventaris van de R.K. Openbare Leeszaal in de Kortemeestraat 18*
		038-1948-E/08	1948	*Dossier inzake de afwikkeling van schade aan het schoolgebouw van het Mollerlyceum aan het Bolwerk Zuid 168*
		038-1948-E/12	1948	*Dossier inzake de afwikkeling van de oorlogsschade aan de O.L.Vrouw van Lourdeskerk aan de Prins Bernhardlaan 66*
		038-1948-F/01	1948	*Dossier inzake de aangifte van schade bij het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de St.Theresiaschool in de Bernadettestraat 4*
		038-1948-F/02	1948	*Dossier inzake de aangifte van schade bij het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 4*
		038-1948-I/04	1948	*Dossier inzake de aangifte van schade aan het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de Neutrale School in de Coehoornstraat 28*
		038-1948-I/05	1948	*Overzicht van de kosten en werkzaamheden bij het verzamelen van wapens en blindgangers, het opruimen van munitie, het graven van noodbegraafplaatsen en het ophalen en begraven van de lijken van Duitse militairen tijdens de bevrijding*
		038-1948-I/06	1948	*Overzicht van de oorlogs- en bezettingsschade aan de onroerendeen roerende goederen alsmede de schade t.g.v. vorderingen en*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				vernietiging
		038-1948-I/08	1948	*Overzicht van de aangebrachte schade aan de bruggen en duikerovergangen over de Zoom tijdens oorlogshandelingen*
		038-1949-B/01	1949	*Dossier inzake declaraties van de toegekende vergoedingen door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende het herstellen van oorlogsschade*
		038-1949-B/04	1949	*Brief aan de Schade-Enquête-Commissie te Breda inzake de schadeafwikkeling van C.P.van Reijen*
		038-1949-D/05	1949	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het herstellen van de schade aan bepalntingen zoals bomen en planten bij pleinen, wegen, straten, wandelparken, plantsoenen, het Volkspark en de Kwekerij*
		038-1949-D/06	1949	*Dossier inzake de verrichtte werkzaamheden voor het herstellen van de schade door oorlogsgeweld aan het Esparanto Monument nabij het Wandelpark*
		038-1949-D/07	1949	*Dossier inzake een schaderapport en specificatie van kosten door Dienst Gemeentewerken betreffende het herstellen van de schade aan beplantingen zoals bomen en planten bij pleinen, wegen, straten, wandelparken, plantsoenen, het Volkspark en de Kwekerij*
		038-1949-D/11	1949	*Dossier inzake het herstel aan oorlogsschade aan het woningcomplex van de St.Joseph Bouwvereniging*
		038-1949-D/13	1949	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het herstellen van de schade aan bruggen en duikerovergangen, het maken van noodbruggen en de wederopbouw van de bruggen over de Zoom*
		038-1949-E/01	1949	*Dossier inzake de oorlogsschade-vergoedingsregeling met R.N.M.Appels te Antwerpen betreffende het verlies van zijn dochter E.Appels door een V 1-bominslag in het pand van zijn zoon W.Appels in de Wassenaarstraat*
		038-1950-A/01	1950	*Dossier inzake de behandeling van de financiering door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag van de herbouw en het herstel van het door oorlogshandelingen beschadigde pand in de Burgemeester van Hasseltstraat 17 van E.van de Kasteele*
		038-1950-A/02	1950	*Dossier inzake de behandeling van de financiering door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag van de herbouw en het herstel van het door oorlogshandelingen beschadigde pand in de Rembrandtstraat 50 van de R.K.Parochie van de H.Antonius Abt*
		038-1950-A/03	1950	*Dossier inzake de behandeling van de financiering door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag van de herbouw en het herstel van het door oorlogshandelingen beschadigde pand in de Burgemeester van Hasseltstraat 1 van de St.Joseph Gezellenvereniging (p/a Pastorie Bredasestraat 3)*
		038-1950-C/01	1950	*Verslag van het College van B.& W. aan de V.N.G. te Den Haag inzake de omvang van de geleden oorlogsschade*
		038-1950-C/02		*Overzicht van de kosten inzake de door oorlog- en bezettingsschade geleden gebouwen*
		038-1950-C/03		*Overzicht van de herstelkosten van de door oorlogsgeweld vernielde straatwerken*
		038-1950-C/04	1950	*Besluit tot het verstrekken van een renteloos voorschot aan Aannemingsbedrijf P.L.van den Ban te Rotterdam inzake sloopwerkzaamheden van Duitse verdedigingswerken*
		038-1950-C/05	1950	*Besluit tot het toekennen van een schade-vergoeding aan de Neutrale School in de Coehoornstraat 30*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1950-C/06	1950	*Besluit tot het toekennen van een schade-vergoeding door het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting wegens verrichtte puinruimingswerkzaamheden aan wegen, panden, versperringen, en het opruimen van schuilkelders en van de V1-bomslag*
		038-1950-C/08	1950	*Besluit tot het toekennen van een schadevergoeding door het Commissariaat voor Oorlogsschade te Den Haag voor het weder opbouwen van de brug over de Zoom in de weg Huijbergen-Wouw te Wouwse Plantage (gemeente Wouw)*
		038-1950-D/01	1950	*Overzicht van voorschotaanvragen van geleden oorlogsschade aan scholen*
		038-1950-D/02	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de Scholen met de Bijbel aan het Bolwerk Zuid 24 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/03	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Josephschool aan het Lourdesplein 12 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/04	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de R.K.Nijverheidsschool in de Kloosterstraat 3 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/05	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de Neutrale School in de Coehoornstraat 30 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/06	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/07	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de Nuts-Fröbelschool in de van Dedemstraat 18 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/08	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de Francicusscholen in de Hoogstraat 21 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/09	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Aloysiusschool in de Boxhoornstraat 1 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/10	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Gerardus Majella school in de Boxhoornstraat 2 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/11	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Theresiaschool in de Bernadettestraat 4 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/12	1950	*Dossier inzake tot het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Vincentiusschool in de Rembrandtstraat 44 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/13	1950	*Dossier inzake het toekennen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Gerardus Majellaschool in de Boxhoornstraat 2 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-D/14	1950	*Dossier inzake het toekenen van een rijksbijdrage door het Ministerie van Financiën aan de St.Antoniusschool in de Burg.van Hasseltstraat 2 in de kosten voor het herstel van oorlogsschade*
		038-1950-G/01	1950	*Verslagen van de herstel- en herbouwwerkzaamheden van 1946 t/m 1950 van het Bureau Wederopbouw en afd. Financiën inzake kleine- en zware schade aan woningen, panden, kerkelijkeen publiekrechtelijke gebouwen*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1951-A/01	1951	*Rapport aan het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake geleden oorlogsschade aan het klooster en de St.Gerardus Majellaschool in de Rembrandtstraat 71*
		038-1951-A/02	1951	*Verzoek van het Ministerie van Wederopbouw te Antwerpen tot medewerking inzake de oorlogsschadevergoeding betreffende mevr. E.de Rijcke weduwe van P.C.Stouthard*
		038-1951-A/04	1951	*Rapport aan het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende A.de Haas inzake schade aan diens pand Burg.van Hasseltstraat 18*
		038-1951-A/05	1951	*Rapport aan het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende A.de Haas inzake schade aan diens pand Burg.van Hasseltstraat 18*
		038-1951-B/03	1951	*Rapport van het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting te Den Haag betreffende het herstel van de oorlogsschade aan de publiekrechterlijke gebouwen*
		038-1951-C/01	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met O.R.S.H.Bilderbeek-von Hoff wegens vernielde ruiten aan het pand Burg.de Roocklaan 42a*
		038-1951-C/02	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de Neutrale School in de Coehoornstraat 30 betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1951-C/03	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13 betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1951-C/04	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Gerardus Majellaschool in de Rembrandtstraat 71 betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1951-C/05	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Aloysiusschool in de Boxhoornstraat 1 betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1951-C/06	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de School met den Bijbel aan het Bolwerk Zuid 24 betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1951-C/07	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Vincentiusschool in de Rembrandtstraat 44 betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1951-C/08	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Gerardus Majellaschool in de Boxhoornstraat 2 betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1951-C/09	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Theresiaschool in de Bernadettestraat 4 betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1951-C/10	1951	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met de St.Antoniusschool en de Sancta Mariaschool in de Burg.van Hasseltstraat 2 en Kloosterstraat betreffende geleden oorlogsschade*
		038-1952-A/01		*Rapport van de politie inzake de weigering tot ondertekening van een verklaring voor mevr. E.de Rijcke weduwe van P.C.Stouthard*
		038-1952-A/02	1952	*Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake schaderegeling voor de St.Agnesschool in de Drabbestraat 2*
		038-1952-B/02	1952	*Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake de kosten voor het begraven van lijken en de verzorging van de graven van v.n. Engelse militairen en vliegeniers*
		038-1952-C/01	1952	*Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake betaling voor het herstel van schade o.a. van de inslag van de V-1 aan de Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13*
		038-1952-C/02	1952	*Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake betaling voor het herstel van schade aan de St.Antoniusschool en de Sancta Mariaschool*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1952-C/03	1952	*Dossier inzake het vergoedingsbesluit van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake betaling voor het herstel van schade aan de St.Aloysiusschool in de Boxhoornstraat 1*
		038-1953-A/01	1953	*Dossier inzake afwikkeling oorlogsgeweldschade aan gebouwen van het Piet Hein complex*
		038-1953-B/01	1953	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de brug over de Zoom nabij Wachtpost 11*
		038-1953-B/02	1953	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan bruggen en duiker-overgangen over de Zoom*
		038-1953-B/03	1953	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de \ Bijzondere Scholen voor G.L.O. en U.L.O. in de Meeussenstraat 13*
		038-1953-B/06	1953	*Dossier inzake de toekenning door het Ministerie van Financiën te Den Haag van de schadevergoeding door oorlogshandelingen aan parken, plantsoenen en wegbeplanting*
		038-1953-B/07	1953	*Dossier inzake de toekenning door het Ministerie van Financiën te Den Haag van de schadevergoeding door oorlogshandelingen voor bomen aan militaire oefenterreinen, bebossing en beplantingen*
		038-1953-B/10	1953	*Dossier inzake de toekenning door het Ministerie van Financiën te Den Haag van schadevergoeding voor oorlogshandelingen betreffende de kosten voor het puinruimen*
		038-1953-C/01	1953	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Gerardus Majellaschool in de Rembrandtstraat 71*
		038-1953-C/02	1953	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Gerardus Majellaschool in de Boxhoornstraat 2*
		038-1953-C/03	1953	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Franciscusscholen voor g.l.o. aan de Hoogstraat 21*
		038-1953-C/04	1953	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Theresiaschool in de Bernadettestraat 4*
		038-1953-C/05	1953	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de St.Antoniusscholen en Sancta Mariaschool in de Burgemeester van Hasseltstraat 2*
		038-1954-B/01	1954	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan het Spuihuis*
		038-1954-B/02	1954	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan wegen, straten, pleinen en rijwielpaden*
		038-1954-B/06	1954	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken op de hoek Burg.Stulemeijerlaan / Zuidzijde Zoom*
		038-1954-C/01	1954	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de St.Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13*
		038-1954-C/02	1954	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de St.Josephschool aan het Lourdesplein 12*
		038-1954-C/03	1954	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de School voor bijzonder gewoon lager onderwijs aan de Hoogstraat 21*
		038-1954-C/04	1954	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de School met de Bijbel aan het Bolwerk Zuid 24*
		038-1954-C/05	1954	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de St.Vincentiusschool in de Rembrandtstraat 44*
		038-1955-A/03	1955	*Dossier oorlogsschade-afwikkeling door de Schade Enquête-Commissie te 's-Hertogenbosch inzake het zomerhuisje van C.A.Becht aan de Moerstraatsebaan 60a*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1955-A/04	1955	*Dossier oorlogsschade-afwikkeling door het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake de Nijverheidsschool voor meisjes in de Kloosterstraat 3*
		038-1955-A/05	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het kantoor en de opslagplaats (douanegebouw) van het Stationsemplacement*
		038-1955-B/01	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het woonhuis aan de Huijbergsebaan 425*
		038-1955-B/02	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het woonhuis aan de Huijbergsebaan 423*
		038-1955-B/03	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de \ Muziekschool in de van de Rijtstraat 4.*
		038-1955-B/04	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het Gemeentehuis aan de Grote markt 1*
		038-1955-B/05		*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het meubilair en de schrijfmachines van het Gemeentehuis aan de Grote markt 1*
		038-1955-B/06	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het pand van Sociale Zaken in de Lievevrouwestraat 47*
		038-1955-B/07	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende het woonhuis met bergplaatsen aan de Zwarteweg 3*
		038-1955-B/08	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de panden Grote Markt 13 en Hoogstraat 2*
		038-1955-B/09	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan straten, pleinen, wegen en rijwielpaden*
		038-1955-B/12	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan het politiebureau met woonhuis, brandweerkazerne en de muziekschool*
		038-1955-B/13	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan het Ziekenhuis in de van Dedemstraat 11*
		038-1955-C/01	1955	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de schade aan de Ambachtsschool voor Bergen op Zoom en Omstreken op de hoek Burgemeester Stulemeijerlaan / \ Zuidzijde Zoom*
		038-1956-B/01	1956	*Rapport aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag inzake de regeling van oorlogsschade aan de openbare lagere school in de van de Rijtstraat, de Gemeentelijke Muziekschool en de Brandweerkazerne beiden in de van de Rijtstraat en het Politiebureau in de Stationsstraat*
		038-1956-B/03	1956	*Dossier inzake de opgave van oorlogsschade aan het pand van de R.H.B.S. aan de Burgemeester Stulemeijerlaan 24 tijdens de ontploffing op dolle dinsdag 3/4 september 1944 \ op de Koningin Wilhelminakazerne*
		038-1956-B/04	1956	*Schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag inzake de aangifte van oorlogsschade door de V 1-inslag op 25-2-1945 op het Politiebureau met dienstwoning op hoek Stationsstraat/ van de Rijtstraat*
		038-1956-B/05	1956	*Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade, wegens de aankoop van grond en de nieuwbouw van een Politiebureau annex rijkstelefoon-centrale op de hoek van Dedemstraat / Burgemeester van Hasseltstraat*
		038-1956-B/06	1956	*Overzicht van de kosten voor het herstellen en het inrichten van*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				het door oorlogsgeweld vernielde pand Wassenaarstraat 74 van de Gemeentelijke Muziekschool
		038-1956-B/07	1956	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan het pand van het v.m. schoolgebouw aan de Noordsingel 14 / St.Antoniusstraat 29*
		038-1956-B/08	1956	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan het pand van de besmettelijke ziekenbarak van het Algemeen Burger Gasthuis in de van Dedemstraat 11*
		038-1956-B/09	1956	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan het woonhuis met schuur aan de Havendijk 3*
		038-1956-B/10	1956	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de havenmuur langs de Buitenhaven (z.g. Vissershaven)*
		038-1956-B/11	1956	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade aan de ambtswoning van de burgemeester aan de Halsterseweg D 40*
		038-1956-B/14	1956	*Dossier inzake de afwikkeling uitkering restant oorlogsschade-vergoeding met het Algemeen Plattelands Molestverzekeringsfonds te Rotterdam betreffende pand Burgemeester Stulemeijerlaan 2*
		038-1956-B/15	1956	*Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade, tot de aankoop van grond en de nieuwbouw van een Brandweerkazerne aan het Geertruidaplein*
		038-1956-B/16	1956	*Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade aan de woning Havendijk 3, tot de nieuwbouw van een woonhuis in de geprojekteerde nieuwbouw-brandweerkazerne aan het Geertruidaplein*
		038-1956-B/17	1956	*Dossier inzake het schrijven aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag betreffende het voorstel tot herstel van geleden oorlogsschade aan de woning Woensdrechtse Heide te Woensdrecht, tot de herbouw van een woonhuis in de geprojekteerde nieuwbouw-brandweerkazerne aan het Geertruidaplein*
		038-1956-B/18	1956	*Dossier inzake het overzicht van het inventaris van de Brandweerkazerne tijdens de V 1-inslag van 25-2-1945 in de van de Rijtstraat 4*
		038-1956-C/01	1956	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van geleden oorlogsschade aan de St.Josephschool voor bijzonder gewoon lager onderwijs op het Lourdesplein 12*
		038-1957-B/05	1957	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan de Gevangenpoort (Museum) in de Lievevrouwestraat 58*
		038-1957-B/06	1957	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade van het politiebureau, de brandweerkazerne met de woningen Havendijk 3 en op de Woensdrechtse Heide, de muziekschool en de openbare lagere school*
		038-1957-B/08	1957	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan 180 woningen door de Bouwvereniging St.Joseph van de complexen I, II en III en van de Stalenbrug*
		038-1957-B/09	1957	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan het Openbaar Slachthuis*
		038-1957-C/01	1957	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan de Petrus Canisiusschool in de Meeussenstraat 13*
		038-1957-D/01	1957	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan de Gemeentelijke Bad- en Zweminrichting aan de Havendijk*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1958-B/01	1958	*Dossier inzake opgave aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan het pand van de R.H.B.S. aan de Burgemeester Stulemeijerlaan 24*
		038-1958-B/02	1958	*Dossier inzake opgave aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Den Haag van de geleden inmateriële oorlogsschade aan het pand van de Gemeentelije Muziekschool in de van de Rijtstraat 4*
		038-1958-B/03	1958	*Dossier inzake opgave aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan het pand van het Politiebureau en woonhuis met bedrijfsruimte op de hoek Stationsstraat 1 / van de Rijtstraat 2*
		038-1958-B/05	1958	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van geleden oorlogsschade aan de rijwielbergplaats van de politie in de Wouwsestraat 23-25*
		038-1958-B/06	1958	*Dossier inzake opgave aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de kosten van herstel der oorlogsschade aan de garage met bovenwoning gelegen in de Wassenaarstraat 5 en 5a*
		038-1958-B/07	1958	*Dossier inzake opgave aan het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de kosten van herstel der oorlogsschade van het inventaris van de brandweerkazerne in de van de Rijtstraat 4*
		038-1958-B/09	1958	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de kosten voor het opruimen van de geleden oorlogsschade en het opruimen van de versperringen aan de Haven*
		038-1958-B/14	1958	*Dossier inzake een overzicht van de uitkering door het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de vergoeding van geleden oorlogsschade voor het Waterleiding-, Electriciteits- en het Gasbedrijf*
		038-1958-B/15	1958	*Dossier inzake de afwikkeling van oorlogsschade met het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de brandweerkazerne, Gemeente-muziekschool en de openbare lagere school op de hoek van de Rijtstraat / Stationsstraat*
		038-1959-B/01	1959	*Dossier inzake het besluit tot toekenning van vergoeding door het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de geleden oorlogsschade aan het pand van de Muziekschool v/h in de van de Rijtstraat 4*
		038-1959-B/02	1959	*Schrijven van het Ministerie van Financiën te Den Haag inzake een advies op de vergoeding voor de geleden oorlogsschade aan het pand van het politiebureau met bedrijfsruimte op de hoek Stationsstraat /van de Rijtstraat*
		038-1960-B/01	1960	*Dossier inzake het besluit tot toekenning van vergoeding door het Bureau Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen te Den Haag van de geleden oorlogsschade van het inventaris van het politiebureau op de hoek van de Stationsstraat/van de Rijtstraat*
		038-1960-B/04	1960	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de schade aan het pand van de R.H.B.S. aan de Burgemeester Stulemeijerlaan 24*
		038-1961-B/01	1961	*Overzicht van de comptabele rekening betreffende de kosten van wederopbouw t.g.v. schade door oorlogshandelingen t/m het jaar 1960*
		038-1962-B/01	1962	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Defensie van de opruimingskosten van de Duitse verdedigingswerken nabij het Hoofdkwartier*
		038-1963-B/01	1963	*Dossier inzake toekenning door het Ministerie van Financiën te Den Haag van de vaststelling van een oorlogsschade vergoeding voor de vernielde brandweerkazerne, en de vergoeding voor nieuwbouw van brandweerkazerne, slangentoren en dienstwoningen aan het Geertruidaplein*
		038-1963-B/02	1963	*Dossier inzake de afwikkeling met het Ministerie van Defensie te Den Haag van de opruimingskosten van de Duitse verdedigingswerken nabij het Hoofdkwartier in het Uitbreidingsplan Nieuw-Borgvliet*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		038-1963-B/03	1963	*Begroting van de opruimingskosten door Dienst Gemeentewerken van het slopen van bunkers nabij het Hoofdkwartier in het Uitbreidingsplan Nieuw-Borgvliet en aan de Oude Huijbergsebaan*
		038-1963-B/04	1963	*Dossier inzake het besluit tot vergoeding met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de oorlogsschade aan de woningen Havendijk 3 en Woensdrechtse Heide te Woensdrecht t.g.v. de vernielingen door de Duitse Weermacht*
		038-1963-B/05	1963	*Dossier inzake het besluit tot vergoeding met het Ministerie van Financiën te Den Haag van de oorlogsschae door de Duitse Weermacht aan de brug over de Zoom nabij de Belgische grens*
		039-1940-A/01	1940	*Dossier inzake afkondigingen, bkeendmakingen / publikaties betreffende het inleveren van wapens en munitie, waarschuwing tegen ongesprongen projectielen,verduisteringsmaatregelen, het luiden van kerkklokken, het instellen van een avondklok, opgave van de inhoud van de opslagplaatsen benzine en dieselolie, toegestane tijdstippen van cafébezoek en tapvergunningen, het verkopen van gedistribueerde waren, enz*
		039-1943-A/02	1943	*Dossier inzake het afzetten van terreinen en oppervlakten met prikkeldraad i.v.m. mijnengevaar*
		039-1944-A/07	1944	*Dossier inzake de richtlijnen tot het instandhouden van de door de Duitse Weermacht uitgegraven stellingen, schuilputten en verdedigingswerken*
		039-1944-F/01	1944	*Dossier inzake het begraven van buitenlandse militairen omgekomen tijdens de oorlogshandelingen*
		039-1945-A/08	1945	*Circulaire van de CdK in Noord-Brabant betreffende info over de rechtsvoorschriften over het op welke dag ontruimen door de vijand van het grondgebied m.b.t. het tijdstip van de bevrijding der gemeenten*
		039-1945-E/11	1945	*Circulaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken te Den Haag om tot opruiming van gevaarlijke projectielen te komen*
		039-1945-G/01	1945	*Dossier inzake de aangifte van en het opruimen van mijnenvelden en projectielen*
		039-1945-G/04	1945	*Overzicht door de Dienst Gemeentewerken van de aanwezige mijnenvelden, alsmede de verzamelplaatsen ervan met de vermelding van eigenaar, grootte en aard van het perceel, en de aangegeven lokatie in sectie en nummer*
		039-1945-G/05	1945	*Overzicht door de Dienst Gemeentewerken van de aanwezige mijnenvelden, alsmede de verzamelplaatsen ervan met de vermelding van eigenaar, grootte en aard van het perceel, en de aangegeven lokatie in sectie en nummer*
		039-1946-L/01	1946	*Dossier inzake het onderzoek bij Ant. Goosen wonende aan de Heerlesebaan 12, op de aanwezigheid en opruiming van mijnen*
		039-1947-L/03	1947	*Circulaire van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten afd. Noord-Brabant te s'-Hertogenbosch betreffende richtlijnen voor het opruimen van oorlogstuig en wapens ing. de Vuurwapenwet van 1919*
		039-1947-L/04	1947	*Circulaire inzake de instructies van de Mijn- en Munitieopruimingsen Bergingsdienst te Breda betreffende de nog aanwezige onontplofte bommen en de registratie van de vindplaats bij het Kadaster kenbaar te maken*
		039-1947-L/05	1947	*Rapport van de Politie inzake de melding dat de niet ontplofte granaten door de Hulpverleningsdienst uit Breda opgeruimd zijn*
		040-1939-A/1	1939	*Aanbrengen van voorzieningen en het verrichten van werkzaamheden aan de voetgangersbrug over de Zoom door*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
				Bureau Voorbereiding Vernielingen van de Brigade Genietroepen
		040-1940-M	1940	*Rapport van de direkteur van Gemeentewerken over herstelwerkzaamheden inhet stadhuis*
		040-1945-A	1945	*Opgave schade door oorlogsgeweld aan de openbare \ lagere school in de van de Rijtstraat 2 aan de Inspekteur \ van het Lager Onderwijs te Roosendaal*
		040-1945-C/1	1945	*Vernieling van het carillon gedurende de oorlog*
		040-1945-D	1945	*Beschadiging van de toren van de St. Gertrudiskerk door oorlogsgeweld*
		040-1948-E/1	1948	*Voorgestelde restauratie werkzaamheden aan de stadstoren door o.a. geleden oorlogsschade*
		040-1949-E	1949	*Schaderapporten van gemeente gebouwen door geleden oorlogs- schade*
		040-1949-I	1949	*Specificatie en oorlogs-schaderapport van pan Burgemeester Stulemeijerlaan 2*
		040-1956-G	1956	*Overzicht van de toegekende oorlogsschade-vergoeding door het Ministerie van Financiën voor de stadstoren*
		040-1956-I	1956	*Kostenoverzicht van de door oorlogsschade geleden, gerestaureerde Gevangenpoort*
		041-1944-A	1944	*Schrijven van de Directeur Gemeentewerken over de aangebrachte beschadigingen aan eigendommen door de Duitse troepen*
		041-1944-B/02	1944	*Rapporten van de Directeur Gemeentewerken op geconstateerde beschadigingen aan de percelen opgaand hout welke omgekapt zijn van de militaire oefenterreinen door de Duitse Wehrmacht*
		041-1945-C/01	1945	*Overzicht door Staatsbosbeheer van geleden oorlogsschade aan houtopstanden tijdens het oorlogsgeweld*
		041-1950-B/28	1950	*Overeenkomst met de Staat inzake het gebruik van de grond van de door oorlogs- en defensieschade gevorderde woningen die gelegen waren aan de Wouwseweg en de Balsebaan*
		041-1953-B/42	1953	*Betaalbaarstelling aan J.Dries van de schadeloostelliing wegens oorlogsschade en onteigening van perceel sectie D nr.1188*
		041-1954-J/01	1954	*Bestek en voorwaarden voor het herstellen en wederopbouwen van de bruggen over de Zoom bij Zoomvliet, de Maria's Hoeve (Wouwse Plantage), de Westelaar en de Belgische grens welke bruggen door oorlogsgeweld vernietigd zijn*
		041-1954-J/04	1954	*Herstellen van de oorlogsschade aan de brug nabij Zoomvliet onder de gemeente Wouw*
		041-1955-B/64	1955	*Schadeloosstelling aan de N.V.Cultuuronderneming Zoomland voor geleden oorlogsschade van een perceel grond met opstal in de Balsebaan*
		041-1956-J	1956	*Rapport van de Dienst Gemeentewerken over geleden oorlogs- schade aan de Zoombruggen*
		042-1966-A/01	1966	*Dossier inzake de kadastrale opmeting en hervernummering van gemeente-eigendommen zoals woningblokken, straten, pleinen, plantsoenen enz*
		046-1960-E/02	1960	*Dossier inzake de uitkering van oorlogsschade van het Ministerie van Financiën te Den Haag i.v.m. de Zoomovergang bij de Van Overstratenlaan naar de Zandstraat*
		046-1961-E/01	1961	*Dossier inzake de uitkering oorlogsschade van het Ministerie van Financiën te Den Haag betreffende de brug bij de Van Overstratenlaan t.b.v. de Zoomovergang.*
		046-1963-G/01	1963	*Dossier inzake de vergoedingsregeling met Volkshuisvesting en Bouwijverheid in de provincie Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch voor het slopen en de opruimingswerkzaamheden van de Duitse verdedigingswerken in het Uitbreidingsplan Nieuw-Borgvliet*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		049-1968-C/09	1968	*Dossier inzake het opruimen door de Mijnopruimingsdienst van oorlogstuig tijdens de uit te voeren werken bij het leggen van de rioolwater-persleiding naar Waarde.*
		078-1940-A	1940	*Algemene zaken: Schade aan linnengoed en kleding veroorzaakt door een bominslag aan de Minderbroederstraat, Opgave Duitse gewonden in zieken huizen, Huisvesting oorlogsvluchtelingen, Publicatie over Jodenvraagstuk door Jan Teders uit Amsterdam*
		206-1945-E	1945	*Vernietiging van de openbare lagere school aan de v.d.Rijtstraat nr. 2, op 25 februari 1945 door een V1-bominslag, welke totaal is verwoest*
		209-1946-F	1946	*Aanvragen van diverse scholen om herstel van velerlei geleden oorlogsschade*
		209-1947-D	1947	*Voorstellen tot herstel inzake geleden oorlogsschade door de diverse scholen*
		209-1948-D	1948	*Voorstel tot vergoeding der geleden oorlogs- en bezettingsschade aan de St.Gerardus Majellaschool in de Boxhoornstraat 2*
		209-1949-D	1949	*Correspondentie omtrent de opgaven van geleden oorlogsschade van de diverse scholen*
		209-1950-B	1950	*Correspondentie over de geleden oorlogs- herstelschade aan de diverse scholen*
		211-1945-K	1945	*Stukken betreffende geleden oorlogs- en bezettingsschade door de Duitse Weermacht aangebracht*
		211-1946-J	1946	*Stukken betreffende geleden oorlogs- en bezettingsschade door de Duitse Weermacht aangebracht aan de verschillende scholen*
		235-1944-E	1944	*Rapport van de brand bij kermis exploitant L. Janvier op 23 mei 1944*
		235-1945-A/5	1945	*Verzoek om schadevergoeding voor zijn afgenomen rijwiel voor de toch al zo zwaar getroffen familie op 1 maart 1945 door een V-1 bombardement in de Coehoornparkstraat 4*
		239-		*Geen relevante inventarisnummers aangetroffen.*
		240-1956-E	1956	*Rapport over geleden oorlogsschade aan het Ministerie van Financiën van de gemeentelijke gebouwen*
		242	1940-1945	*Luchtbeschermingsdienst*
00045	Gemeente Politie plaatsingslijst	31-44		*Rapportenboeken 1940-1945*
		66		*Aangifte oorlogsschade*
60	Archief van de luchtbeschermingsdienst van Bergen op Zoom (1939-1945)	5	1940	*Luchtbeschermingsplannen*
		6	1939-1945	*Stukken betreffende de blokorganisatie*
		7	1942-1943	*Rapporten betreffende de werkzaamheden van de blokorganisatie*
		9-10	1945	*Rapportenboeken van de commandopost (Hoogstraat / Kerkstraat)*
		11-12	1945	*Rapportenboeken van de torenwacht (Grote Markt)*
		13	1945	*Rapportenboek van de post "Daja" (Auvergnestraat)*
		14-15	1945	*Rapportenboeken van de post Nieuw-Borgvliet*
65	Verzameling documentatie Tweede Wereldoorlog (1944-2009)	1	z.j.	*Stukken betreffende de bezettingsjaren*
		1b	z.j.	*Propaganda materiaal van Duitse en geallieerde zijde, N.S.B., N.U. verzet*
		1c	z.j.	*Voorschriften luchtbescherming*
		1d	z.j.	*Geen titel*
		1e	z.j.	*Archivalia, voornamelijk uit kabinetsarchief burgemeesters*
		1f	z.j.	*Distributie vordering*
		1g	z.j.	*Kranten en krantenknipsels*
		2	z.j.	*Stukken betreffende de bevrijding*
		2a	1944	*Bekendmaking Duitsers, mil. gezag, geallieerd*
		2b	1944	*Verslag bevrijding*
		2c	1945	*Archief adviesraad mil. en burg. Gezag*

Toeg. nr.	Titel	Inv. nr.	Jaar	Omschrijving
		2d	1944	*Kranten*
		3	1944	*Kranten en tijdschriften met artikelen over oorlog, bevrijding, enz na 1944 verschenen*
		3a	1945	*Krantenartikel*
		3b	1946	*Krantenartikel*
		3c	1947	*Kranten sinds 1947 (m.u.v. 1954)*
		3d	1954	*Krantenartikel*
		3e	z.j.	*Publicaties van Canadese zijde*
		6	z.j.	*Diversen*
		6c	z.j.	*Distr. bonnen in TOP.*
		6d	z.j.	*Geen titel*
		6e	1944	*Radio Oranje (vanuit Londen): radioverslagen uit de periode sept – okt 1944, uitgetypt in kelder postkantoor, originelen in particuliere verzameling*
		6f	z.j.	*Geen titel*
		6g	z.j.	*Geen titel*
		6h	1944	*Geen titel*
		6i	1945	*Geen titel*
		6j	z.j.	*Geen titel*
		6k	z.j.	*Geen titel*
		6l	z.j.	*Geen titel*
		6m	z.j.	*Geen titel*
		6n	z.j.	*Geen titel*
		6o	z.j.	*Geen titel*
		6p	z.j.	*Geen titel*
		7	z.j.	*Stukken betreffende oorlog en bezettingstijd, afkomstig uit het kabinetsarchief van de burgemeester*
		8	z.j.	*Stukken betreffende oorlog en bezettingstijd, afkomstig uit het kabinetsarchief van de burgemeester*
		9	z.j.	*Oorlogsdocumentatie, schenking Ant. Asselbergs (deel 1)*
		10	z.j.	*Oorlogsdocumentatie, schenking Ant. Asselbergs (deel 2)*
		11	z.j.	*Oorlogsdocumentatie (kopieën), schenking door Leon Roosenboom*
		11a	z.j.	*Geen titel*
		11b	z.j.	*Geen titel*
		11c	z.j.	*Geen titel*
0313	Verzameling en archief van de familie Weyts te Bergen op Zoom	47	1941	*Boekje 'Zwerven door Noord-Brabant' samengesteld door A van Nijnanten*
		53	1933	*Boekje 'het 3e regiment infanterie, de vesting Bergen op Zoom en de kazerne Prinsenhof van JHW Koevoets*
0395	Collectie J.C. van Wezel, 1940-1984	6	1942-1943	*Verslagen van vergaderingen van NSB-burgemeesters van de Kring Noord-Brabant, 1942-1943.*
		7	1942-1944	*Dossiers "Orde Dienst vóór de bevrijding", 1942-1944.*
		14	1944-1945	*Dossier "Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten, Bewakingstroepen", november 1944-mei 1945.*
		16	1944-1984	*Dossier "Persoonlijke aangelegenheden in verband met bezetting en daarna", 1944-1984.*
		18	1945	*Stukken betreffende de periode, gedurende welke J.C. van Wezel commandant was van het 2e peloton van de 8e gezagscompagnie (compagnie bewakingstroepen Bergen op Zoom), juni-juli 1945.*
		39	1941-1942	*Notitie "Engelandvaarders G. Lammeree, L. van Nes, H. van Mechelen, Jef de Groot, Jac. Veraart, e.a., najaar 1941/1942". Fotokopie.*
		40	1945-1976	*Verslag van J. van Kaam, geboren te Steenbergen, wonende te Bergen op Zoom, betreffende zijn activiteiten gedurende de oorlogsjaren, 12 oktober 1945, 22 april 1976. Fotokopieën.*